

Kansanäänestyksen seuraukset

Oppeja Mustasaaresta

Raportin tekijät: VTT **Thomas Karv** toimii apurahatutkijana Åbo Akademin yhteiskuntatieteen tutkimuslaitoksella (Institutet för Samhällsforskning, Samforsk). Vuonna 2021 hän analysoi poliittista luottamusta Suomen ruotsinkielisillä alueilla Svenska litteratursällskapet i Finlandilta (SLS) saadun rahoituksen avulla. Hänen tutkimusalueitaan ovat kansalaismielipide, poliittinen käyttäytyminen, poliittiset rajalinjat, eurooppalainen integraatio ja vertaileva eurooppalainen politiikka.

VTM **Kim Backström** on valtiotieteen tohtorikoulutettava Åbo Akademin yhteiskuntatieteen tutkimuslaitoksella (Institutet för Samhällsforskning, Samforsk). Tohtoriopinnot käsittelevät demokriatutkimusta erityisenä painopisteenään uhatut demokratiat ja autoritääristen poliittisten järjestelmien legitimointi. Muita tutkimusalueita ovat mielipidetutkimus Kansalaismielipide-kansalaispaneelin kautta yleisen mielipiteen tutkimuksen kansallisen infrastruktuurin (FIRIPO) puitteissa.

Julkaisija: Utgiven av Institutet för samhällsforskning (Samforsk), Åbo Akademi

Julkaisuvuosi: 2021

Kansikuva: Jenny Backström

Graafinen suunnittelu: Kommunikationsenheten vid Åbo Akademi/Peter Siegfriids

Käännös: Käännöspalvelu Kielo

ISBN 978-952-12-4048-5

Sisällysluettelo

1. Johdanto	6
2. Tausta	8
2.1 Kansanäänestysteoria	8
2.2 Kunnalliset kansanäänestykset Suomessa	8
2.3 Kansanäänestys Mustasaassa 2019	10
3. Tulokset	12
3.1 Suhtautuminen kansanäänestyksiin	13
3.2 Vaikutukset kuntakohtaisiin asenteisiin	14
3.3 Vaikutukset puolueimieltymyksiin	19
3.4 Vaikutukset yleiseen kansalaismielipiteeseen	20
4. Pohdinta	24
5. Yhteenveto	27
Lähdeluettelo	
Liitteet	30
Liite 1. Kuntaliitoksia koskevat kunnalliset kansanäänestykset Suomessa	30
Liite 2. Kysely ruotsiksi	38
Liite 3. Kysely suomeksi	42
Liite 4. Ristiintaulukot taustatekijöillä	46
Taulukku	
Taulukko 1. Yhteenveto kunnallisten kansanäänestysten aiheista Suomessa, 1991–2020 (Oikeusministeriö, 2019).	9
Taulukko 2. Kansanäänestyksen tuloksen ja valtuuston äänestyksen välinen yhteys.	9
Taulukko 3. Kansanäänestyksen tuloksen ja valtuuston päätöksen välinen yhteys.	10
Taulukko 4. Valtuutettujen viittaukset kansanäänestyksen tulokseen.	11
Taulukko 5. Vastausjakauma – sukupuolen, iän, äidinkielen ja kunnanosan mukaan painotetut tiedot	12
Taulukko 6. Kuntaliitoskysymyksen suhtautumisen ja kansanäänestystä koskevan mielipiteen välinen yhteys.	15
Taulukko 7. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta?	17
Taulukko 8. Vaalikäyttäytyminen seuraavissa kunnallisvaaleissa vuoden 2017 kunnallisvaalien puoluevalinnan mukaan	19
Taulukko 9. Kuntaliitoskysymyksen vaikutus äänestämiseen seuraavissa kunnallisvaaleissa kunnallisvaalien 2017 äänestyskäyttäytymisen perusteella – RKP:tä kunnallisvaaleissa 2017 äänestäneet	20
Taulukko 10. Kuinka kansanäänestykseen liittyvä prosessi ja kuntaliitoksen ympärillä käyty keskustelu Vaasan kanssa vaikutti suhteisiin ystäviesi ja muun lähipiirisi kanssa?	23
Taulukko 11. Jos vastasit ”Negatiivisesti” tai ”Sekä positiivisesti että negatiivisesti” kysymykseen 6a, koetko, että tämä negatiivinen vaikutus suhteisiin ystäviesi ja lähipiirisi kanssa jatkuu vielä tänäkin päivänä?	23
Kuvaluettelo	
Kuva 1. Kuinka suhtaudut yleisesti kansanäänestyksiin?	13
Kuva 2. Kuinka korkealla äänestysaktiivisuuden tulisi mielestäsi vähintään olla kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille?	14
Kuva 3. Kuinka suuren osan äänistä voittavan ehdotuksen pitäisi mielestäsi saada kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille?	14
Kuva 4. Tekikö Mustasaaren kunnanvaltuusto mielestäsi oikean päätöksen, kun se järjesti kansanäänestyksen kuntaliitosta Vaasan kanssa?	15
Kuva 5. Nettomuutos.	18
Kuva 6. Kuinka kansanäänestykseen liittyvä prosessi ja kuntaliitoksen ympärillä käyty keskustelu ovat vaikuttaneet sinun äänestysaikomuksiisi vuoden 2021 kunnallisvaaleissa verrattuna vuoden 2017 kunnallisvaaleihin?	19
Kuva 7. Äänestämällä kansalaiset voivat vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon.	21
Kuva 8. Poliitikot eivät välitä tavallisten ihmisten mielipiteistä.	21
Kuva 9. Minulla ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto päättävät.	21
Kuva 10. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin (0–10)?	22

Esipuhe

Tämä tutkimusraportti ei olisi nähnyt päivänvaloa ilman Högskestiftelsen i Österbotten säätiön huomattavaa avustusta. Haluamme aluksi lausua suuren kiitoksemme siitä, että olette mahdollistaneet tämän tutkimusprojektin. Työ tutkimusraportin parissa alkoi loppukesällä 2020, kun Mustasaaren kuntalaiskyselyn ensimmäiset luonnokset laadittiin. Siitä pisteestä kesti vuoden 2021 alkuun asti, ennen kuin kaikki kyselyvastaukset oli kerätty ja koottu tiedostoon. Tietojen siirtäminen yli 2 000 paperilomakkeelta digitaaliseen muotoon ei käy käden käänteessä. Tammikuussa 2021 olimme viimein valmiita aloittamaan kuntalaiskyselyn tulosten analysoinnin, ja tulokset saatte lukea tästä tutkimusraportista.

Haluamme myös käyttää tilaisuuden hyväksemme ja lausua kiitoksemme kaikille, jotka ovat jollain tapaa auttaneet tämän tutkimusraportin eri osien kanssa. Erityisesti haluamme mainita *Kim Strandbergin*,

Jenny Backströmin, Marina Lindellin, Janne Bergin, Aleksi Suurosen, Jonas Schaumanin ja Rasmus Sirénin. Raportissa esitetyt tulosten tulkinnat ovat sitä vastoin täysin meidän omiamme, eikä aiemmin mainituilla henkilöillä ole osuutta niihin. Toivomme ja uskomme, että tätä tutkimusraporttia luetaan ja tulkitaan sellaisena kuin se on eikä minään muuna: selvityksenä siitä, miten kansanäänestysprosessi voi vaikuttaa kunnan yhteiskunnalliseen ilmapiiriin. Tästä raportista huolimatta tällä tutkimusalueella riittää edelleen paljon tutkittavaa. Toiveemme on, että tämä tutkimusraportti on tervetullut lisä sekä akateemiseen että poliittiseen keskusteluun kunnallisten kansanäänestysten eduista ja haitoista. ♦

Pensala ja Raippaluoto, huhtikuu 2021

Thomas Karv ja Kim Backström

1 Johdanto

Neuvoa-antavat kunnalliset kansanäänestykset antavat kuntalaisille suoran mahdollisuuden esittää mielipiteensä tietyistä kunnallispoliittisista kysymyksistä. Koska kunnan viranhaltijat ja vaaleilla valitut päättäjät on valittu työskentelemään kansan tahdon mukaisesti, pitäisi myös tiettyjä asioita koskevan kansan tahdon olla tärkeä näkökulma, joka otetaan huomioon suurissa kunnallispoliittisissa päätöksissä. Kansanäänestysten käyttö johtaa kuitenkin väistämättä suoraan suurempiin kysymyksiin koskien edustuksellista poliittista järjestelmäämme: Millaisista asioista kansan pitäisi saada esittää mielipiteensä? Kuinka poliitikkojen tulee suhtautua kansan tahtoon? Kuinka poliitikot voivat tietää, mitä mieltä heidän yksittäiset äänestäjensä ovat tietyistä asioista? Näiden ongelmallisten kysymysten välttämiseksi on pidetty käytännöllisempänä, että kansa valitsee edustajansa poliittisilla vaaleilla ja siirtää siten samalla päätösvalan kyseisille edustajille (Setälä, 2006, s. 699–700). Tästä huolimatta kansanäänestyksistä on tullut osa monien liberaalien demokratioiden poliittisia järjestelmiä. Kun kansanäänestys järjestetään, riippumatta institutionaalista tasosta, voidaan se siten tulkita epäluottamuksena edustuksellista järjestelmää kohtaan (Bowler, Donovan & Karp, 2007, s. 360). Samalla vasta-argumenttina voidaan mainita, että tehtävällä päätöksellä on suurempi demokraattinen legitimitetti, kun kansa on saanut suoraan ottaa kantaa asiaan (Accetti & Oskian, 2020). Vaikka emme tässä vaiheessa problematisoi kansanäänestyksiä enempää, on kuitenkin selvää, että kansanäänestyksen tulos voi tuoda hyödyllistä tietoa sekä viranhaltijoille että vaaleilla valituille päättäjille siitä, miten väestö kokonaisuutena suhtautuu tiettyyn asiaan.

Kunnallisella tasolla on käynyt ilmi, että tietyt asiat herättävät suurempia tunteita kuin toiset, joista kuntaliitosasiat ovat klassinen esimerkki. Tutkimusraportin lähtöhypoteesimme on, että kun kunnallinen kansanäänestysprosessi politisoi kyseisenlaista arkaluonteista kysymystä vielä lisää, pitäisi siitä seurata myös suurempia polarisoivia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Tutkimuskysymyksemme on siten selvittää, mitä nämä vaikutukset ovat. Käytämme apunamme pääasiassa mielipidetietoja, jotka kerättiin Mustasaaren kuntaan syksyllä 2020 lähetetystä kuntalaiskyselystä¹, mutta myös aiempaa Mustasaaren kuntaan vuonna 2018 lähetettyä kuntalaiskyselyä (Strandberg et al., 2018) sekä Suomen ruotsinkielisille alueille syksyllä 2020 lähetettyä kuntalaiskyselyä (Barometern, 2020). Jotta tutkimuskysymykseen vastaaminen olisi

mahdollista, tietoja oli tarpeen kerätä kunnasta, jossa oli äskettäin järjestetty kansanäänestys. Tästä syystä valitsimme Pohjanmaalla sijaitsevan Mustasaaren kunnan, jossa oli maaliskuussa 2019 järjestetty huomiota herättänyt kansanäänestys ehdotetusta kuntaliitoksesta naapuri Vaasan kanssa. Kyselyssämme kuntalaiset saivat vastata kysymyksiin siitä, miten he suhtautuivat kansanäänestyksiin yleisellä tasolla ja oliko kansanäänestyksen järjestäminen Mustasaaren oikea päätös. Lisäksi he saivat vastata kysymyksiin, jotka oli muotoiltu mittaamaan kansanäänestysprosessin vaikutuksia kansalaismielipiteeseen Mustasaaren kunnassa poliittisten ja sosiaalisten asenteiden muodossa. Kysely lähetettiin kaikille 16 vuotta täyttäneille mustasaarelaisille (yhteensä 14 568), ja siihen vastasi yhteensä 3 133 kuntalaista (vastausprosentti 21,5 %).²

Mahdollista kuntaliitosta koskevista kunnallisista kansanäänestyksistä tulee usein pitkällisiä. Siksi on vaikeaa empiirisesti tunnistaa kausaalista yhteyttä X:n ja Y:n välillä, kun on tarkoitus kuvailla yhteiskunnallisia vaikutuksia tällaisessa erityisessä tapauksessa. Kuntalaiset ovat voineet esimerkiksi olla erittäin tyytyväisiä kyseiseen kansanäänestysprosessiin ja sen käytännön järjestelyihin samalla kun on esiintynyt tyytymättömyyttä suurempaan poliittiseen keskusteluun tai siihen, miten poliitikot ja viranhaltijat ovat käsitelleet asiaa. Siksi päätämme myös tutkimusten kautta viitata kansanäänestysprosessin seurauksiin osoittaaksemme, että kyseessä on pidempi ajanjakso ja useita eri osa-alueita, joista olemme kiinnostuneita. Olemme sitä mieltä, että kansanäänestysprosessi on paljon muutakin kuin vain äänestämistä asiakysymyksestä. Konkreettisemmin tarkoitamme kansanäänestysprosessilla yleistä kuntaliitosta koskevaa keskustelua, tiedonkulkua kunnan ja asukkaiden välillä, kansanäänestystä edeltävää vaalikampanjointia, kansanäänestyksen tulosta ja kunnanvaltuuston päätöstä. Tämän tutkimusraportin keskiössä on se, miten nämä eri seikat yhdessä ovat vaikuttaneet kunnan yleiseen yhteiskunnalliseen ilmapiiriin, ja kyselyn tietojen perusteella olemme näin ollen yrittäneet mitata kansalaismielipidettä, jotta voisimme kuvailla näitä vaikutuksia.

Olemme jakaneet tutkimusraportin neljään osaan. Kuvailimme ensin lyhyesti kansanäänestysten taustalla olevaa yleistä teoriaa ja sitä, miten kansanäänestyksiä on ajan mittaan alettu käyttää yhä enemmän demokraattisena työkaluna kunnallisella tasolla Suomessa. Sen jälkeen kuvailimme lyhyesti myös paikallista

kontekstia Mustasaaren tapauksessa ja sitä, miten kansanäänestyksen tulos on vaikuttanut lopulliseen kunnanvaltuuston päätökseen. Myös tässä kohtaa on paikallaan tehdä selväksi, että emme ole kiinnostuneita kuntaliitoksista vaan yritämme mitata ja kuvailla mahdollisia kansanäänestyksestä johdettavissa olevia yhteiskunnallisia vaikutuksia kansalaismielipiteeseen. Asiaa koskevan poliittisen keskustelun jätämme muille. Raportin kolmannessa osassa alamme vaiheittain esitellä tuloksia, ja tulokset on koottu useisiin taulukoihin ja kuviin, joita olemme yrittäneet tulkita. Lopuksi pohdimme myös sitä, mitä suurempia johtopäätöksiä tulostemme pohjalta voi vetää.

Tutkimusraportin yleinen tarkoitus on tarjota sekä kunnan viranhaltijoille että päättäjille ympäri Suomea pohdittavaa, kun he tulevaisuudessa harkitsevat kansanäänestysten järjestämistä paikallisista asioista. Kuten raportista myös tulee käymään ilmi, kunnallinen kansanäänestys voi vaikuttaa ratkaisevasti siihen, minkä suunnan kunta valitsee, samalla kun siihen liittyy paljon negatiivisia oheisvaikutuksia, joita ei mielestämme tule väheksyä. Olemme kuitenkin tietoisia siitä, että paikallinen konteksti Mustasaaren eroaa useimmista muista Suomen kunnista. Siitä huolimatta olemme sitä mieltä, että tutkimusraportti tarjoaa opittavaa. Lopuksi olemme myös demokratiatutkijoina kiinnostuneita siitä, miten kansalaiset suhtautuvat kansanäänestyksiin demokraattisena työkaluna, ja haluamme siten tämän raportin avulla myös kuvailla sitä, miten asenteet kansanäänestyksiin eroavat eri väestöryhmien välillä. ♦

¹ Kysely on liitteenä sekä suomeksi että ruotsiksi

² Tarkoituksemme oli lähettää kysely kaikille 16 vuotta täyttäneille mustasaarelaisille, mutta koska emme saaneet kaikkien osoitetietoja väestörekisterikeskuksesta, ei se ollut mahdollista.

2 Tausta

Tässä luvussa kuvailemme pääargumentteja, joita tavataan esittää puolesta ja vastaan, kun keskustellaan kansanäänestysten käytöstä neuvoo-antavana poliittisena työkaluna. Luvun aluksi sijoitamme kansanäänestykset teoreettisesti osaksi suurempaa demokraattisten keksintöjen ideaperhettä. Sen jälkeen kerromme kunnallisten kansanäänestysten käytöstä Suomessa vuosina 1991–2020. Näin voimme asettaa Mustasaaren kunnan tapauksen suurempaan valtakunnalliseen kontekstiin. Lopuksi esittelemme lyhyesti keväällä 2019 Mustasaarissa järjestetyn kunnallisen kansanäänestyksen taustaa sekä miten kunnalliset päättäjät käyttivät kansanäänestyksen tulosta argumenttina, kun päätöstä kuntaliitoksesta tehtiin.

2.1 Kansanäänestysteoria

Kansanäänestys on suoran demokratian muoto, jolla voidaan mitata kansan tahtoa tietyssä kysymyksessä (Jäske, 2017, s. 50). Kansanäänestyksen tulosta pidetään siten usein hyvin pätevänä kansan tahdon ilmaisuna (Folkestad et al., 2019, s. 2). Itse kansanäänestyksen tuloksella on usein käytännössä vain neuvoo-antava merkitys, ja itse päätösvalta asiakysymyksessä säilyy siten useimmiten poliittisilla instituutioilla. Neuvoo-antava kansanäänestys luo siten jännitteen ja ristiriidan poliittisten instituutioiden ja kansan välille todellisesta päätösvallassa (Setälä, 2006). Jäsken (2017, s. 50) mukaan neuvoo-antavat kansanäänestykset ovat siten pehmeä (eng. *soft*) suoran demokratian muoto. Tämä erona sitoviin päättäviin kansanäänestyksiin, joita ovat esimerkiksi tietyt valtiolliset kansanäänestykset esimerkiksi Sveitsissä (Lutz, 2012, s. 20–21) ja Liettuassa (Krupavicius, 2012, s. 136). Kansanäänestysteoriassa erotetaan toisistaan myös kansanäänestykset, jotka on tehty kansalaisten aloitteesta niin kutsutun kansalaisaloitteen kautta, ja institutionaalisesta aloitteesta tehdyt kansanäänestykset, joissa aloitteen on tehnyt poliittinen instituutio (Jäske, 2017, s. 52). Neuvoo-antavan kansanäänestyksen varsinaisen poliittinen tarkoitus on myös hieman epäselvä. Jos tarkoituksena olisi kerätä tietoa kansalaisten mielipiteistä tietyssä asiassa, riittäisi kuntalaiskyselyn lähettäminen, ja jos tarkoituksena olisi antaa kansalaisten tosiasialisesti päättää asiasta, voitaisiin lainsäädännöllä poistaa kansanäänestyksistä neuvoo-antava elementti.

Kansanäänestyksen yleinen normatiivinen tarkoitus on yrittää lisätä erilaisten poliittisten päätösten demokraattista legitimitettiin pyytämällä neuvoo-heiltä, joihin päätös vaikuttaa, eli kansalaisilta. Antamalla kansalaisille suoran mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä poliittisesta asiakysymyksestä, pitäisi siten niin kutsutun prosessilegitimitetin itse päätöksen osalta myös kasvaa (Scharpf, 2006). Prosessilegitimitetin hypoteesi tässä yhteydessä tarkoittaa sitä, että asiakysymyksestä eri mieltä olevien pitäisi voida laajemmassa määrin hyväksyä kielteinen tulos, jos he ovat kansanäänestyksen kautta saaneet mahdollisuuden vaikuttaa. Prosessilegitimitettiin vaikuttaa myös se, missä määrin kansalaisten mielestä päätöksen tekoprosessi on sujunut oikeudenmukaisella tavalla (eng. *procedural fairness*) (Jäske, 2019).

Neuvoo-antavien kansanäänestysten käytön lisääntyminen myös maailmanlaajuisella tasolla liittyy selvään trendiin tarjota enemmän mahdollisuuksia suoraan kansalaisvaikuttamiseen myös poliittisten vaalien ohella (Setälä, 1999; Bowler et al., 2007). Suomen osalta osoituksena tästä trendistä voidaan erityisesti mainita kansalaisaloitteen käytön kasvava suosio valtakunnallisella ja kunnallisella tasolla (Berg, 2017) sekä kansalaisraadit kunnallisella tasolla (Lindell, 2015). Lindell (2015, s. 235) nostaa esiin, että neuvoo-antavien kansanäänestysten tavoin myös kansalaisraadien kautta käytävät kansalaiskeskustelut voitaisiin institutionalisoida, ja ne saisivat siten suoremman roolin kunnallispoliittisissa prosesseissa. Asian ydin on siinä, että kansanäänestykset, kansalaisaloitteet ja kansalaisraati pyrkivät kaikki eri tavoin vahvistamaan poliittisten päätöksentekoprosessien demokraattisuutta.

Neuvoo-antavien kansanäänestysten käytön lisääntyminen myös maailmanlaajuisella tasolla liittyy selvään trendiin tarjota enemmän mahdollisuuksia suoraan kansalaisvaikuttamiseen myös poliittisten vaalien ohella (Setälä, 1999; Bowler et al., 2007). Suomen osalta osoituksena tästä trendistä voidaan erityisesti mainita kansalaisaloitteen käytön kasvava suosio valtakunnallisella ja kunnallisella tasolla (Berg, 2017) sekä kansalaisraadit kunnallisella tasolla (Lindell, 2015). Lindell (2015, s. 235) nostaa esiin, että neuvoo-antavien kansanäänestysten tavoin myös kansalaisraadien kautta käytävät kansalaiskeskustelut voitaisiin institutionalisoida, ja ne saisivat siten suoremman roolin kunnallispoliittisissa prosesseissa. Asian ydin on siinä, että kansanäänestykset, kansalaisaloitteet ja kansalaisraati pyrkivät kaikki eri tavoin vahvistamaan poliittisten päätöksentekoprosessien demokraattisuutta.

2.2 Kunnalliset kansanäänestykset Suomessa

Pohjoismaista ainoastaan Tanskassa ei ole mahdollista järjestää kunnallista kansanäänestystä, mutta erona muihin Pohjoismaihin, Suomessa ei ole mahdollista järjestää kunnallista kansanäänestystä poliittisten vaalien yhteydessä (Kuntaliitto 2017). Tämä on hieman kummallista, koska ainakin käytännöllisestä näkökulmasta, meidän mielestämme, olisi järkevämpää antaa kansalaisille mahdollisuus äänestää asiakysymyksestä samalla, kun he äänestävät henkilöä varsinaisessa vaalissa. Suomessa on kuitenkin suhteellisen yksinkertaista tehdä aloite kunnallisesta kansanäänestysprosessista, mutta itse kansanäänestys voi olla vain neuvoo-antava (KuntaL 24 §). Lisäksi on olemassa erillinen laki (Laki neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä 1–20 §), jonka määräyksiä kuntien on noudatettava, kun kansanäänestys järjestetään. Kunnanvaltuuston täytyy silti aina tehdä lopullinen päätös kunnallisen kansanäänestyksen järjestämisestä.

Vuodesta 1990 lähtien on ollut mahdollista järjestää neuvoo-antavia kansanäänestyksiä myös kuntatasolla Suomessa kuntalain 24 §:n mukaisesti. Itse aloite kansanäänestykseen voi tulla joko kunnanvaltuutetulta tai suoraan kuntalaiselta. Jos kuntalainen tekee aloitteen kansanäänestyksestä, tapahtuu se niin kutsutun kansalaisaloitteen kautta. Kansanäänestys-

aloitteen voi tehdä, jos vähintään neljä prosenttia yli 15 vuotta täyttäneistä kuntalaisista tukee aloitetta (KuntaL 25 §).³ Jäsken (2017) tekemän yhteenvedon mukaan kunnallisista kansanäänestyksistä tehtiin vuosina 1991–2012 59 kuntalaisaloitetta, joista kahdeksan myös johti kunnalliseen kansanäänestykseen. Lisäksi voidaan mainita, että lähes 40 prosenttia näistä kuntalaisaloitteista koski kuntaliitoksia (Jäske, 2017, s. 61).

Tuusulassa 12.5.1991 järjestetyn ensimmäisen kunnallisen kansanäänestyksen jälkeen Suomessa on järjestetty 63 kunnallista kansanäänestystä. Kunnalliset kansanäänestykset tapaavat myös usein, mutta eivät läheskään aina, herättää paljon kiinnostusta kuntalaisten keskuudessa itse asiakysymyksestä. Kun tarkastellaan pelkästään äänestysaktiivisuuden keskiarvoa kuntaliitosta koskevista kansanäänestyksissä, on se 68,1 % ajanjaksolla 1991–2020. Sitä voidaan verrata valtakunnalliseen äänestysaktiivisuuteen kunnallisvaaleissa samalla ajanjaksolla (yhteensä seitsemän kappaletta), joka on 60,7 % (Tilastokeskus 2021). Kansanäänestyksistä yhteensä 57 kappaletta (mukaan lukien yksi kuntarajan siirtoa koskeva Si-poossa 2007) käsitteli ehdotettua kuntaliitosta. Katso yhteenvedo alla olevasta taulukosta 1.

Taulukko 1. Yhteenvedo kunnallisten kansanäänestysten aiheista Suomessa, 1991–2020 (Oikeusministeriö, 2019).

Aihe	N	%
Jätejärjestelyt	1	1,6
Läänin, maakunnan tai nimen vaihto	3	4,8
Kuntarajan siirto	1	1,6
Kuntaliitos	56	88,9
Tiejärjestelyt	2	3,2
Yhteensä	63	100,0

Jos tarkastelemme lähemmin ehdotettua kuntaliitosta koskevien kunnallisten kansanäänestysten tuloksia, voimme myös todeta, että tulokset ovat olleet suhteellisen tasaisia. Keskimäärin 49,5 % on äänestänyt kuntaliitoksen puolesta ja 46,8 % kuntaliitosta vastaan (katso liitteestä 1 yhteenvedo kuntaliitoksia koskevista kunnallisista kansanäänestyksistä Suomessa 1991–2020).

Strandbergin ja Lindellin (2020, s. 297) mukaan kuntaliitokset ovat siinä määrin monimutkaisia asioita, että kuntalaisten voi olla vaikeaa muodostaa mielipidettä niiden eduista ja haitoista. Tämä liittyy myös kahteen pääargumenttiin, joita tavataan esittää edustuksellisen demokratian puolesta, nimittäin että

kansalaisilla ei ole aikaa ja resursseja perehtyä monimutkaisiin asioihin, kun taas vaaleilla valittujen edustajien pitäisi olla pätevämpiä (katso Setälä, 2006, s. 699–700 yhteenvedo argumenteista). Lisäksi kuntaan kuulumisen tapaa kytkeytyä vahvasti yksilöllisiin identiteetteihin (Zimmerbauer & Paasi, 2013), minkä vuoksi myös affektiiviset elementit tapaavat sekoittaa rationaaliin argumentteihin, kun itse asiakysymyksestä argumentoidaan (Setälä et al., 2020, s. 6).

Tutkimustarkoituksemme kannalta on myös oleellista tarkastella lähemmin kansanäänestyksen tuloksen ja valtuuston lopullisen päätöksen välistä yhteyttä. Tavallisin lopputulos on ollut, että yksimielinen valtuusto äänestää kansanäänestyksen tuloksen mukaisesti, mikä on ollut tilanne 26 tapauksessa (45,6 % kokonaismäärästä). 20 tapauksessa kunnanvaltuusto on ollut erimielinen, mutta enemmistö on äänestyksen jälkeen päättänyt noudattaa kansanäänestyksen tulosta (35,1 %). Tämä tarkoittaa, että 80,7 %:ssa kaikista ehdotettua kuntaliitosta koskevista kunnallisista kansanäänestyksistä kunnanvaltuusto on lopulta äänestänyt kansanäänestyksen tuloksen mukaisesti. Katso yhteenvedo alla olevasta taulukosta 2.

Taulukko 2. Kansanäänestyksen tuloksen ja valtuuston äänestyksen välinen yhteys.

Valtuuston tulos	N
Yksimielinen valtuusto noudatti kansanäänestyksen tulosta	26
Erimielinen valtuusto noudatti kansanäänestyksen tulosta	20
Erimielinen valtuusto ei noudattanut kansanäänestyksen tulosta	11
Yhteensä	57

Olemme päättäneet lisäksi tarkastella lähemmin, ovatko kuntaliitosta koskevan kansanäänestyksen tulokset myös johtaneet erilaisiin valtuuston päätöksiin. Kymmenessä tapauksessa kuntalaiset ovat äänestäneet kuntaliitosta vastaan, ja valtuusto on kansan tahdosta huolimatta äänestänyt kuntaliitoksen puolesta. Norjan kuntaliitoksia koskevia kansanäänestyksiä käsittelevässä tutkimuksessa todettiin myös, että kuntaliitosta kannattavat poliitikot suhtautuivat vähemmän positiivisesti kansanäänestyksiin (Folkestad et al., 2019, s. 13), ja tämä tulos selittää myös osittain sen, miksi tilanne voi luultavasti olla samanlainen myös Suomessa. Vain yhdessä tapauksessa valtuusto äänesti kuntaliitosta vastaan, vaikka ehdotus voitti edeltävässä kansanäänestyksessä. Katso yhteenvedo alla olevasta taulukosta 3.

³ Vuonna 2017 raja laskettiin viidestä neljään prosenttiin.

Taulukko 3. Kansanäänestyksen tuloksen ja valtuuston päätöksen välinen yhteys.⁴

Noudattiko kunnanvaltuusto kansanäänestyksen tulosta?	Voittava ehdotus valtuuston äänestyksessä		Yhteensä
	För kommunsammanslagning	Mot kommunsammanslagning	
Kyllä	25	21	46
Ei	10	1	11
Yhteensä	35	22	57

Seurantana olemme myös tutkineet, ovatko kunnat, joissa kunnanvaltuusto äänesti kuntaliitosta vastaan (22 kertaa, 38,6 %), myös onnistuneet pysymään itsenäisinä ajan kuluessa. Voimme todeta, että kahdeksassa tapauksessa kunta on onnistunut pysymään itsenäisenä, mutta 14 tapauksessa kunta on ajan kuluessa yhdistynyt. Keskimäärin kunnat ovat yhdistyneet 11 vuotta asiasta järjestetyn kansanäänestyksen jälkeen. Seuraavaksi siirrymme tarkastelemaan lähemmin Mustasaaren tapausta

2.3 Kansanäänestys Mustasaarella 2019

Aloitamme kuvailemalla lyhyesti Mustasaarella keväällä 2019 järjestetyn kunnallisen kansanäänestyksen taustaa ja esittelemällä paikallista kontekstia Mustasaaren kunnassa. Mustasaari on Pohjanmaan länsirannikolla sijaitseva maaseutukunta. Mustasaaren kunta muodostui viiden kunnan kuntaliitoksesta vuonna 1973. Asukkaita on noin 20 000, joista noin 68,5 %:n äidinkieli on ruotsi ja 28,7 %:n suomi. 2,8 %:lla on muu kieli äidinkielenä (Mustasaari, 2021). Kunta muodostaa kehyskunnan Vaasan kaupungin ympärille, joka on koko alueen keskuspaikka. Vaasan asukasluku on noin 67 000. Tässä kohtaa voi olla myös syytä mainita, että Vaasan kaupungin kielisuhde on periaatteessa päinvastainen verrattuna Mustasaareen. Suomenkielisiä on Vaasassa noin 68,0 % ja ruotsinkielisiä noin 23,0 %. Noin 9,0 %:lla on muu kieli äidinkielenä (Vaasa, 2021).

Mustasaaren kunnanvaltuuston kokouksessa 17.11.2016 jätettiin aloite (§ 92), jossa ehdotettiin, että Mustasaari kartoitaisi ja sen jälkeen aloittaisi kuntaliitosneuvottelut Vaasan kaupungin kanssa. Kunnanvaltuusto otti asian käsittelyyn 21.9.2017 (§ 100). Valtuusto päätti kahden äänestyksen jälkeen aloittaa kuntaliitosneuvottelut Vaasan kaupungin kanssa lisäyksellä, että "Ennen kuin kunnanvaltuusto tekee ratkaisevan päätöksen liitoksesta tai yhdistymisestä Vaasan kanssa, Mustasaarella pidetään neuvoa-an-

tava kansanäänestys". Valtuuston päätökseen sisältyi teksti "Mustasaaren tavoitteena neuvotteluissa on yhdistymissopimus, johon kunnanvaltuusto sen jälkeen ottaa kantaa". Vastauksena Mustasaaren kunnanvaltuuston aloitteeseen Vaasan kaupunginvaltuusto päätti valtuuston kokouksessa 9.10.2017 (§ 111) aloittaa neuvottelut Mustasaaren kanssa tulevasta kuntaliitoksesta.

Kansanäänestys järjestettiin lopulta sunnuntaina 17. maaliskuuta 2019, ja kaikki äänioikeutetut mustasaarelaiset saivat ottaa kantaa kysymykseen: Hyväksytkö Mustasaaren kunnan ja Vaasan kaupungin välisen kuntaliitoksen yhdistymissopimusehdotuksen ja sen liitteiden mukaisesti? 14 833 äänioikeutetusta yhteensä 11 329 osallistui kansanäänestykseen, mikä tarkoitti, että äänestysaktiivisuus oli lopulta 76,4 %. Äänestysaktiivisuus ylitti siten myös kunnallisten kansanäänestysten ja erityisesti kuntaliitoksia koskevien kansanäänestysten kansallisen keskiarvon. Lopputuloksena oli, että 61,2 % äänesti "EI" kuntaliitokselle (6 925), 36,8 % äänesti "KYLLÄ" (4 165) ja 2,0 % valitsi vaihtoehdon "En ota kantaa" (229).⁵ Lisäksi voidaan mainita, että äänestysaktiivisuus vaikuttaa vaihdelleen paljon sekä ikäryhmien että äänestysalueiden välillä. Ikäryhmissä, joiden syntymävuodet olivat ennen 1949, 1950–1959 ja 1960–1969, äänestysaktiivisuus oli yli 80,0 %, kun taas vuosina 1980–1989 ja 1990–2001 syntyneiden äänestysaktiivisuus oli alle 70,0 %.⁶ Kun tarkastellaan lähemmin äänestysaktiivisuutta eri äänestysalueilla, havaitaan myös niissä suurta vaihtelua: Sepänkyllän pohjoisen 39,3 %:sta ja Sepänkyllän eteläisen 43,6 %:sta Björköbyn 84,3 %:iin ja Norra Vallgrundin 81,6 %:iin.⁷

Valtuusto päätti lopulta 2.4.2019 pidetyssä Mustasaaren kunnanvaltuuston kokouksessa hylätä yhdistymissopimuksen Vaasan kaupungin kanssa, ja kuntaliitosta ei näin ollen syntynyt. Päätöstä edelsi kuitenkin äänestys valtuustosalissa, jossa 23 valtuutettua kannatti sopimuksen hylkäämistä, 19 valtuutettua kannatti sopimuksen hyväksymistä ja yksi valtuutettu

äänesti tyhjää (§ 31). On myös syytä panna merkille, että kansanäänestyksen tulos todella vaikuttaa olleen tekijä, joka vaikutti useiden yksittäisten valtuutettujen päätökseen. Tämä perustuu lopullisen päätöksen sisältäneen pykälän 31 (*Selvitys kuntaliitoksesta Vaasan kaupungin kanssa*) kaikkien 58 puheenvuoron läpikäyntiin, joka osoittaa, että yli puolet puheenvuoron pitäneistä valtuutetuista viittasi esityksessään kansanäänestyksen tulokseen.⁸ Kunnallispoliitikkojen äänestyskäytymisen läpikäynti osoittaa lisäksi, että eroja oli myös kahden puolueen sisällä siinä, miten valtuutetut äänestivät asiassa. Tämä havainnollistaa hyvin, kuinka monimutkainen kysymys todella oli. Katso yhteenveto alla olevasta taulukosta 4.

Taulukko 4. Valtuutettujen viittaukset kansanäänestyksen tulokseen.

Äänesti kuntaliitoksen puolesta	Viittasi	Ei viitannut	Yhteensä
Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP)	6	7	13
Mustasaaren suomenkielisten kunnallisjärjestö ry (MSK)	1	3	4
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP)	0	1	1
Perussuomalaiset (PS)	0	1	1
Yhteensä	7	12	19
Äänesti kuntaliitosta vastaan			
Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP)	10	11	21
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP)	1	0	1
Suomen Kristillisdemokraatit (KD)	1	0	1
Yhteensä	12	11	23
Äänesti tyhjää			
Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP)	1	0	1
Yhteensä	1	0	1
Yhteensä	20	23	43

Strandbergin ja Lindellin (2020) mukaan kieliryhmään kuulumisen oli tärkein yksittäinen tekijä, joka selitti suhtautumista kuntaliitoskysymykseen Mustasaarella. Selvä enemmistö ruotsinkielisistä mustasaarelaisista suhtautui kielteisesti kuntaliitokseen, kun taas selvä enemmistö suomenkielististä mustasaarelaisista suhtautui kuntaliitokseen myönteisesti. Strandbergin ja Lindellin (2020, s. 308) mukaan kieliryhmään kuulumisen merkitys suhtautumisessa tähän kysymykseen voi suurelta osin selittyä sillä, että suomenkielisten mielestä kuntaliitos voisi edistää paremman julkisen palvelun saamista heidän äidinkielellään. Tämä siitä syystä, että Vaasan kanssa tehdyn kuntaliitoksen myötä heistä tulisi osa kielienemmistöä. Samalla ruotsinkielisten keskuudessa oli suuri huoli siitä, että kuntaliitos Vaasan kanssa johtaisi huonompaan julkiseen palveluun ruotsin kielellä, koska ruotsinkieliset muodostaisivat vähemmistön uudessa kunnassa. Strandbergin ja Lindellin tutkimus osoittaa lisäksi, että nuorimmat ja vanhimmat ikäryhmät suhtautuivat kielteisimmin kuntaliitokseen ja että on

olemassa tilastollisesti merkitsevä yhteys korkean koulutustason, kunnan keskustassa asumisen sekä myönteisemmän suhtautumisen kuntaliitosta kohtaan välillä (katso myös Setälä et al., 2020). Haluamme vielä kerran muistuttaa, että tämän tutkimuksen keskipiste ei ole itse asiakysymyksessä tai siihen liittyvissä mielipiteissä. Voidaksemme paremmin ymmärtää ja tulkita tuloksia on mielestämme kuitenkin tarpeellista suhteuttaa kuntalaiskyselyn tulokset paikalliseen kontekstiin ja kansanäänestyskysymykseen. Lisäksi Mustasaaren tapauksen asettaminen suurempaan valtakunnalliseen kontekstiin kuntaliitoksia koskevien kunnallisten kansanäänestysten joukossa tuo mielestämme lisäarvoa.

⁴ Kommentti: Nurmo järjesti kansanäänestyksen kaksi kertaa, ja Pernajalla ei ollut kansanäänestyksessä vastausvaihtoehtona itsenäiseksi jäämistä.

⁵ Yhteensä kymmenen äänestyslippua hylättiin.

⁶ Pöytäkirjanote Mustasaaren kunnanvaltuuston kokouksesta 2.4.2019 § 30 ja liite "Tilasto kansanäänestyksen ikäjakaumasta".

⁷ Pöytäkirjanote Mustasaaren kunnanvaltuuston kokouksesta 2.4.2019 § 30, liite "Kansanäänestyksen tulokset äänestysalueittain".

⁸ Sisältäen ryhmäpuheenvuorot ja vastaukset.

3 Tulokset

Tässä luvussa esitellään kuntalaiskyselyn tulokset vaiheittain. Olemme siksi päättäneet jakaa esityksen neljään alalukuun aihealueiden mukaisesti. Aloitamme kuvailemalla, kuinka mustasaarelaiset suhtautuvat kansanäänestyksiin yleisesti. Koska käytössämme on myös kansalaismielipidetietoja muiden Suomen ruotsinkielisten alueiden suhtautumisesta kansanäänestyksiin (Barometern, 2020), voimme verrata Mustasaaren tuloksia muihin ruotsinkielisiin alueisiin. Tämä on mahdollista siksi, että kuntalaiskyselyn kysymyksenasettelu oli täsmälleen sama. Sen jälkeen siirrymme kuvailemaan, miten mustasaarelaiset suhtautuvat päätökseen järjestää neuvoa-antava kansanäänestys kuntaliitoksesta Vaasan kanssa. Kolmannessa osassa kuvailemme kuntakohtaisempia vaikutuksia, jotka ovat pääteltävissä aineistostamme. Lopuksi kuvailemme myös, mitä vaikutuksia yleisempiin poliittisiin ja sosiaalisiin asenteisiin voitiin havaita kyselytiedoistamme. Hyödynnämme myös tietoaineistoa, jonka Strandberg et al. (2018) keräsi Mustasaaren kunnan toimeksiannosta keväällä 2018. Koska olemme tarkoituksella toistaneet osan kyseisen kyselyn kysymyksistä, voimme myös verrata suoraan kansanäänestystä edeltänyttä ja sen jälkeistä tilannetta.

Aloitamme kuvailemalla aineistoamme. Kyselymme vastausprosentti oli lopulta 21,5 % (N=3133). Vastauksista yhteensä 17,2 % annettiin verkossa (N=540) ja 82,8 % paperilomakkeella (N=2593). Koska vastausprosentti ei ollut korkeampi, aineistossamme oli mahdollinen vinouman riski, koska tietyt väestöryhmät olivat selvästi aliedustettuina vastanneiden joukossa suhteessa heidän todelliseen osuuteensa kuntalaisista. Tämän puutteen voimme kaikesta huolimatta ottaa huomioon käyttämällä tilastollista painotusta, mikä on yleinen käytäntö kyselytietojen tilastollisissa analyyseissä. Se mahdollistaa tilastollisen ennusteen tekemisen kyselyyn vastanneiden tietojen perusteella siitä, miltä tulokset mahdollisesti olisivat näyttäneet, jos kaikki 16 vuotta täyttäneet kuntalaiset olisivat vastanneet kyselyyn. On kuitenkin tärkeää korostaa, että painotetut tiedot ovat vain hypoteettisia arvioita Mustasaaren vuoden 2016 väestörakenteen perusteella. Alla olevassa taulukossa 5 esitetään vastausprosentit sukupuolen, iän, äidinkielen ja kunnanosan mukaan sarakkeessa "Ei painotetut tiedot". Sarakkeessa "Painotetut tiedot" on tulokset, jotka on painotettu sukupuolen, iän, äidinkielen ja kunnanosan mukaan todellisen jakauman havainnollistamiseksi, johon painotuksemme perustuu. Tällä haluamme osoittaa eron painotettujen ja ei painotettujen tietojen käytön välillä.

Kuten taulukosta 5 käy ilmi, aineistomme ei ole täysin edustava. Se käy selvimmän ilmi tarkastelemalla sitä, miten osuudet muuttuvat, kun verrataan

Taulukko 5. Vastausjakauma – sukupuolen, iän, äidinkielen ja kunnanosan mukaan painotetut tiedot.

Kategoriat	Ei painotetut tiedot		Painotetut tiedot	
	N	%	N	%
Sukupuoli				
Naiset	1578	51,1	1535	50,7
Miehet	1513	48,9	1493	49,3
Yhteensä	3091	100,0	3028	100,0
Ikä				
16-24	108	3,5	321	10,6
25-34	195	6,4	351	11,6
35-49	461	15,0	799	26,4
50-64	843	27,5	736	24,3
65-	1457	47,6	821	27,1
Yhteensä	3064	100,0	3028	100,0
Äidinkieli				
Ruotsi	2434	78,6	2147	70,9
Suomi	662	21,4	881	29,1
Yhteensä	3096	100,0	3028	100,0
Kunnanosa				
Koivulahti ja ympäröivät kylät	569	18,3	543	17,9
Pohjois-Mustasaari	471	15,2	479	15,8
Sulva ja ympäröivät kylät	458	14,8	400	13,2
Saaristo	399	12,9	391	12,9
Sepänkylä-Böle	866	27,9	897	29,6
Etelä- ja Itä-Mustasaari	338	10,9	318	10,5
Yhteensä	3101	100,0	3028	100,0

kyselymme vastanneita ja Mustasaaren kunnan kokonaisväestöä. Vastanneiden joukossa yliehdustettuina olivat erityisesti vanhemmat ikäryhmät, ruotsinkieliset ja korkeasti koulutetut. Sen vuoksi on perusteltua käyttää tilastollista painotusta paremman arvion saamiseksi siitä, miltä tilanne olisi näyttänyt, jos kaikki kuntalaiset olisivat vastanneet kyselyyn. Tämän johdantotaulukon jälkeen kaikki seuraavissa taulukoissa olevat luvut perustuvat painotettuihin tietoihin.

Seuraavaksi siirrymme tarkastelemaan lähemmin eri mielipiteitä. Seuraavaksi esiteltävät kuvat ja taulukot kuvaavat suurelta osin yleisiä tuloksia, mutta tekstissä tulemme myös nostamaan esiin kiinnostavia tuloksia kyselyyn sisällytettyjen taustatekijöiden (sukupuoli, ikä, äidinkieli, kunnanosa ja koulutusaste) pohjalta. Tulokset on koottu myös liitteisiin, joissa niihin voi tutustua tarkemmin. Tässä raportissa tyydyimme myös suurelta osin kuvailevampiin koosteisiin, ja säästämme tilastollisempia analyysejä muihin julkaisuihin.

3.1 Suhtautuminen kansanäänestyksiin

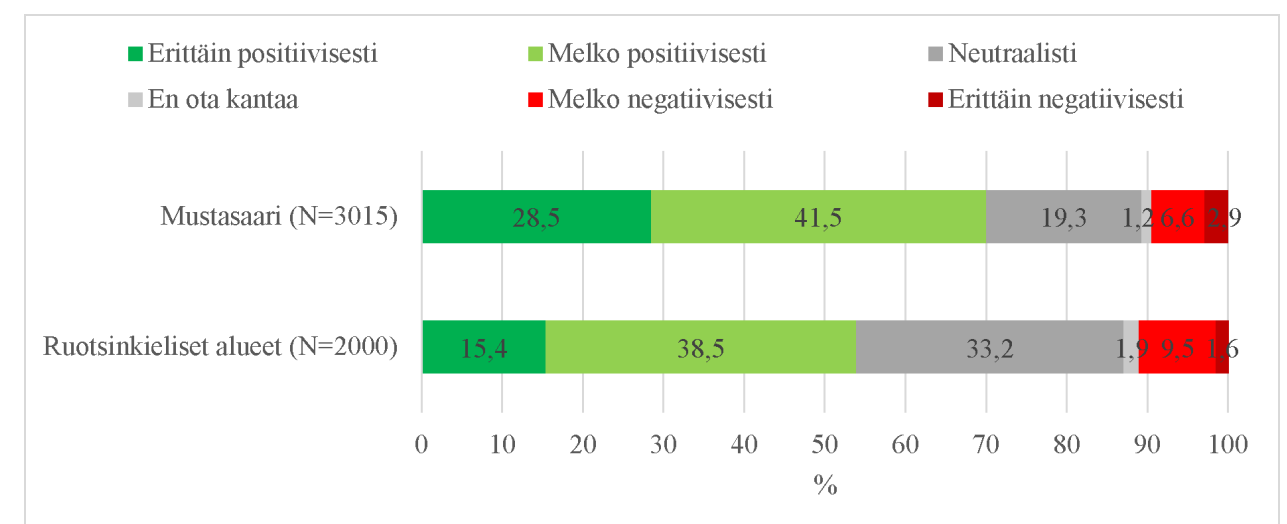
Tässä alaluvussa kuvaamme yleistä suhtautumista kansanäänestyksiin Mustasaassa ja Suomen ruotsinkielisillä alueilla. Koska alla esitettävät kolme kysymystä sisältyivät myös valtakunnalliseen ruotsinkielisille suunnattuun kyselyyn (Barometern, kerätty marraskuussa 2020), jonka toteutti Marina Lindell Åbo Akademin yhteiskuntatieteen tutkimuslaitokselta (Institutet för Samhällsforskning, Samforsk), voimme sijoittaa Mustasaaren myös suurempaan suomenruotsalaiseen kontekstiin. Barometernin tiedot on myös painotettu samoilla perusteilla kuin meidän tietomme. Valitettavasti meillä ei ole käytössämme samoja valtakunnallisen tason tietoja, mikä olisi todella ollut toivottavaa.

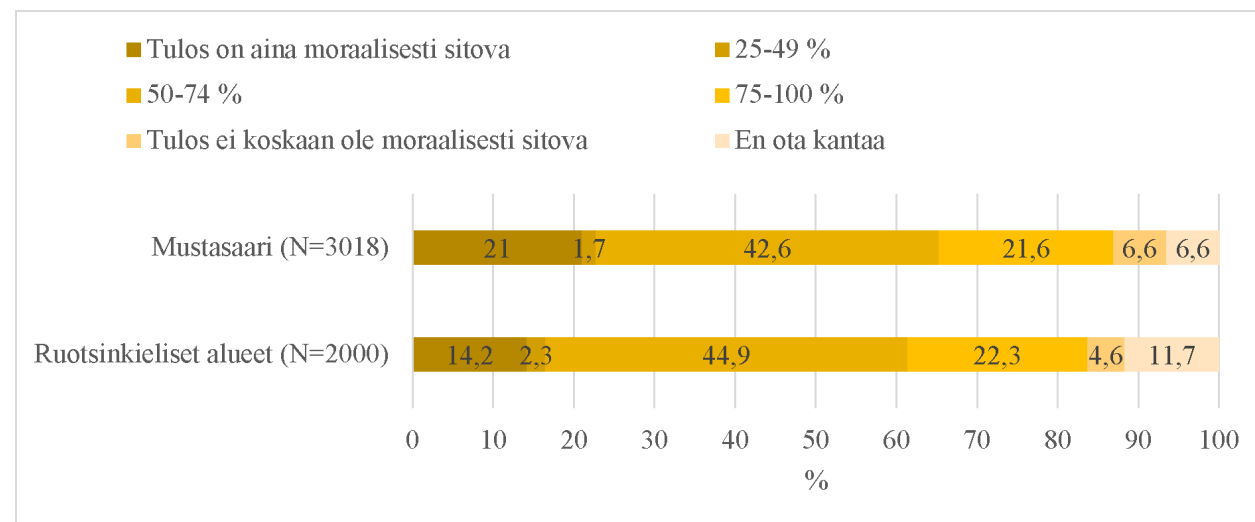
Aloitamme tarkastelemalla, kuinka vastaajat suhtautuvat kansanäänestyksiin yleisesti. Tuloksista käy erittäin selvästi ilmi, että sekä Mustasaassa että Suomen ruotsinkielisillä alueilla ylipäänsä suhtaudutaan kansanäänestyksiin yleisesti positiivisesti. Huomionarvoista on kuitenkin, että positiivisesti suhtautuvien määrä on huomattavasti suurempi Mustasaassa, jossa kansanäänestystä äskettäin pidettiin. Selitys tälle voi olla se, että kansanäänestyksen tulos Mustasaassa johti myös samanlaiseen valtuuston päätökseen, mikä on voinut osaltaan luoda positiivisempaa kuvaa kansanäänestyksistä yleisellä tasolla. Vastaajien taustatekijöiden perusteella voimme huomata lisäksi, että matalasti ja korkeasti koulutettujen välillä on

huomattava ero suhtautumisessa kansanäänestyksiin. Esimerkkinä voidaan mainita, että matalasti koulutettujen joukossa negatiivisesti kansanäänestyksiin suhtautuvien osuus oli 5,4 %, kun taas korkeasti koulutettujen joukossa osuus oli 13,1 % (katso liite 4, taulukko 1). Samanlainen kaava on huomattavissa myös muilla Suomen ruotsinkielisillä alueilla (katso liite 4, taulukko 2). Kokonaistulokset on koottu alla olevaan kuvaan 1.

Seuraavaksi tarkastelemme sitä, miten vastaajat suhtautuvat kysymykseen siitä, kuinka korkealla äänestysaktiivisuuden tulisi vähintään olla, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille. Vastauksista käy selvästi ilmi, että selkeän enemmistön mielestä yli 50,0 %:n äänestysaktiivisuus on riittävä siihen, että tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille. Suhtautumisessa on havaittavissa tiettyä vaihtelua koulutustason perusteella. Matalan ja keskitason koulutuksen saaneista 4,6 % ja 4,3 % olivat sitä mieltä, että tulos ei ole koskaan moraalisesti sitova. Korkeasti koulutettujen vastaava luku oli 9,5 %. Voimme todeta myös, että ikä vaikuttaa olevan vahva vaikuttava tekijä suhtautumisessa kysymykseen, koska tulosta aina moraalisesti sitovana pitävien osuus kasvaa jokaisessa ikäryhmässä ikäryhmän 16–24 10,6 %:sta ikäryhmän 65+ 24,8 %:iin (katso liite 4, taulukko 3). Samanlainen kaava näkyy myös muilla Suomen ruotsinkielisillä alueilla (katso liite 4, taulukko 4). Katso yhteenveto tuloksista seuraavalla sivulla olevasta kuvasta 2.

Kuva 1. Kuinka suhtaudut yleisesti kansanäänestyksiin?

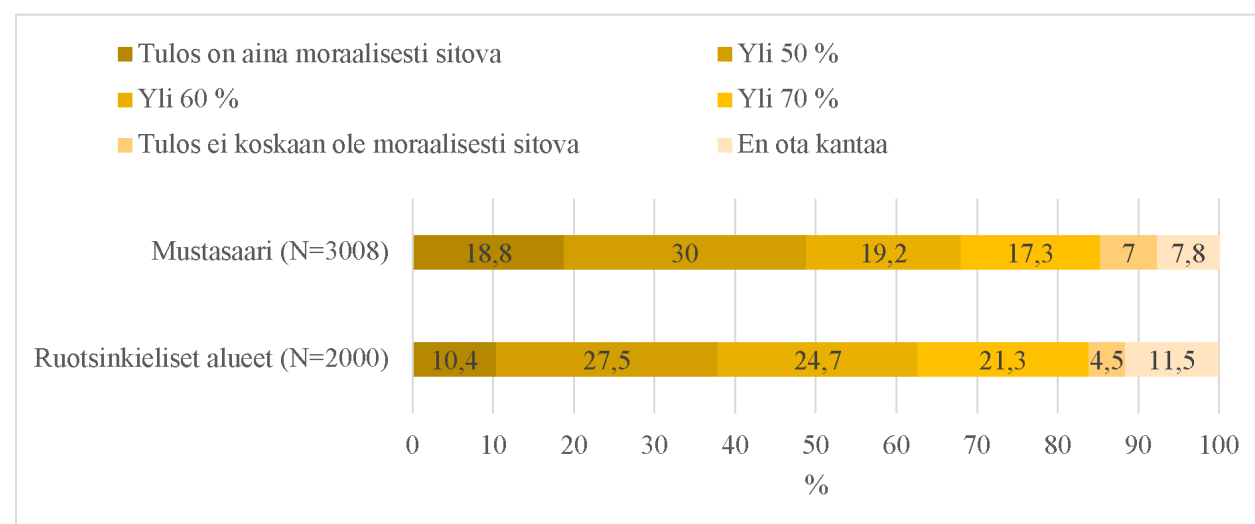

Kuva 2. Kuinka korkealla äänestysaktiivisuuden tulisi mielestäsi vähintään olla kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille?

Seuraavaksi tarkastelemme sitä, kuinka suuren osan äänistä voittavan vaihtoehdon pitäisi vastaajien mielestä saada kansanäänestyksessä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille. Tulokset osoittavat, että enemmistön mielestä yli 50 % riittää siihen, että ehdotus olisi moraalisesti sitova, aivan kuten edellisessä kysymyksessä. Mustasaaren osalta suhtautumisessa on havaittavissa samanlaista vaihtelua koulutustason ja iän perusteella (katso liite 4, taulukko 5). Myös muilla Suomen ruotsinkielisillä alueilla voimme huomata samanlaisen kaavan (katso liite 4, taulukko 6). Tulokset on koottu alla olevaan kuvaan 3.

Tiivistäen voimme todeta, että sekä Mustasaarissa että muilla Suomen ruotsinkielisillä alueilla kansalai-

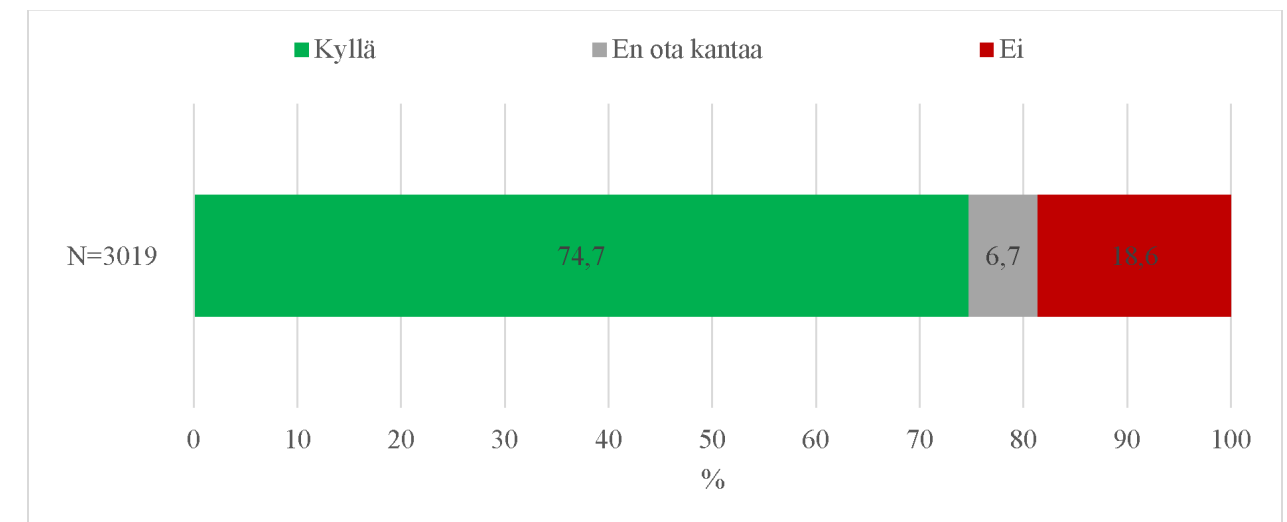
Kuva 3. Kuinka suuren osan äänistä voittavan ehdotuksen pitäisi mielestäsi saada kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille?

set vaikuttavat suhtautuvan erittäin positiivisesti kansanäänestyksiin. Lisäksi vastauksista käy selvästi ilmi, että niin kauan kuin äänestysaktiivisuus on yli 50 % ja voittava ehdotus saa yli 50 %:n kannatuksen, selkeän enemmistön mielestä tulos on moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille. Seuraavaksi siirrymme tarkastelemaan lähemmin Mustasaarelle ominaisempia asenteita kuntaliitoksesta vuonna 2019 järjestettyä neuvoo-antavaa kunnallista kansanäänestystä kohtaan.

3.2 Vaikutukset kuntakohtaisiin asenteisiin

Aloitamme esittelemällä, miten mustasaarelaiset suhtautuvat vuoden 2019 kunnallisen kansanäänestyksen järjestämiseen. Vastauksista on nähtävissä selvästi, että laajan enemmistön mielestä kansanäänestyksen järjestäminen oli oikea päätös. Taustatekijöiden perusteella voimme myös todeta, että kansanäänestyksen kannatus oli suurempaa ruotsinkielisten kuin

Kuva 4. Tekikö Mustasaaren kunnanvaltuusto mielestäsi oikean päätöksen, kun se järjesti kansanäänestyksen kuntaliitosta Vaasan kanssa?

suomenkielisten keskuudessa ja myös että nuorin ikäryhmä suhtautui positiivisimmin kansanäänestykseen. Lisäksi voidaan todeta, että kansanäänestyksen kannatus oli vähäisintä kunnan keskustassa Sepänkyli-Bölessä (katso liite 4, taulukko 7). Vastausjakauma on koottu alla olevaan kuvaan 4.

Tutkimme myös, onko suhtautuminen kansanäänestyksen järjestämiseen yhteydessä suhtautumiseen itse kuntaliitosta koskevaan asiakysymykseen. Näin saatoimme tarkastella, miten päätös kansanäänestyksen järjestämisestä vaihtelee riippuen suhtautumisesta asiakysymykseen. Aiemmat tutkimukset ovat myös osoittaneet, että suhtautuminen neuvoo-antavan kansanäänestyksen käyttämiseen vaihtelee riippuen yksilön tulosta koskevista odotuksista, ja ne, jotka odottavat kansanäänestykseltä positiivista tulosta, ovat taipuvaisia näin ollen myös kannattamaan sitä laajemmin (Werner, 2020, s. 324–325). Se on myös konkreettinen tapa mitata prosessilegitimiteettiä, tässä tapauksessa sitä, riippuuko suhtautuminen prosessiin siitä, voittiko oma kanta vai ei. Vastauksista on myös selvästi havaittavissa, että suhtautumisella kuntaliitokseen oli myös konkreettista merkitystä suhtau-

Taulukko 6. Kuntaliitoskysymyksen suhtautumisen ja kansanäänestystä koskevan mielipiteen välinen yhteys.

Kuinka äänestit kansanäänestyksessä?	Oliko kansanäänestyksen järjestäminen oikea päätös?			
	Kyllä	Ei	En ota kantaa	Yhteensä
Kuntaliitoksen puolesta (N=1089)	51,7	41,7	6,6	100,0
Kuntaliitosta vastaan (N=1396)	94,4	3,2	2,4	100,0
Yhteensä (N=2485)	75,7	20,1	4,2	100,0

⁹ Kun tarkastelemme lähemmin taustatekijöitä, emme ole halunneet nostaa esiin yksittäisillä äänestysalueilla havaittuja vaikutuksia.

ten ja korkeasti koulutettujen keskuudessa, kun taas vaikutus on vähiten negatiivinen nuorten ja matalasti koulutettujen keskuudessa (katso liite 4, taulukko 9).¹⁰

Jatkamme tarkastelemalla lähemmin, kuinka näkemys kunnan luottamushenkilöistä on muuttunut. Voimme todeta, että 36,0%:lla näkemys ei ole muuttunut, mutta 45,9%:lla näkemys kunnan luottamushenkilöistä on huonontunut. Lisäksi voidaan todeta, että 8,2%:lla näkemys on muuttunut paremmaksi. Taustatekijöiden perusteella on huomattavissa samanlaisia nettovaikutuksia kuin edellisessä kohdassa. Negatiivisimmat vaikutukset voidaan havaita korkeasti koulutettujen ja 35–49-vuotiaiden keskuudessa, kun taas vaikutukset ovat vähiten negatiivisia nuorten ja matalasti koulutettujen keskuudessa (katso liite 4, taulukko 10).

Seuraavaksi siirrymme tarkastelemaan lähemmin, kuinka näkemys Mustasaaren kunnasta on muuttunut. Aluksi voimme todeta, että noin puolella mustasaarelaisista näkemys ei ole muuttunut lainkaan. Tulokset osoittavat lisäksi, että 26,5%:lla näkemys Mustasaaren kunnasta on muuttunut huonommaksi ja 18,6%:lla paremmaksi. Myös tämän asian kohdalla on nähtävissä selvää vaihtelua taustatekijöiden perusteella. Erityisesti ikäryhmän 16–24 ja muiden kuin korkeasti koulutettujen keskuudessa on havaittavissa positiivinen nettovaikutus. Myös tämän asian osalta voimme havaita negatiivisia nettovaikutuksia erityisesti suomenkielisten ja korkeasti koulutettujen keskuudessa (katso liite 4, taulukko 11). Kysyimme myös, miten näkemys naapurikaupunki Vaasasta on muuttunut. Noin puolet vastanneista ilmoittaa, ettei näkemys ole muuttunut, kun taas 29,4% ilmoittaa näkemyksen muuttuneen huonommaksi ja 11,6% paremmaksi. Taustatekijöiden perusteella voimme todeta, että näkemys Vaasasta on parantunut suomenkielisten keskuudessa mutta huonontunut kaikissa muissa taustakategorioissa (katso liite 4, taulukko 12).

Seuraavaksi tarkastelemme lähemmin, kuinka näkemys kolmesta yleisemmästä asiasta on muuttunut. Niitä ovat edustuksellinen demokratia, neuvoa-antavat kansanäänestykset ja paikallinen media. Aloitamme toteamalla, että 42,7%:lla näkemys edustuksellisesta demokratiasta ei ole muuttunut. Lisäksi voimme todeta, että 25,6%:lla näkemys on muuttunut huonommaksi ja 16,6%:lla paremmaksi. Kun tarkastelemme lähemmin taustatekijöitä, negatiivisia nettovaikutuksia on nähtävissä kaikissa kategorioissa paitsi ikäryhmässä 16–24. Negatiivisimmat vaikutukset voidaan havaita suomenkielisten ja ikäryhmän 65+ keskuudessa (katso liite 4, taulukko 13).

Kun tarkastelemme lähemmin sitä, kuinka näkemys neuvoa-antavista kansanäänestyksistä on muuttunut,

huomaamme, että 35,9%:lla se ei ole muuttunut, kun taas 29,9% ilmoittaa näkemyksen muuttuneen paremmaksi. Samalla näkemys on muuttunut huonommaksi 23,0%:lla. Taustatekijöiden perusteella huomaamme myös positiivisia nettovaikutuksia useissa kategorioissa ja erityisesti ikäryhmässä 16–24 sekä matalan tai keskitason koulutuksen saaneiden keskuudessa. Selvästi negatiivisia vaikutuksia voimme havaita erityisesti suomenkielisten keskuudessa (katso liite 4, taulukko 14). Paikallisen median osalta 55,1% ilmoittaa, ettei näkemys ole muuttunut, kun taas 22,9% vastaa näkemyksensä muuttuneen huonommaksi. 11,0% on ilmoittanut näkemyksensä muuttuneen paremmaksi. Taustatekijöiden perusteella selvä negatiivinen nettovaikutus näkyy kaikissa taustakategorioissa lukuun ottamatta matalasti koulutettuja. Negatiivinen vaikutus on selvin ikäryhmissä 25–34, 35–49 ja 50–64 sekä korkeasti koulutettujen keskuudessa (katso liite 4, taulukko 15).

Lopuksi siirrymme tarkastelemaan lähemmin, kuinka näkemys neljästä kontekstisidonnaisemmasta asiasta on muuttunut. Niitä ovat kunnan yleinen yhteiskunnallinen ilmapiiri, poliitikkojen ja kuntalaisten välinen suhde, kylien välinen suhde ja kieliryhmien välinen suhde Mustasaarella. Aloitamme toteamalla, että 44,9% vastasi, etteivät he ole huomanneet muutosta Mustasaaren yleisessä yhteiskunnallisessa ilmapiirissä. On kuitenkin huomautettava, että 31,8%:n mielestä ilmapiiri on huonontunut ja 13,0%:n mielestä parantunut. Taustatekijöiden perusteella voimme todeta myös, että kaikissa taustakategorioissa on nähtävissä negatiivinen nettovaikutus, selvimmin korkeasti koulutettujen, suomenkielisten ja ikäryhmien 35–49 ja 50–64 keskuudessa (katso liite 4, taulukko 16). Seuraavaksi siirrymme tarkastelemaan, kuinka poliitikkojen ja kuntalaisten välinen suhde Mustasaarella on muuttunut. Voimme todeta, että 39,2%:n mielestä suhde ei ole muuttunut, mutta 39,1%:n mielestä suhde on huonontunut. Lisäksi voidaan todeta, että 7,2%:n mielestä suhde on parantunut. Taustatekijöiden perusteella voidaan myös tässä todeta, että kaikissa taustakategorioissa nettovaikutus on negatiivinen, selvimmin korkeasti koulutettujen ja ikäryhmän 50–64 keskuudessa (katso liite 4, taulukko 17).

Seuraavaksi tarkastelemme lähemmin, kuinka kylien välinen suhde Mustasaarella on muuttunut. 57,2%:n mielestä tilanne ei ole muuttunut, kun taas 18,9%:n mielestä tilanne on huonontunut. 9,7%:n mielestä tilanne on parantunut. Taustatekijöiden perusteella voimme huomata positiivisen nettovaikutuksen ikäryhmässä 16–24 ja matalasti koulutettujen keskuudessa, kun taas kaikissa muissa taustakategorioissa nettovaikutus on negatiivinen. Negatiivinen

nettovaikutus on selvin suomenkielisten ja korkeasti koulutettujen keskuudessa (katso liite 4, taulukko 18). Lopuksi olemme myös kysyneet, miten kieliryhmien välisen suhteen koetaan muuttuneen Mustasaarella. 51,5%:n mielestä tilanne ei ole muuttunut, kun taas 30,1%:n mielestä suhde on huonontunut. Vain 5,2%:n mielestä suhde on parantunut. Taustatekijöiden perusteella voimme huomata myös, että nettovaikutus on negatiivinen kaikissa taustakategorioissa. Selvimmin se näkyy suomenkielisten, korkeasti koulutettujen ja ikäryhmien 35–49 ja 50–64 keskuudessa (katso liite 4, taulukko 19). Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon 7

Taulukko 7. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta?

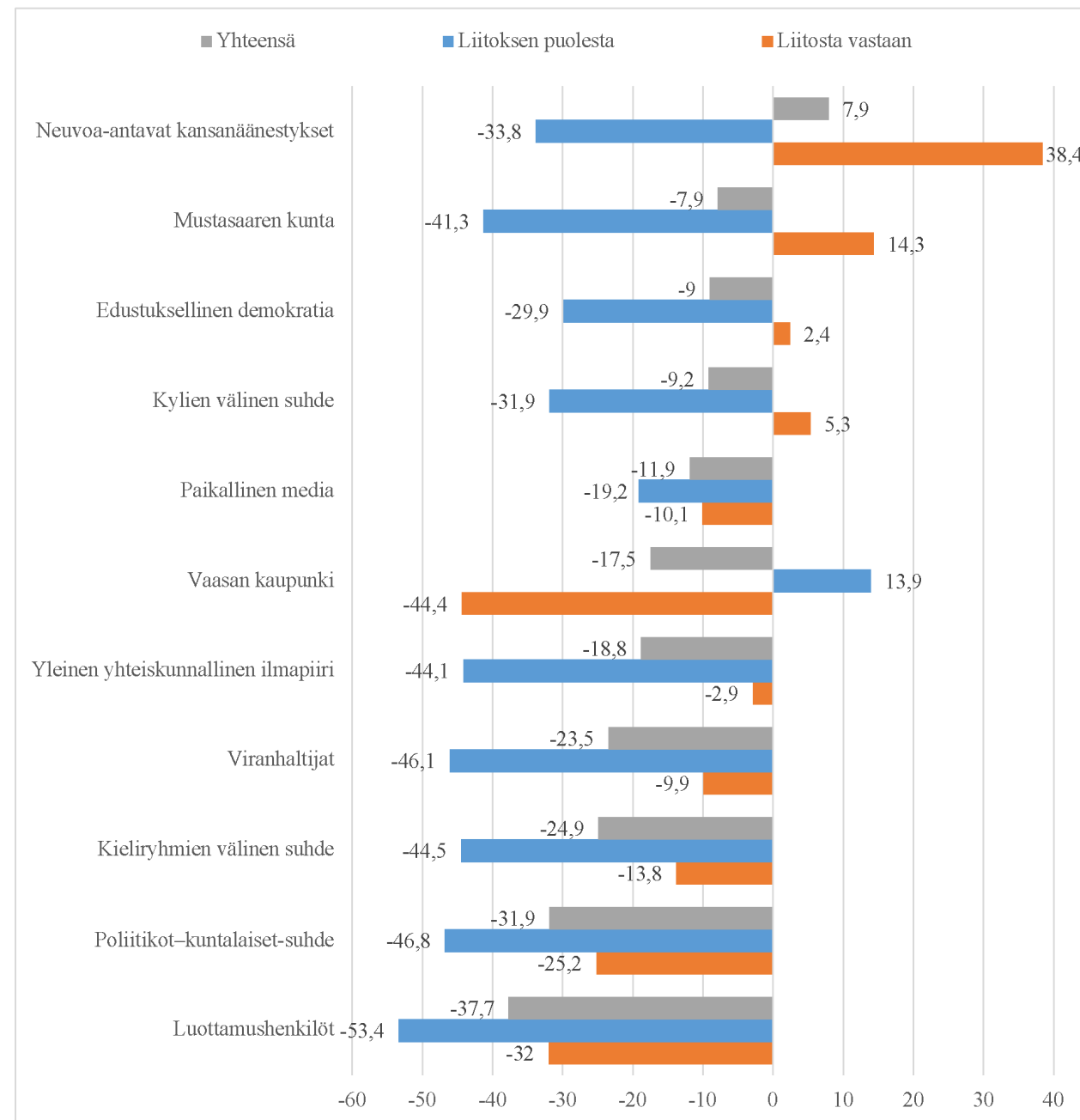
	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Mustasaaren johtavat viranhaltijat (N=2962)	11,3	22,3	46,2	7,6	2,5	10,1	100,0	-23,5
Mustasaaren kunnan luottamushenkilöt (N=2948)	15,0	30,9	36,0	7,1	1,1	9,9	100,0	-37,7
Mustasaaren kunta (N=2953)	7,6	18,9	47,8	14,6	4,0	7,2	100,0	-7,9
Vaasan kaupunki (N=2953)	9,4	20,0	47,9	8,3	3,6	10,8	100,0	-17,5
Edustuksellinen demokratia (N=2939)	6,5	19,1	42,7	13,6	3,0	15,1	100,0	-9,0
Neuvoa-antavat kansanäänestykset (N=2944)	8,4	13,6	35,9	20,2	9,7	12,3	100,0	7,9
Paikallinen media (N=2948)	6,7	16,2	55,1	9,4	1,6	11,0	100,0	-11,9
Mustasaaren yleinen yhteiskunnallinen ilmapiiri (N=2945)	6,3	25,5	44,9	10,8	2,2	10,3	100,0	-18,8
Poliitikkojen ja kuntalaisten välinen suhde Mustasaarella (N=2948)	9,1	30,0	39,2	6,2	1,0	14,5	100,0	-31,9
Kylien välinen suhde Mustasaarella (N=2958)	4,8	14,1	57,2	7,1	2,6	14,2	100,0	-9,2
Kieliryhmien välinen suhde Mustasaarella (N=2954)	9,1	21	51,5	4,4	0,8	13,3	100,0	-24,9

¹⁰ Tulkinnan yksinkertaistamiseksi olemme luoneet liitteisiin kategorian "Nettoero" taustatekijöiden mukaisesti. Sarakkeen arvo lasketaan vähentämällä huonompaan-vastausten (paljon huonompaan + hieman huonompaan) yhteenlaskettu määrä paremmaksi-vastausten (paljon paremmaksi + hieman paremmaksi) yhteenlasketusta määrästä.

Jotta voimme esittää selkeämmin, kuinka näkemys eri asioista on muuttunut, olemme tehneet yhteenvedon tuloksista nettovaikutusten pohjalta. Olemme yhdistäneet vastauskategoriat *Paljon huonompaan* ja *Hieman huonompaan* (uusi kategoria: *Huonompaan*) sekä vastauskategoriat *Hieman paremmaksi* ja *Paljon paremmaksi* (uusi kategoria: *Paremmaksi*). Vähentämällä *Huonompaan* vastanneiden osuuden *Paremmaksi* vastanneiden osuudesta, saamme karkean arvion vaikutuksista. Tämä tarkoittaa myös, että emme ole ottaneet huomioon heitä, jotka ovat vastanneet *Ei lainkaan* tai *En ota kantaa*, ja muistutamme, että *Ei lainkaan* oli yleisin vastausvaihtoehto useimmissa

kohdissa. Näin ollen suhteellisen suuri nettovaikutus voi olla hieman harhaanjohtava kunnalle kokonaisuutena, mutta tämän menetelmän perusteella saamme ainakin suuntaa antavaa tietoa vaikutuksista. Olemme lisäksi päättäneet esittää tulokset kuntaliitoskysymystä koskevan mielipiteen perusteella, koska odotimme, että mielipiteet vaihtelevat riippuen siitä, voittiko vai hävisikö oma kanta kansanäänestyksessä. Kuvassa 5 on jokaisen asian kohdalla lisäksi kolme pylvästä (katso alla): yksi edustaa kaikkia vastanneita (*Yhteensä*), yksi kuntaliitosta vastaan äänestäneitä (*Liitosta vastaan*) ja yksi kuntaliitoksen puolesta äänestäneitä (*Liitoksen puolesta*).

Kuva 5. Nettomuutos.

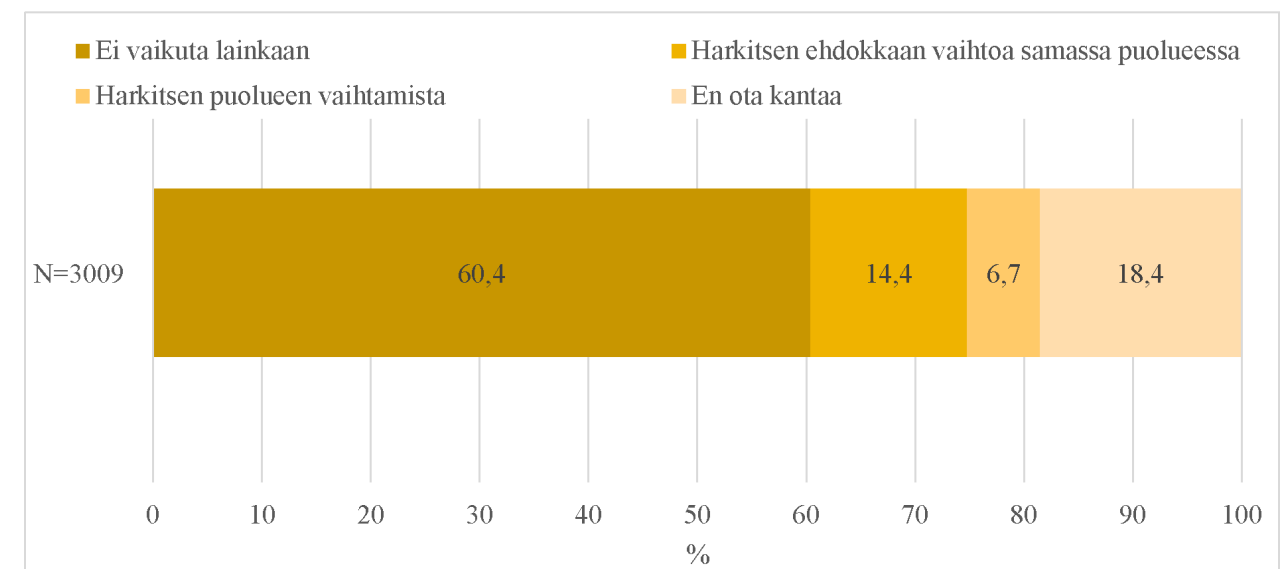
3.3 Vaikutukset puolue mielityksiin

Siirrymme nyt tarkastelemaan lähemmin sitä, onko kansanäänestysprosessi vaikuttanut vaalikäyttäytymiseen ennen tulevia kunnallisvaaleja puolue- ja ehdokasvalinnan osalta. Aluksi voimme todeta, että kansanäänestysprosessi ei näytä vaikuttaneen ollenkaan enemmistön äänestysaikomuksiin. Voimme kuitenkin huomata, että 14,4% harkitsee ehdokkaan vaihtamista saman puolueen sisällä ja että 6,7% harkitsee puolueen vaihtamista kokonaan. Taustatekijöiden perusteella voimme huomata myös, että ikäryhmien välillä on selvä ero, kun kyse on ehdokkaan vaihtamisesta saman puolueen sisällä, sillä erityisesti

vanhemmat ikäryhmät vaikuttavat harkitsevan enemmän ehdokkaan vaihtamista saman puolueen sisällä (katso liite 4, taulukko 20). Katso yhteenveto alla olevasta kuvasta 6.

Mahdollista on myös tarkastella lähemmin sitä, kuinka poliittisten puolueiden toiminta on vaikuttanut äänestäjien käyttäytymiseen. Tämä on mahdollista, koska sisällytimme kyselyyn kysymyksen siitä, mitä puoluetta vastaajat äänestivät kunnallisvaaleissa 2017.¹¹ Vertaamalla kunnallisvaalien 2017 puoluevalintaa vuoden 2021 vaalikäyttäytymiseen kohdistuviin mahdollisiin vaikutuksiin, voimme huomata erityisesti Suomen ruotsalaisen kansanpuolueen (RKP) äänestäjät, joista 19,6% harkitsee nyt ehdokkaan vaihtamista saman puolueen sisällä. Silti vain 7,4% harkitsee puolueen vaihtamista kokonaan. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon 8.

Kuva 6. Kuinka kansanäänestykseen liittyvä prosessi ja kuntaliitoksen ympärillä käyty keskustelu ovat vaikuttaneet sinun äänestysaikomuksiisi vuoden 2021 kunnallisvaaleissa verrattuna vuoden 2017 kunnallisvaaleihin?

Taulukko 8. Vaalikäyttäytyminen seuraavissa kunnallisvaaleissa vuoden 2017 kunnallisvaalien puoluevalinnan mukaan.¹²

	Ei vaikuta lainkaan	Harkitsen ehdokkaan vaihtoa samassa puolueessa	Harkitsen puolueen vaihtamista	En ota kantaa	Yhteensä
RKP (N=1743)	59,3	19,6	7,4	13,7	100,0
MSK (N=200)	80,0	9,5	4,0	6,5	100,0
SDP (N=163)	65,6	13,5	9,2	11,7	100,0
PS (N=115)	74,8	12,2	6,1	7,0	100,0
KD (N=72)	83,3	5,6	1,4	9,7	100,0
Kok. (N=67)	61,2	4,5	14,9	19,4	100,0
Vihr. (N=55)	65,5	3,6	1,8	29,1	100,0
Vas. (N=31)	83,9	0,0	12,9	3,2	100,0
Yhteensä (N=2951) ¹³	60,3	14,4	6,8	18,4	100,0

¹¹ Huomaa, että Suomen Keskusta ei asettanut ehdokkaita Mustasaaren kunnallisvaaleihin 2017

¹² Puolueiden lyhenteet: Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP), Mustasaaren suomenkielisten kunnallisjärjestö ry (MSK), Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP), Suomen Kristillisdemokraatit (KD), Perussuomalaiset (PS), Vasemmistoliitto (Vas.), Kansallinen Kokoomus (Kok.), Vihreä liitto (Vihr.), Suomen Keskusta (Kesk.).

¹³ Sisältää vastaajat, jotka vastasivat Muun puolueen ehdokasta, En äänestänyt, En halua sanoa tai Keskustaa (ei asettanut ehdokkaita Mustasaaren kunnallisvaaleihin 2017).

Koska enemmistö vastaajista ilmoitti äänestäneensä RKP:tä kunnallisvaaleissa 2017 ja koska puolueen edustajat Mustasaaren kunnanvaltuustossa jakautuivat kuntaliitoskysymyksessä, on myös perusteltua tarkastella hieman lähemmin sitä, miten tilanne on vaikuttanut äänestäjien käyttäytymiseen kyseisessä puolueessa. RKP:n äänestäjissä voimme havaita kaksi mielenkiintoista seikkaa. Ensiksikin kuntaliitosta vastaan äänestäneistä 23,6% harkitsee ehdokkaan vaihtamista saman puolueen sisällä, kun taas 5,4% harkitsee puolueen vaihtamista. Sen sijaan kuntaliitoksen puolesta äänestäneistä vain 13,7% harkitsee ehdokkaan vaihtamista saman puolueen sisällä, mutta 11,7% harkitsee puolueen vaihtamista kokonaan. Katso yhteenveto alla olevasta taulukosta 9.

3.4 Vaikutukset yleiseen kansalaismielipiteeseen

Tässä alaluvussa keskitymme kansanäänestysprosessin laajempiin vaikutuksiin. Tutkimme tätä mitaamalla, kuinka eri poliittiset ja sosiaaliset asenteet ovat muuttuneet Mustasaareissa. Käytämme myös Mustasaareen tammikuussa 2018 lähetetyn kuntalaiskyselyn tuloksia (Strandberg et al., 2018).¹⁵ Kysely tehtiin siis 14 kuukautta ennen itse kansanäänestystä. Kyselymme lähetettiin lokakuussa 2020, 19 kuukautta kansanäänestyksen jälkeen. Näiden kahden kyselyn väliin jää siten 33 kuukautta. Koska käytimme uudelleen suuren määrän aiempaan kyselyyn sisältyneistä kysymyksistä, voimme myös monen kysymyksen osalta tarkastella lähemmin, onko kansanäänestysprosessi vaikuttanut poliittisiin ja sosiaalisiin asenteisiin.

Aloitamme tarkastelemalla lähemmin kolmea kysymystä, joita on käytetty kirjallisuudessa kansalaispätevyyden (eng. *political efficacy*) määrän mittaamiseen poliittisessa yhteiskunnassa (Karv, Lindell & Rapeli, 2020, s. 71). Korkean kansalaispätevyyden tunteen katsotaan olevan erittäin tarpeellinen hyvin toimivan paikallisdemokratian kannalta (McDonnell, 2020, s. 345). Mustasaaren kunta muodostaa tässä siten esimerkin poliittisesta yhteiskunnasta. Konkreettisemmalla tasolla käsite kansalaispätevyys jaetaan

Taulukko 9. Kuntaliitoskysymyksen vaikutus äänestämiseen seuraavissa kunnallisvaaleissa kunnallisvaalien 2017 äänestyskäyttäytymisen perusteella – RKP:tä kunnallisvaaleissa 2017 äänestäneet.

	Ei vaikuta lainkaan	Harkitsen ehdokkaan vaihtoa samassa puolueessa	Harkitsen puolueen vaihtamista	En ota kantaa	Yhteensä
Äänesti kuntaliitoksen puolesta (N=532)	63,7	13,7	11,7	10,9	100,0
Äänesti kuntaliitosta vastaan (N=1047)	57,4	23,6	5,4	13,6	100,0
Yhteensä (N=1737) ¹⁴	59,2	19,7	7,4	13,7	100,0

¹⁴ Sisältää vastaajat, jotka vastasivat *En äänestänyt, En halua sanoa tai En ollut äänioikeutettu*.

¹⁵ Vuoden 2018 kuntalaiskyselyn tietojen painotuksessa on käytetty samoja periaatteita kuin kuntalaiskyselyn 2020 painotuksessa.

¹⁶ Nettoero-sarakkeessa olevat luvut on laskettu vähentämällä Eri mieltä -vastausten (Täysin eri mieltä + Osittain eri mieltä) osuus Samaa mieltä -vastausten (Osittain samaa mieltä + Täysin samaa mieltä) osuudesta. Samaa menetelmää on käytetty liitetäulukoiden 21–23 Nettoero-sarakkeissa.

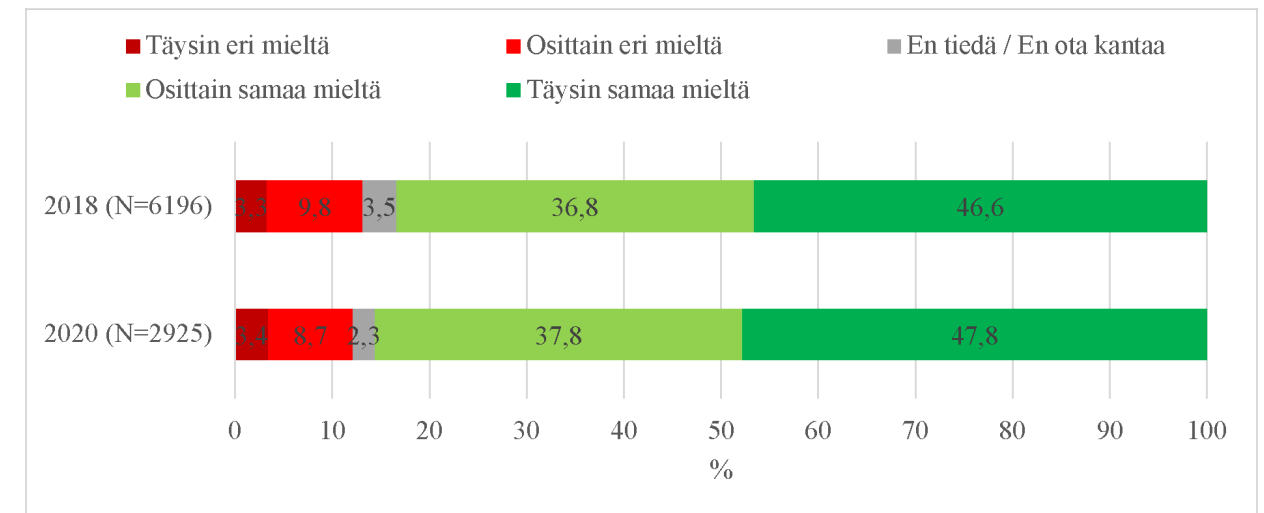
usein sisäiseen kansalaispätevyyteen (eng. *internal efficacy*) ja ulkoiseen kansalaispätevyyteen (eng. *external efficacy*). Sisäistä kansalaispätevyyttä voidaan mitata poliittisen ymmärryksen ja poliittisen itseluottamuksen määrän kautta, kun taas ulkoista kansalaispätevyyttä voidaan mitata yleisellä luottamuksella poliittiseen järjestelmään ja käsityksellä todellisista poliittisista vaikutusmahdollisuuksista. Mielestämme on myös tärkeää paikallisdemokraattisesta näkökulmasta, että kuntalaiset luottavat poliittisiin prosesseihin ja luottamushenkilöihin ja että he todella kokevat voivansa vaikuttaa.

Aloitamme toteamalla, että laaja enemmistö Mustasaareissa on edelleen sitä mieltä, että he voivat äänestämällä vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Verrattuna vuoden 2018 tuloksiin voimme myös huomata, että osuus vaikuttaa hieman nousseen, vaikkakin erittäin vähän. Taustatekijöiden perusteella emme myöskään huomaa mainittavia vaikutuksia (katso liite 4, taulukko 21).¹⁶ Katso vertailu ohessa olevasta kuvasta 7.

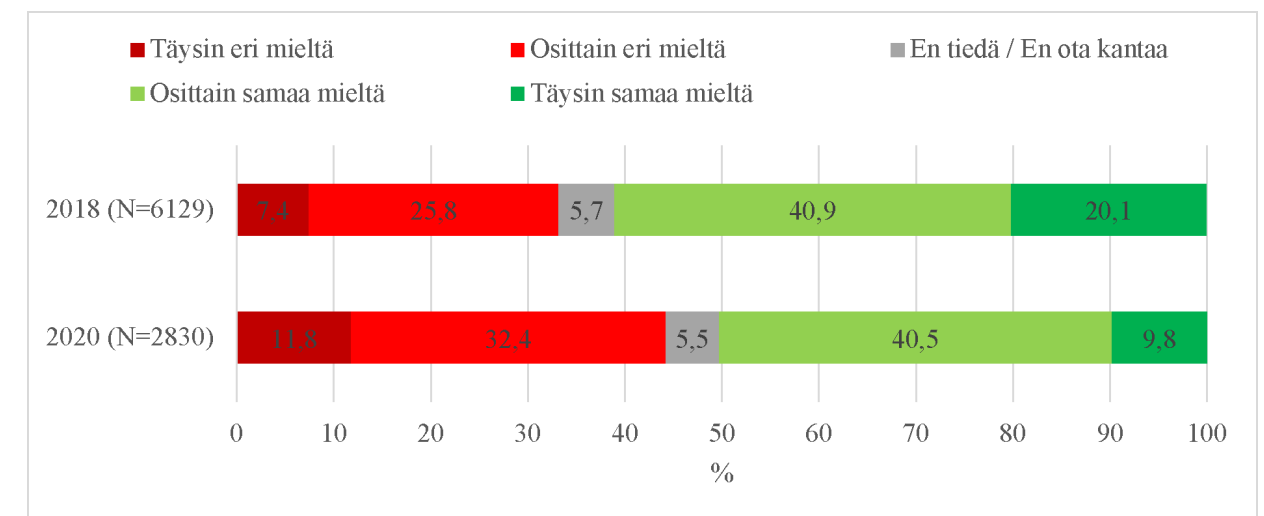
Seuraavaksi tarkastelemme sitä, mitä mieltä mustasaarelaiset ovat väittämästä, että poliitikot eivät välitä tavallisten ihmisten mielipiteistä. Vastauksista on nähtävissä selvästi positiivinen muutos verrattuna vuoteen 2018, ja tulokset osoittavat selvästi, että väittämän kanssa samaa mieltä olevien osuus on vähentynyt. Tämä pätee erityisesti vastauskategoriaan *Täysin samaa mieltä*. Myös taustatekijöiden perusteella on huomattavissa paljon mielenkiintoista vaihtelua, vaikka suunta on positiivinen kaikkien taustakategorioiden perusteella (katso liite 4, taulukko 22). Katso vertailu ohessa olevasta kuvasta 8.

Lopuksi kysimme myös, mitä mieltä mustasaarelaiset olivat väittämästä, että heillä ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto päättävät. Vuoteen 2018 verrattuna voimme todeta, että niiden osuus, joiden mielestä heillä ei ole sananvaltaa näiden kahden instituution päätöksiin, on vähentynyt. Tulkitsemme sen positiivisena muutoksena. Taustatekijöiden perusteella toteamme myös, että positiivinen kehityssuunta koskee kaikkia taustakategorioita lukuun ottamatta suomenkielisiä, joiden kohdalla väittämän kanssa samaa mieltä olevien osuus on kasvanut (katso liite 4, taulukko 23). Katso vertailu ohessa olevasta kuvasta 9.

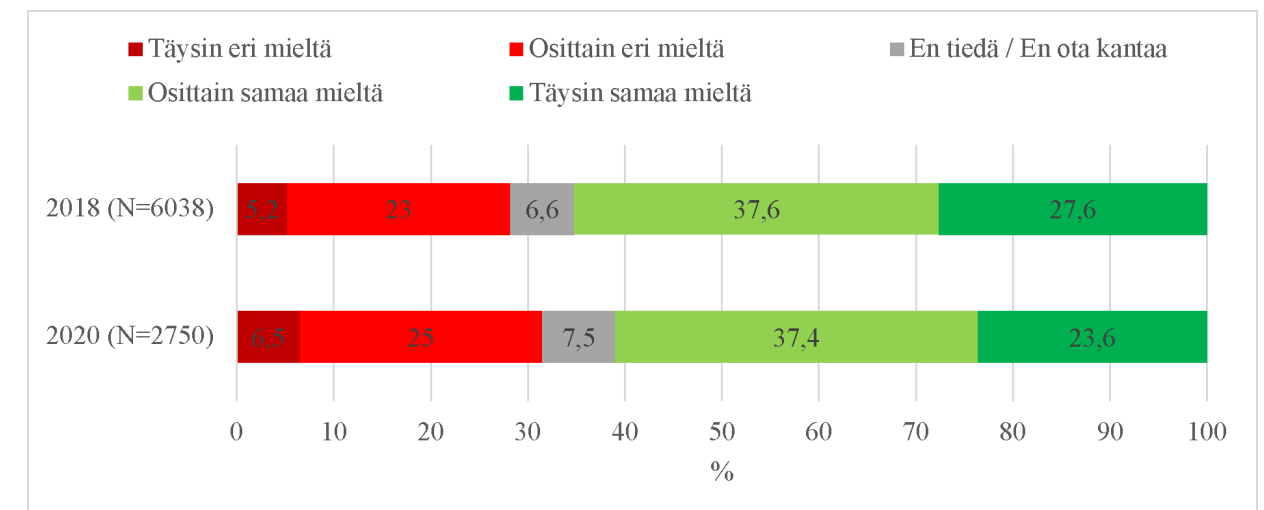
Kuva 7. Äänestämällä kansalaiset **voivat** vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon.¹⁷

Kuva 8. Poliitikot **eivät** välitä tavallisten ihmisten mielipiteistä.¹⁸

Kuva 9. Minulla **ei** ole mitään sananvaltaa siihen, mitä kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto päättävät.¹⁹

¹⁷ Muutos ei ollut tilastollisesti merkitsevä, riippumaton t-testi (eng. *independent sample t-test*).

¹⁸ Muutos on myös tilastollisesti merkitsevä ($p < .001$), riippumaton t-testi (eng. *independent sample t-test*).

¹⁹ Muutos on myös tilastollisesti merkitsevä ($p < .001$), riippumaton t-testi (eng. *independent sample t-test*).

Seuraavaksi siirrymme vertailemaan, miten luottamus muutamien tahoihin on muuttunut vuodesta 2018 vuoteen 2020. Poliittinen luottamus on, aivan kuten kansalaispätevyyskin, tärkeä osa hyvin toimivaa paikallisdemokratiaa (McDonnell, 2020). Strandbergin ja Lindellin (2020, s. 311) tutkimuksen tulokset osoittavat myös, että korkea poliittinen luottamus on yhteydessä myönteisempään suhtautumiseen kuntaliitosta kohtaan Mustasaarella. Jos henkilö luottaa luottamushenkilöihinsä, luottaa hän myös enemmän heidän kykyynsä tehdä vaikeita päätöksiä. Konkreettisemmin mustasaarelaiset ovat saaneet ottaa kyselyssämme kantaa asteikolla 0–10 siihen, missä määrin he luottavat poliittisiin puolueisiin, poliitikkoihin yleensä, kunnallispoliitikkoihin, kunnanvaltuustoon, kunnanhallitukseen ja viranhaltijoihin. Asteikolla 0 tarkoittaa ”en luota ollenkaan” ja 10 tarkoittaa ”luotan täysin”.²⁰

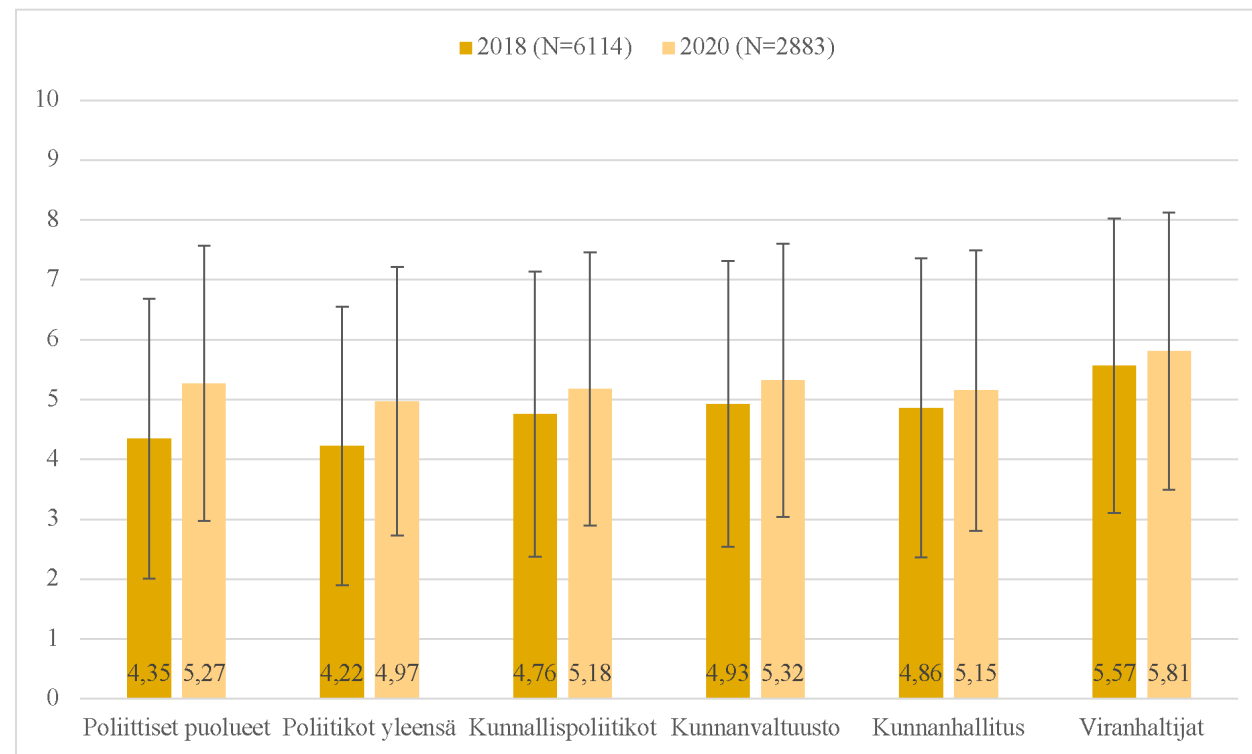
Aloitamme toteamalla, että luottamus poliittisiin puolueisiin on kasvanut melkein yksiköllä, keskiarvosta 4,35 lukemaan 5,27. Taustatekijöiden perusteella voimme todeta myös, että luottamus on kasvanut kaikissa kategorioissa, mutta selvintä kasvu on ikäryhmässä 25–34 sekä ruotsinkielisten ja matalasti koulutettujen keskuudessa (katso liite 4, taulukko 24). Myös luottamuksessa poliitikkoihin yleisesti on tapahtunut selkeä kasvu lukemasta 4,22 lukemaan 4,97. Taustatekijöissä on havaittavissa myös mielenkiinto-

sia vaihteluita, jotka ovat suurin piirtein samanlaisia kuin edeltävässä kohdassa (katso liite 4, taulukko 25).

Myös luottamus kunnallispoliitikkoihin on kasvanut, mutta hieman vähemmän kuin kahteen aiemmin mainittuun tahoon, lukemasta 4,76 lukemaan 5,18. Taustatekijöiden perusteella vaikutus on positiivinen kaikissa taustakategorioissa (katso liite 4, taulukko 26). Sama koskee myös luottamusta kunnanvaltuustoon, joka on noussut lukemasta 4,93 lukemaan 5,32. Taustatekijöiden perusteella vaikutus on myös positiivinen kaikissa taustakategorioissa lukuun ottamatta suomenkielisiä, joiden keskuudessa luottamus on laskenut hieman (katso liite 4, taulukko 27). Sama koskee myös kunnanhallitusta, jota kohtaan tunnettu luottamus on noussut lukemasta 4,86 lukemaan 5,15. Taustatekijöiden perusteella vaikutus on myös positiivinen kaikissa taustakategorioissa lukuun ottamatta suomenkielisiä, joiden keskuudessa luottamus myös tähän tahoon on laskenut hieman (katso liite 4, taulukko 28).

Korkein luottamus mustasaarelaisilla on yhä viranhaltijoihin, ja luottamus on noussut myös tämän tahon osalta lukemasta 5,57 lukemaan 5,81. Taustamuuttujien perusteella voimme nähdä positiivisen kehityksen kaikkien taustatekijöiden kohdalla lukuun ottamatta korkeasti koulutettuja (ei vaikutusta) ja suomenkielisiä (katso liite 4, taulukko 29). Katso yhteenveto alla olevasta kuvasta 10.

Kuva 10. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin (0–10)?²¹

²⁰ Taustatekijöitä varten olemme luoneet myös sarakkeen ”Nettoero”, joka on laskettu vähentämällä vuoden 2018 luku vuoden 2020 luvusta.

²¹ Pylväissä olevat viivat ilmaisevat kunkin kategorian keskihajontaa. Pylväissä olevat luvut ilmaisevat kunkin kategorian keskiarvoa. Keskiarvojen muutokset vuosien 2018 ja 2020 välillä ovat tilastollisesti merkitseviä kaikkien kategorioiden osalta ($p < .001$), riippumaton t-testi (eng. *independent sample t-test*).

Olemme yrittäneet myös mitata, kuinka kansanäänestysprosessi vaikutti sosiaalisiin suhteisiin Mustasaarella. Teimme sen sisällyttämällä kyselyyn kysymyksen, jossa mustasaarelaiset saivat ottaa kantaa siihen, kuinka he kokevat kansanäänestysprosessin vaikuttaneen suhteisiin ystävien ja muun lähipiirin kanssa. Tulokset osoittavat, että suuren enemmistön osalta sillä ei ollut vaikutusta, koska 65,3 % vastasi *Ei positiivisesti eikä negatiivisesti*. Huomionarvoista on kuitenkin, että 20,1 % vastasi prosessin vaikuttaneen suhteisiin sekä positiivisesti että negatiivisesti, 3,9 % vastasi vaikutuksen olleen negatiivinen ja 6,6 % vastasi vaikutuksen olleen positiivinen. Taustatekijöiden perusteella on havaittavissa myös pientä vaihtelua (katso liite 4, taulukko 30). Katso yhteenveto alla olevasta taulukosta 10.

Taulukko 10. Kuinka kansanäänestykseen liittyvä prosessi ja kuntaliitoksen ympärillä käyty keskustelu Vaasan kanssa vaikutti suhteisiin ystäviisi ja muun lähipiiriisi kanssa?

	N	%
Positiivisesti	200	6,6
Negatiivisesti	117	3,9
Sekä positiivisesti että negatiivisesti	607	20,1
Ei positiivisesti eikä negatiivisesti	1970	65,3
En ota kantaa	123	4,1
Yhteensä	3018	100,0

Selvittääksemme lisää, kuinka prosessi on vaikuttanut sosiaalisiin suhteisiin, päätimme sisällyttää seuranta-kysymyksen niille, jotka vastasivat *Negatiivisesti* tai *Sekä positiivisesti että negatiivisesti*. Tarkoituksena on analysoida, ovatko negatiiviset vaikutukset olleet pysyvämpiä. Selvän enemmistön osalta, 72,4 %, prosessi ei huonontanut sosiaalisia suhteita pitkällä aikavälillä. On kuitenkin mainittava, että 20,6 % vastasi, että negatiivinen vaikutus suhteisiin jatkuu vielä tänäkin päivänä. Taustatekijöissä on havaittavissa paljon mielenkiintoista vaihtelua erityisesti suomenkielisten, korkeasti koulutettujen ja ikäryhmän 50–64 keskuudessa (katso liite 4, taulukko 31). Katso yhteenveto alla olevasta taulukosta 11.

Taulukko 11. Jos vastasit ”Negatiivisesti” tai ”Sekä positiivisesti että negatiivisesti” kysymykseen 6a, koetko, että tämä negatiivinen vaikutus suhteisiin ystäviisi ja lähipiiriisi kanssa jatkuu vielä tänäkin päivänä?

	N	%
Kyllä	148	20,6
Ei	521	72,4
En ota kantaa	51	7,1
Yhteensä	720	100,0

Päätämme tähän Mustasaaren vuoden 2020 kyselylomakkeen tulosten läpikäynnin, ja siirrymme seuraavassa luvussa käsittelemään tuloksia sekä kansanäänestysteorian että paikallispoliittisen kontekstin valossa. ♦

4 Pohdinta

Tässä luvussa tulkitsemme tuloksia ja asetamme ne samalla suurempaan kontekstiin. Tämän tutkimuksen lähtökohtana oli, että arkaluonteista aihetta koskevalla kunnallisella kansanäänestysprosessilla on voinut olla suurempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Tutkimuskysymys, johon olemme tällä tutkimusraportilla yrittäneet vastata, on näin ollen, mitä nämä vaikutukset ovat. Luku on jäsenelty vaihteelliseksi pohdinnaksi tulosten merkityksestä, jotta voimme lopuksi spekuloida, mitä suurempia yhteiskunnallisia vaikutuksia kansanäänestyksellä voi olla. Aloitamme pohtimalla yleisempää suhtautumista kansanäänestyksiin. Sen jälkeen siirrymme pohtimaan vaikutuksia kuntakohtaisempiin asenteisiin ja äänestäjien käyttäytymiseen. Lopuksi pohdimme vielä sitä, miten kansanäänestysprosessi on vaikuttanut yleisempiin poliittisiin ja sosiaalisiin asenteisiin, sekä pohdimme tuloksia laajemmin.

Aloitamme toteamalla, että suomenruotsalaisissa vertailussa mustasaarelaiset vaikuttavat suhtautuvan positiivisemmin kansanäänestyksiin kuin Suomen ruotsinkielisten alueiden väestö keskimäärin. Haluamme vielä kerran myös huomauttaa, että päätimme olla vertailematta tuloksiamme koko maahan, koska tätä *nimenomaista* kysymystä ei ole sisällytetty valtakunnallisiin mielipidetutkimuksiin.²² Lisäksi huomasimme, että näkemys kansanäänestyksistä oli selvästi *parantunut* Mustasaarella. Tulkitsemme sen merkkinä siitä, että kokemukset kansanäänestyksestä vaikuttavat voivan edistää myönteisempää suhtautumista tätä demokraattista apuvälinettä kohtaan. Lisäksi on mainittava, että suhtautumisella itse kuntaliitosta koskevaan asiakysymykseen vaikuttaa olleen selvä yhteys suhtautumiseen kansanäänestystä kohtaan Mustasaarella, sillä oli selvää, että kuntaliitosta puoltaneet suhtautuivat negatiivisemmin kansanäänestykseen. Aivan kuten Jäske (2019) on todennut, käsitys prosessin oikeudenmukaisuudesta (eng. *procedural fairness*) ja tuloksen oikeellisuudesta (eng. *outcome satisfaction*) ovat avaintekijöitä siinä, pidetäänkö poliittista päätöstä legitiiminä vai ei.

Kysyimme myös, kuinka korkea äänestysaktiivisuuden ja kuinka suuri voittavan ehdotuksen voittomarginaalin kansanäänestyksessä tulee olla, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille. Nämä kysymykset sisällytettiin kyselyyn, jotta voisimme konkreettisemmin yrittää mitata prosessin ja tuloksen legitimitettä eli mitä tarvitaan siihen, että

tulosta voidaan pitää demokraattisesti legitiiminä. Alhainen äänestysaktiivisuus tarkoittaa myös sitä, että vaalitulosta ei välttämättä pidetä kansaa edustavana eikä siten koeta myöskään kansan tahdon legitiiminä ilmaisuna (Folkestad et al., 2019, s. 12). Tältä osin meillä oli kuitenkin tiettyjä vaikeuksia muotoilla tarkoituksenmukaisia kysymyksiä, ja haluamme ilmaista selkeästi, että tulokset ovat hieman vaikeatulkintaisia. Siksi niiden perusteella on vaikea vetää suurempia johtopäätöksiä. Äänestysaktiivisuuden osalta yleisin vastausvaihtoehto oli 50–75 % niin Suomen ruotsinkielisillä alueilla yleisesti kuin Mustasaarella erityisesti. Lisäksi 14,2 % Suomen ruotsinkielisten alueiden ja 21,0 % Mustasaaren vastaajista oli sitä mieltä, että tulos on aina moraalisesti sitova äänestysaktiivisuudesta riippumatta. Yleinen tulkintamme on kuitenkin, että kansalaisten mielestä riittävän korkea äänestysaktiivisuus on edellytys sille, että vaaleilla valittujen edustajien tulee pitää kansanäänestyksen tulosta moraalisesti sitovana.

Suomen kunnallisia kansanäänestyksiä koskee vaatimus, että vastausvaihtoehtona on oltava *En ota kantaa*, mikä tarkoittaa, että voittavan vaihtoehdon ei tarvitse aina välttämättä saada yli 50,0 % kaikista äänistä. ”Eniten ääniä saanut voittaa” on kuitenkin tavallisesti se, miten kansanäänestyksen tulosta tulkitaan. Kun on kyse siitä, miten poliitikkojen tulee suhtautua kansanäänestyksen tulokseen, on kuitenkin selvää, että todellisuus on monimutkaisempi. Tuloksemme osoittavat myös, että vain 18,8 % Mustasaaren ja 10,4 % Suomen ruotsinkielisten alueiden vastaajista on sitä mieltä, että vaalitulos on aina moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille riippumatta siitä, kuinka suuren kannatuksen voittava ehdotus saa. Toinen tapa tulkita tuloksia on yhdistää ne, jotka vastasivat *Aina moraalisesti sitova*, niiden kanssa, jotka vastasivat *Yli 50 %*. Tällöin vastaava osuus Mustasaaren osalta on 48,8 % ja Suomen ruotsinkielisten alueiden osalta 37,8%.²³ Tulkitsemme tämän niin, että Mustasaarella noin puolet on sitä mieltä, että niin kauan kuin yli puolet on äänestänyt ehdotuksen puolesta, vaaleilla valittujen edustajien tulee myös pitää kansanäänestyksen tulosta moraalisesti sitovana. Tulkintamme mukaan tämä osoittaa selvästi, että myös niin kutsutulla voittomarginaalilla on merkitystä sille, miten poliitikoiden odotetaan suhtautuvan kansanäänestyksen tulokseen. Voimme täten todeta, että sekä Mustasaarella että Suomen ruotsinkielisillä alueilla

suhtaudutaan erittäin positiivisesti kansanäänestyksiin, mutta että äänestysaktiivisuudella ja voittomarginaalilla on merkitystä sille, onko vaaleilla valittujen edustajien pidettävä tulosta moraalisesti sitovana.

Seuraavaksi pohdimme Mustasaaren kuntakohtaisempia tuloksia ja sitä, kuinka kansanäänestysprosessi on vaikuttanut näkemykseen eri asioista. Aloitamme toteamalla, että minkäänlaista epäilyä ei vallitse siitä, että ylivoimainen enemmistö mustasaarelaisista arvosti sitä, että he saivat mahdollisuuden esittää mielipiteensä kansanäänestyksessä. Valitettavasti on myös selvää, että näkemys monista asioista on huonontunut kansanäänestysprosessin jälkeen riippumatta kansanäänestyskysymystä koskeneesta mielipiteestä. Nämä vaikutukset ovat kuitenkin selvimpiä kuntaliitosta kannattaneiden joukossa. Tämä koskee etenkin näkemystä kunnan luottamushenkilöistä sekä kuntalaisten ja luottamushenkilöiden välisestä suhteesta. Mahdollinen selitys tälle voi olla se, että kuntalaisten ja kunnan edustajien välinen viestintä ei yksinkertaisesti ole toiminut tässä asiassa. Luultavasti myös poliitikkojen eri julkisissa foorumeissa käymällä julkisella keskustelulla on myös ollut osuutta tähän negatiiviseen vaikutukseen. Vastajat toivat tämän myös toistuvasti esiin kyselymme *Vapaat kommentit* -kohdassa.²⁴ Lisäksi on huomautettava, että emme tiedä, miltä tulokset olisivat näyttäneet ilman kuntaliitoksesta käytyä kansanäänestystä, mutta koska laaja enemmistö vastaajista suhtautui positiivisesti kansanäänestykseen, on mahdollista, että nämä vaikutukset olisivat voineet olla negatiivisempia tällaisessa skenaariossa. Tämä on kuitenkin vain spekulointia.

Kun tarkastelemme vaikutuksia äänestäjien käyttäytymiseen, vaikuttaa kansanäänestysprosessilla olleen muutamia pienempiä vaikutuksia, mutta on kuitenkin selvää, että sillä ei ole ollut suurempaa vaikutusta. Kun tarkastellaan lähemmin vaikutuksia puoluetasolla, kansanäänestysprosessi on vaikuttanut eniten RKP:n äänestäjiin, ja melkein joka viides RKP:tä Mustasaaren kunnallisvaaleissa 2017 äänestänyt harkitsee nyt ehdokkaan vaihtamista puolueen sisällä kansanäänestysprosessin tuloksen johdosta. Huomiota herättävää on myös se, että melkein neljäsosa niistä, jotka äänestivät RKP:tä kunnallisvaaleissa 2017 ja jotka myös äänestivät kuntaliitosta vastaan, harkitsevat ehdokkaan vaihtamista RKP:n sisällä ennen vuoden 2021 kunnallisvaaleja. Tulkitsemme tämän niin, että RKP:n äänestäjien keskuudessa on enemmän tyy-

tymättömyyttä vuoden 2017 ehdokasvalintaan kuntaliitosta vastaan äänestäneiden keskuudessa, kun taas kuntaliitoksen puolesta äänestäneiden keskuudessa on enemmän tyytymättömyyttä vuoden 2017 puoluevalintaan.

Kun tarkastellaan vaikutuksia yleiseen kansalaismielipiteeseen erilaisten poliittisten asenteiden muodossa Mustasaarella, kansanäänestysprosessilla vaikuttaa olleen yleisesti positiivinen vaikutus. Koskien mielipiteitä subjektiivisesta kansalaispätevyydestä ja järjestelmän responsiivisuudesta, molempien osalta on havaittavissa kasvua verrattuna vuoden 2018 kyselytutkimukseen. Sama koskee myös poliittista luottamusta. On kuitenkin jonkin verran ristiriitaisista, että luottamus esimerkiksi kunnallispoliittikkoihin yleisesti on kasvanut vuodesta 2018 samalla kun näkemys kunnan luottamushenkilöistä on huonontunut huomattavasti. Yksi tapa tulkita tätä on se, että mustasaarelaiset luottavat nyt enemmän luottamushenkilöihinsä, mutta he pitävät heistä vähemmän. Tätä on kuitenkin vaikea todistaa kysymysten muotoilun vuoksi, koska toinen niistä on suora vertaus vuoteen 2018 ja toisessa kysyttiin, kuinka kansanäänestysprosessi on vaikuttanut näkemykseen. Epäilemme myös, että syksyn pandemiatilanne on voinut vaikuttaa luottamuksen kehitykseen, koska kansalaisten luottamus julkisiin instituutioihin ja päättäjiin tapaa kasvaa kriisien aikana, minkä tutkimukset ovat myös osoittaneet tapahtuneen Covid-19-pandemian aikana (Reeskens et al., 2021; Schraff, 2020).

Lopuksi olimme myös odottaneet, että kansanäänestysprosessilla ei olisi ollut suurta vaikutusta sosiaalisiin suhteisiin mustasaarelaisien enemmistön keskuudessa. Suurin osa pystyy selvästi tekemään eron mielipiteen ja ihmisen välillä myös näin emotionaalisesti latautuneessa asiassa kuin kuntaliitoskysymyksessä. Yleinen tulkintamme tuloksista on, että kansanäänestysprosessilla on ollut selkeitä negatiivisia vaikutuksia näkemykseen useasta asiasta paikallisella tasolla, mutta sillä on myös ollut muutamia positiivisia vaikutuksia yleisemmällä tasolla. Selvää on, että kuntalaiset haluavat, että heiltä kysytään mielipidettä tärkeissä asioissa, mutta samalla sitä seuraava keskustelu vaikuttaa osaltaan poliittisen ilmapiirin huonontamiseen paikallisella tasolla. Tämä ei välttämättä ole itsestään selvää kansanäänestyksen yhteydessä, mutta ainakin Mustasaaren tapauksessa on selvää, että paikkakunnalla esiintyy lisääntyntä tyytymät-

²² Suomen vaalitutkimuskonsortio (FNES) on käyttänyt valtakunnallisissa kyselyissä seuraavaa kysymyksenasettelua: Tärkeät yhteiskunnalliset kysymykset pitäisi entistä useammin päättää kansanäänestyksellä (vastausvaihtoehdot: Täysin samaa mieltä, Osittain samaa mieltä, Osittain eri mieltä, Täysin eri mieltä, En ota kantaa).

²³ Mustasaari: vastausvaihtoehto *Yli 50 %*: 30,0 %; vastausvaihtoehto *Aina moraalisesti sitova*: 18,8 %. Suomen ruotsinkieliset alueet: vastausvaihtoehto *Yli 50 %*: 27,5 %; vastausvaihtoehto *Aina moraalisesti sitova*: 10,4 %.

²⁴ Havainnollistamiseksi liitämme tähän pari lainausta kyselyn *Vapaat kommentit* -kohdasta: ”Minua häiritsi eniten ennen kansanäänestystä vihapropaganda sekä sosiaalisessa että muissa medioissa [...]”, “[...] Kuntaliitoskeskustelujen aikana lähes kaikki häpäisivät itsensä, erityisesti sosiaalisessa mediassa. Olisi voinut odottaa arvokkaampaa keskustelua.”

tömyyttä, joka voidaan yhdistää siihen, miten kyseistä kansanäänestysasia on hoidettu. Selityksenä tälle voi esimerkiksi olla tiedon puute kansanäänestyskysymyksen eri vaihtoehdoista tai epävarmuus siitä, miten kansanäänestyksen tulos otettaisiin poliittisesti vastaan. Aivan kuten Strandberg ja Lindell (2020, s. 313) huomauttavat, rakentava vuoropuhelu kunnan edustajien (viranhaltijat, poliitikot) ja kuntalaisten välillä on tärkeä seikka, kun kuntalaiset muodostavat mielipiteensä tietyistä kysymyksistä. Tulkitsemme siten tulokset merkinä siitä, että tällaista rakentavaa keskustelua ei vaikuta syntyneen tässä tapauksessa, ja asiasta on tullut entistä polarisoituneempi kuin mitä sen välttämättä olisi tarvinnut olla. Tämä on ainakin yleinen tulkinta Mustasaaren vuoden 2020 kuntalaiskyselymme tuloksista.

Jos vielä lopuksi tarkastelemme lähemmin taustatekijöitä, voimme myös todeta, että etenkin kaksi ryhmää vaikuttaa olevan erityisen tyytymättömiä kansanäänestysprosessin seurauksena: suomenkieliset ja korkeasti koulutetut. Tätä voi myös selittää se, että kuntaliitoksen kannatus oli suurta näiden ryhmien keskuudessa. Lisäksi voimme huomata, että ruotsinkielisten ja matalasti koulutettujen keskuudessa ei ollut havaittavissa yhtä vahvoja negatiivisia vaikutuksia. Lopuksi on myös tärkeää muistaa, että kyselymme tiedot on kerätty vallitsevan Covid-19-pandemian aikana, eikä ole erityisen kaukaa haettua uskoa, että myös sen seuraukset ovat voineet vaikuttaa vastauksiin. Niille, jotka ovat kiinnostuneita taustatekijöiden perusteella ryhmitellyistä mielipiteistä, liite 4 sisältää suuren määrän taulukoita, joissa on juuri tällaisia tietoja. ♦

5 Yhteenveto

Kunnalliset kansanäänestykset antavat kuntalaisille mahdollisuuden esittää suoraan kollektiivisen mielipiteen tietyistä asiasta. Vaaleilla valittujen edustajien ei tarvitse noudattaa tätä mielipidettä, vaan päätösvalta säilyy kansanäänestyksistä huolimatta poliittisilla elimillä. Jos valta todella haluttaisiin siirtää suoraan kansalaisille, lakimuutoksella olisi mahdollista poistaa neuvoo-antava elementti kunnallisia kansanäänestyksiä koskevasta lakipykälästä, joka määrää, että: Kansanäänestykset ovat neuvoo-antavia (KuntaL § 24). Vaikka neuvoo-antavat kansanäänestykset ovat yleistyneet kunnallisella tasolla, on tärkeää muistaa, että kansanäänestyksen järjestämisestä päättää yhä kunnanvaltuusto. Tämä tarkoittaa, että jos kansanäänestyksiä koskevaa lainsäädäntöä muutettaisiin neuvoo-antavasta suoraan päättäväksi, se voisi luultavasti myös nostaa kunnanvaltuustojen henkistä kynnyistä järjestää kansanäänestyksiä. Tämä voi varmasti osittain myös selittää sen, miksi tällä hetkellä ei käydä suurempaa poliittista keskustelua neuvoo-antavan elementin poistamisesta kunnallisista kansanäänestyksistä.

Mustasaaren kunnallinen kansanäänestys on myös opettanut meille, tai entisestään vahvistanut, että kuntarajat tapaavat herättää tunteita. Tämä oli myös odotettavissa, koska kuntaan kuulumisen on osa monen identiteettiä ja siten asia, jota arvioidaan tunneperusteilla. Se myös näkyi erittäin selvästi Mustasaaren tapauksessa (Setälä et al., 2020, s. 6). Tämän tyyppisistä asioista tulee siten helposti polarisoivia, koska tunteet ja rationaaliset argumentit sekoittuvat keskenään. Tämä koskee kuitenkin kaikkea politiikkaa. Tunteet ovat ja tulevat olemaan osa poliittista päätöksentekoa, koska yksilöillä on tunteet, mikä siten koskee myös poliitikkoja. Nämä tunteet voivat sitten purkautua joillakin, kun eri asiakysymyksistä pitäisi keskustella. Mustasaaren tapauksessa tämä johti siihen, että kuntaliitoskysymyksen molempien puolien välille syntyi selvää epäluottamusta (Setälä et al., 2020, s. 15).

Kun kunnallinen kansanäänestysprosessi aloitetaan, tulee kuitenkin kaikkien osapuolien olla tietoisia siitä, millaisen polarisaatioprosessin se voi käynnistää. Polarisoivan prosessin (kansanäänestys) ja polarisoivan kysymyksen (kuntaliitos) yhdistelmä voi, tulostemme perusteella, täysin selvästi aiheuttaa negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, ainakin lyhyellä aikavälillä. Edustuksellisessa poliittisessa järjestelmässä kunnallispoliitikko valitaan työskentelemään kuntalaisten hyväksi ja tekemään päätöksiä saatavilla olevien tietojen pohjalta tämä tavoite jatkuvasti mielessään. Kun asiasta saadaan uusia tietoja, tulee poliitikon kuitenkin olla valmis arvioimaan uudelleen aiempaa mielipidettään ja jopa muuttamaan sitä. Tämän ei pitäisi olla millään tavalla ristiriitaista vaan mitä suurimmassa määrin odotettavissa kansan valitsemilta edustajilta.

Kun kunta päättää järjestää kansanäänestyksen, tulee ymmärtää, millaiset voimat saattavat päästä irti ja millaisia vaikutuksia sillä voi olla sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Kuten tutkimuksemme osoittaa, näitä vaikutuksia syntyy, vaikka itse asiakysymys on loppuun käsitelty, ja vaikutukset voivat mahdollisesti jäädä myös pysyviksi. Mielestämme tällä hetkellä on kuitenkin, ja näiden tulosten perusteella, aivan liian aikaista puhua pysyvämmissä vaikutuksista. Toivomme kuitenkin, että tulevaisuudessa tutkimuksissa tullaan seuraamaan tuloksiamme, jotta voidaan selvittää, ovatko vaikutukset todella jääneet pysyvämmiksi. Lopuksi haluamme kehottaa kuntapäätäjiä harkitsemaan tarkkaan, onko kunnallinen kansanäänestys oikea tapa edetä, jos ainoa tarkoitus on saada käsitys kansalaismielipiteestä tietyssä asiassa. Jos tämä on tarkoitus, mielestämme on riittävää toteuttaa kunnassa ammattimainen mielipidekysely. Sillä, että kansanäänestyksen kautta ilmaistu kansan tahto koetaan ”virallisemmaksi”, ei ole väliä, jos tarkoituksena on vain tarkistaa kansalaisten mielipide. Jos sen sijaan tarkoituksena on antaa kuntalaisille valta päättää asian lopputuloksesta, kansanäänestys on parempi vaihtoehto. Menettelytavasta riippumatta on tärkeää ilmaista selvästi, mikä on kansan tahdon kuulemisen todellinen tarkoitus. ♦

Lähdeluettelo

Accetti, C. & Oskian, G. (2020). What is a consultative referendum? The democratic legitimacy of popular consultations. *Perspectives on Politics*, 1–16. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1537592720002340>

Barometern. (2020). Datamaterial. Vasa: Åbo Akademi.

Berg, J. (2017). *Digital democracy – Studies of online political participation*. Åbo: Åbo Akademi University Press.

Bowler, S., Donovan, T. & Karp, J. (2007). Enraged or engaged? Preferences for direct citizen participation in affluent democracies. *Political Research Quarterly*, 60(3), 351–362.

Folkestad, B., Klausen, J.E., Saglie, J. & Seggaard S.B. (2019). When do consultative referendums improve democracy? Evidence from local referendums in Norway. *International Political Science Review*, 1–16. doi:10.1177/0192512119881810

Jäske, M. (2017). "Soft" forms of direct democracy: Explaining the occurrence of referendum motions and advisory referendums in Finnish local government. *Swiss Political Science Review*, 23(1), 50–76.

Jäske, M. (2019). Participatory innovations and maxi-publics: The influence of participation possibilities on perceived legitimacy at the local level in Finland. *European Journal of Political Research*, 58(2), 603–630.

Karv, T., Lindell, M. & Rapeli, L. (2020). Politisk inkludering bland finlandssvenskar. I *Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern 2019–2020*. Red. M. Lindell, Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi: Åbo, 71–78.

Krupavicius, A. (2012). Citizens' Initiatives in Lithuania: Initiative Institutions and Their Political Impact in a New Democracy. I *Citizens' Initiatives in Europe: Procedures and Consequences of Agenda-Setting by Citizens*. Red. T. Schiller och M. Setälä, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1–14.

Lindell, M. (2015). *Deliberation och åsiktsförändring – En studie av individegenskaper och gruppkontext*. Åbo: Åbo Akademi University Press.

Lutz, G. (2012). Switzerland: Citizens' initiatives as a measure to control the political agenda. I *Citizens' initiatives in Europe: Procedures and consequences of agenda-setting by citizens*. Red. T. Schiller och M. Setälä, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1–14.

McDonnell, J. (2020). Municipality size, political efficacy and political participation: a systemic review. *Local Government Studies*, 46(3), 331–350.

Reeskens, T., Muis, Q., Sieben, I., Vandecasteele, L., Luijckx, R. & Halman, L. (2021). Stability or change of public opinion and values during the coronavirus crisis? Exploring Dutch longitudinal panel data. *European Societies*, 23, 153–171.

Scharpf, F. W. (2006). Problem solving effectiveness and democratic accountability in the EU. I *Reihe Politikwissenschaft / Political Science Series*, 107, 1–43.

Schraff, D. (2020). Political trust during the Covid-19 pandemic: Rally around the flag or lockdown effects? *European Journal of Political Research*, <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12425>.

Setälä, M. (1999). Referendums in Western Europe – A wave of direct democracy? *Scandinavian Political Studies*, 22(4), 327–340.

Setälä, M. (2006). On the problems of responsibility and accountability in referendums. *European Journal of Political Research*, 45(4), 699–721.

Setälä, M., Christensen, H. R., Leino, M., Strandberg, K., Bäck, M. & Jäske, M. (2020). Deliberative mini-publics facilitating voter knowledge and judgement: Experience from a Finnish Local Referendum. *Representation: Journal of Representative Democracy*, DOI: 10.1080/00344893.2020.1826565

Strandberg, K., Berg, J., & Karv, T. (2018). Slutrapport: invånarenkäten i Korsholm 2018. Åbo Akademi. [https://research.abo.fi/ws/portalfiles/portal/25079122/Kommuninv%C3%A5narenk%C3%A4ten+2018_rapport.pdf].

Strandberg, K. & Lindell, M. (2020). Citizen's attitudes towards municipal mergers – Individual-level explanations. *Scandinavian Political Studies*, 43(4), 296–316.

Zimmerbauer, K., & Paasi, A. (2013). When old and new regionalism collide: Deinstitutionalization of regions and resistance identity in municipality amalgamations. *Journal of Rural Studies*, 30, 31–40.

Werner, H. (2020). If I'll win it, I want it: The role of instrumental considerations in explaining public support for referendums. *European Journal of Political Research*, 59, 312–330.

Verkkolähteet:

Oikeusministeriö (2019). Kunnalliset kansanäänestykset. Saantitapa: <https://vaalit.fi/documents/5430845/6499185/Luettelo+kunnaallisista+kansan%C3%A4%C3%A4nestyksist%C3%A4+14.10.2019/f306d493-3221-aace-3d5b-a800594772f8/Luettelo+kunnallisista+kansan%C3%A4%C3%A4nestyksist%C3%A4+14.10.2019.pdf>

Kuntaliitto (2017). Kommunala folkomröstningar. Saantitapa: <https://www.kommunforbundet.fi/delaktighet-och-vaxelverkan/demokrati-och-delaktighet/kommuninvanarnas-delaktighet/kommunala-folkomrostningar>

Mustasaaren kunta (2021). Befolkningsstatistik. Saantitapa: <https://www.korsholm.fi/politik-och-styrning/kommunfakta/statistik/>

Tilastokeskus (2021). Kunnallisvaalit äänestystiedot 1992–2017. Saantitapa: https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin_vaa_kvaa_kvaa_as/010_kvaa_2017_tau_101.px/table/tableViewLayout1/

Vaasan kaupunki (2021). Vasa i siffror. Saantitapa: <https://www.vaasa.fi/sv/info-om-vasa-och-regionen/vasa-i-siffror/>

Muut lähteet:

Mustasaaren kunnanvaltuuston pöytäkirja 17.11.2016.

Mustasaaren kunnanvaltuuston pöytäkirja 21.9.2017.

Mustasaaren kunnanvaltuuston pöytäkirja 2.4.2019.

Vaasan kaupunginvaltuuston pöytäkirja 9.10.2017.

Liitteet

Liite 1. Kuntaliitoksia koskevat kunnalliset kansanäänestykset Suomessa (1991–2020).²⁵ (1/4)

Vuosi	Kunta	Maakunta	Väestömäärä	Kuntaliitosvaihtoehtoja	Äänestysaktiivisuus	Vaalitulokset/vaihtoehdot				Valtuuston äänestys			
						Kuntaliitoksen puolesta	Kuntaliitosta vastaan	En ota kantaa	Tyhjää/hylätyt	Kuntaliitoksen puolesta	Kuntaliitosta vastaan	Tyhjää	Poissa
1991	Konginkangas	Keski-Suomi	1 636	Äänekoski	74,4	44,3	53,1	2,6	0,0	8	8	0	0
1991	Viiala	Pirkanmaa	5 300	Toijala	71,5	34,3	63,0	2,6	0,1	13	14	0	0
1991	Toijala	Pirkanmaa	8 167	Viiala	57,7	37,6	56,7	5,6	0,2	11	24	0	0
1992	Pulkkila	Pohjois-Pohjanmaa	2 012	Piippola	66,6	79,9	15,7	4,3	0,0	21	0	0	0
1992	Piippola ²⁶	Pohjois-Pohjanmaa	1 477	Pulkkila Pyhäntä	79,7	25,2 15,2	56,8	2,4	0,4	7 -	10 -	0 -	0 -
1992	Pyhäntä	Pohjois-Pohjanmaa	2 107	Piippola	72,1	24,8	72,8	2,2	0,1	0	21	0	0
1992	Säynätsalo	Keski-Suomi	3 600	Jyväskylä	79,0	72,7	22,7	3,6	1,0	13	8	0	0
1992	Nurmo	Etelä-Pohjanmaa	9 608	Seinäjoki	72,5	25,5	71,6	2,8	0,1	0	35	0	0
1992	Viljakkala	Pirkanmaa	1 981	<i>Avoim kysymys</i>	83,8	35,5	60,5	3,6	0,3	0	17	0	0
1993	Vuolijoki	Kainuu	3 051	Kajaani	76,6	39,1	56,3	4,3	0,3	0	21	0	0
1995	Lohjan kunta	Uusimaa	18 793	Lohjan kaupunki	61,0	54,6	43,1	2,1	0,1	43	0	0	0
1995	Lohjan kaupunki	Uusimaa	15 265	Lohjan kunta	60,0	90,9	7,1	2,0	0,1	43	0	0	0
1995	Jämsänkoski	Keski-Suomi	7 951	Jämsä	75,6	37,1	58,7	3,4	0,8	0	35	0	0

²⁵ Perustuu Oikeusministeriön (2019) ja omiin kerättyihin tietoihin.²⁶ Piippolan kansanäänestyksessä oli kaksi kuntaliitosvaihtoehtoa: Pulkkila ja Pyhäntä. Valtuustoäänestys pidetään kuntaliitoksesta Pulkkilan kanssa.

Liite 1. Kuntaliitoksia koskevat kunnalliset kansanäänestykset Suomessa (1991–2020) – jatku. (2/4)

Vuosi	Kunta	Maakunta	Väestömäärä	Kuntaliitosvaihtoehtoja	Äänestysaktiivisuus	Vaalitulos/vaihtoehdot				Valtuuston äänestys			
						Kuntaliitoksen puolesta	Kuntaliitosta vastaan	En ota kantaa	Tyhjää/hylätty	Kuntaliitoksen puolesta	Kuntaliitosta vastaan	Tyhjää	Poissa
1996	Porvoon maalaiskunta	Uusimaa	22 343	Porvoon kaupunki	72,2	55,9	40,6	1,9	1,6	43	0	0	0
1996	Porvoon kaupunki	Uusimaa	21 313	Porvoon maalaiskunta	62,4	63,6	30,7	4,0	1,7	43	0	0	0
1996	Pieksämäki kaupunki	Etelä-Savo	13 459	Pieksämäki maalaiskunta	49,4	73,7	20,6	5,4	0,2	35	0	0	0
1996	Pieksämäki maalaiskunta	Etelä-Savo	6 656	Pieksämäki kaupunki	79,6	21,2	77,0	1,7	0,0	0	27	0	0
1998	Suolahti	Keski-Suomi	5 806	Äänekoski	68,1	34,5	61,4	4,0	0,1	8	18	1	0
1998	Äänekoski	Keski-Suomi	13 810	Suolahti	56,6	35,9	58,2	5,9	0,1	0	35	0	0
1998	Anttola	Etelä-Savo	1 868	Hirvensalmi, Mikkelin kaupunki, Mikkelin maalaiskunta, Ristiina	75,0	53,0	43,4	3,6	0,0	9	8	0	0
1998	Hirvensalmi	Etelä-Savo	2 673	Anttola, Mikkelin kaupunki, Mikkelin maalaiskunta, Ristiina	76,3	23,5	69,6	3,0	3,8	0	21	0	0
1998	Mikkelin kaupunki	Etelä-Savo	32 950	Anttola, Hirvensalmi, Mikkelin maalaiskunta, Ristiina	51,5	83,4	12,3	4,2	0,1	51	0	0	0
1998	Mikkelin maalaiskunta	Etelä-Savo	11 886	Anttola, Hirvensalmi, Mikkelin kaupunki, Ristiina	64,7	44,9	52,2	2,7	0,1	22	13	0	0
1998	Ristiina	Etelä-Savo	5 199	Anttola, Hirvensalmi, Mikkelin kaupunki, Mikkelin maalaiskunta	67,0	36,0	61,5	2,4	0,1	0	27	0	0
1999	Kuorevesi	Keski-Suomi	2 819	Jämsä	86,5	44,2	54,2	1,3	0,3	14	7	0	0
2000	Hamina	Kymenlaakso	9 882	Vehkalahti	58,9	70,1	19,6	4,5	0,0	35	0	0	0

Liite 1. Kuntaliitoksia koskevat kunnalliset kansanäänestykset Suomessa – jatku. (3/4)

Vuosi	Kunta	Maakunta	Väestömäärä	Kuntaliitosvaihtoehtoja	Äänestysaktiivisuus	Vaalitulos/vaihtoehdot				Valtuuston äänestys			
						Kuntaliitoksen puolesta	Kuntaliitosta vastaan	En ota kantaa	Tyhjää/hylätyt	Kuntaliitoksen puolesta	Kuntaliitosta vastaan	Tyhjää	Poissa
2000	Vehkalahti	Kymenlaakso	12 104	Hamina	67,4	42,1	54,8	3,1	0,0	28	7	0	0
2001	Pattijoki	Pohjois-Pohjanmaa	6 095	Raahе	77,8	48,8	49,0	2,2	0,0	16	11	0	0
2001	Raahе	Pohjois-Pohjanmaa	17 076	Pattijoki	51,5	80,1	16,0	3,7	0,2	43	0	0	0
2002	Peräseinäjoki	Etelä-Pohjanmaa	3 736	Seinäjoki	68,9	54,0	41,8	3,9	0,3	21	0	0	0
2003	Mietoinen	Varsinais-Suomi	1 749	Virmo	87,2	28,5	69,6	1,6	0,3	5	12	0	0
2003	Mynämäki	Varsinais-Suomi	6 198	Mietoinen	57,0	73,0	22,3	4,5	0,1	27	0	0	0
2004	Sahalahti	Pirkanmaa	2 229	Kangasala	72,7	53,7	43,1	3,0	0,2	21	0	0	0
2004	Kangaslampi	Etelä-Savo	1 605	Varkaus	68,5	68,0	28,8	3,1	0,1	17	0	0	0
2004	Kiihtelysvaara	Pohjois-Karjala	2 681	Joensuu	69,6	63,3	32,2	4,2	0,3	21	0	0	0
2004	Sonkajärvi	Pohjois-Savo	5 007	Idensalmi	74,0	24,2	73,2	2,2	0,3	5	22	0	0
2006	Siikajoki	Pohjois-Pohjanmaa	1 329	Ruukki	68,9	52,7	40,3	6,1	0,9	13	4	0	0
2006	Korpilahti	Keski-Suomi	4 997	Jyväskylä	63,8	41,9	51,7	5,8	0,6	17	10	0	0
2007	Sipoo	Uusimaa	19 060	Helsinki (kuntarajan muutosta)	65,6	5,0	93,3	1,4	0,0	0	43	0	0
2007	Nurmo	Etelä-Pohjanmaa	12 303	Seinäjoki, Ylistaro	72,1	34,8	63,1	2,1	0,0	18	17	0	0
2007	Ylistaro	Etelä-Pohjanmaa	5 562	Seinäjoki, Nurmo	68,8	50,8	45,2	3,9	0,0	22	5	0	0
2007	Joutseno	Etelä-Savo	10 851	Lappeenranta	66,4	23,2	73,3	3,2	0,3	26	9	0	0

Liite 1. Kuntaliitoksia koskevat kunnalliset kansanäänestykset Suomessa – jatku. (4/4)

Vuosi	Kunta	Maakunta	Väestömäärä	Kuntaliitosvaihtoehtoja	Äänestysaktiivisuus	Vaalitulos/vaihtoehdot				Valtuuston äänestys			
						Kuntaliitoksen puolesta	Kuntaliitosta vastaan	En otakaan	Tyhjää/hylätyt	Kuntaliitoksen puolesta	Kuntaliitosta vastaan	Tyhjää	Poissa
2007	Loviisa	Uusimaa	7 393	Lapinjärvi, Liljendal, Pernaja, Ruotsinpyhtää	48,9	88,8	6,8	4,3	0,1	27	0	0	0
2007	Lapinjärvi	Uusimaa	2 945	Loviisa, Liljendal, Pernaja, Ruotsinpyhtää	59,8	45,8	51,0	3,3	0,0	9	12	0	0
2007	Liljendal	Uusimaa	1 440	Loviisa, Lapinjärvi, Pernaja, Ruotsinpyhtää	63,0	68,9	27,6	3,3	0,1	15	2	0	0
2007	Pernaja ²⁷	Uusimaa	3 994	Loviisa Porvoo	73,9	62,7 36,1	-	1,0	0,3	13 -	8 -	0 -	0 -
2007	Ruotsinpyhtää	Uusimaa	2 922	Loviisa, Lapinjärvi, Liljendal, Pernaja	51,7	48,5	47,1	4,4	0,1	10	10	0	0
2007	Pertunmaa	Etelä-Savo	2 059	Hartola, Heinola	68,6	15,7	79,2	2,2	2,9	8	13	0	0
2009	Artjärvi ²⁸	Kanta-Häme	1 466	Orimattila Iitti Lahti	73,2	68,2 25,5 1,8	3,4	0,1	1,1	9 7 0	0	1	0
2010	Oravainen	Pohjanmaa	2 207	Vöyri-Maksamaa	80,2	53,7	44,2	1,9	0,2	13	8	0	0
2010	Vöyri-Maksamaa	Pohjanmaa	4 479	Oravainen	66,8	76,3	17,4	3,8	2,5	27	0	0	0
2010	Hollola	Kanta-Häme	21 845	Lahti	63,4	15,3	83,1	1,5	0,0	12	31	0	0
2011	Vähäkyrö	Pohjanmaa	4 758	Vaasa	63,8	48,5	49,0	2,3	0,2	18	9	0	0
2011	Nummi-Pusula	Uusimaa	6 134	Lohja, Siuntio	53,7	55,2	42,7	2,1	0,0	16	11	0	0
2011	Siuntio	Uusimaa	6 104	Lohja, Nummi-Pusula	66,5	34,3	63,5	1,8	0,4	14	13	0	0
2019	Mustasaari	Pohjanmaa	19 448	Vaasa	76,4	36,8	61,3	2,0	0,1	19	23	1	0
2019	Kaskinen	Pohjanmaa	1 280	Närpiö	75,6	41,4	55,4	2,4	0,7	8	8	0	1

²⁷ Pernajalla ei ollut kansanäänestyksessä vaihtoehtoa kuntaliitosta vastaan, mutta kaksi kuntaliitosvaihtoehtoa (Loviisa ja Porvoo). Valtuustoäänestys pidetään kuntaliitoksesta Loviisan kanssa.

²⁸ Artjärven kansanäänestyksessä ja valtuustoäänestyksessä oli kolme kuntaliitosvaihtoehtoa: Orimattila, Iitti ja Lahti.

Liite 2. Kysely ruotsiksi

Medborgarenkät

Bästa korsholmare! Med denna enkät vill vi samla in dina tankar kring användningen av folkomröstningar på kommunal nivå. Avsikten med enkäten är att samla in information kring hur en kommunal folkomröstningsprocess inverkar på samhällsklimatet inom kommunen och enkäten har därför skickats ut till alla över 16 år fyllda korsholmare. Detta som en del av ett större forskningsprojekt vid Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi kring effekterna av folkomröstningar. Vi betonar att alla svar behandlas fullständigt anonymt och presenteras som helheter i tabeller och figurer.

Enkäten kan besvaras genom att svara på webben på adressen www.abo.fi/korsholm2020 eller genom att returnera formuläret i bifogat svarskuvert (portot är betalt). Enkäten ska besvaras senast 23.11.2020. Då du svarar på webben ska du använda inloggningskoden som syns nedan:

Inloggningskod: XXXXX

Del I. Generella frågor i anknytning till folkomröstningar.

1. Hur förhåller du dig generellt till folkomröstningar?

Veldig positivt Ganska positivt Neutralt Ganska negativt Veldig negativt Tar ej ställning

2a. Hur högt anser du att valdeltagandet minst bör vara i en folkomröstning för att resultatet ska anses moraliskt bindande för de folkvalda politikerna?

25–49 % 50–74 % 75–100 % Resultatet är alltid moraliskt bindande Resultatet är aldrig moraliskt bindande Tar ej ställning

2b. Hur stor andel av rösterna i en folkomröstning anser du att minst ska stödja det vinnande förslaget för att resultatet ska anses moraliskt bindande för de folkvalda politikerna?

Över 50 % Över 60 % Över 70 % Resultatet är alltid moraliskt bindande Resultatet är aldrig moraliskt bindande Tar ej ställning

Del II. Härnäst följer ett antal frågor med direkt anknytning till den folkomröstning som ordnades i Korsholm 2019 om en eventuell samgång mellan Korsholm och Vasa.

3a. Anser du att det var rätt beslut av kommunfullmäktige i Korsholm att ordna en folkomröstning om en samgång med Vasa?

Ja Nej Tar ej ställning

3b. Hur röstade du i folkomröstningen om en samgång med Vasa?

För en samgång Mot en samgång Röstade ej Vill inte säga Hade inte rösträtt

4. Anser du att det även borde ordnas folkomröstningar om andra kommunala ärenden i Korsholm?

Ja Nej Tar ej ställning

5. Hur har processen kring folkomröstningen och samgångsdiskussionerna inverkat på hur du tänker rösta i kommunalvalet 2021 i jämförelse med kommunalvalet 2017?

Påverkar inte alls Jag överväger byta kandidat inom samma parti Jag överväger byta parti Tar ej ställning

6a. Hur påverkade processen kring folkomröstningen och samgångsdiskussionerna dina relationer till vänner och bekanta?

Positivt Negativt Både positivt och negativt Varken positivt eller negativt Tar ej ställning

6b. Om du svarade "Negativt" eller "Både positivt och negativt" på fråga 6a, upplever du att dina relationer till vänner och bekanta påverkas negativt än idag?

Ja Nej Tar ej ställning

7. Tänk tillbaka på tiden innan folkomröstningen och den tillhörande samgångsdebatten: Hur har din bild av följande saker förändrats sedan dess? Kryssa i rutan som bäst motsvarar din åsikt.

	Mycket sämre	Lite sämre	Ingen skillnad	Lite bättre	Mycket bättre	Tar ej ställning
a) Korsholms ledande offentliga tjänsteinnehavare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Korsholms kommunala förtroendevalda	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Korsholms kommun	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Vasa stad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Den representativa demokratin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Rådgivande folkomröstningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Lokala nyhetsmedier	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h) Det generella samhällsklimatet i Korsholm	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i) Relationen mellan politiker och kommuninvånare i Korsholm	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j) Relationen mellan byarna i Korsholm	☐	☐	☐	☐	☐	☐
k) Relationen mellan språkgrupperna i Korsholm	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Del III. Allmänna frågor om samhälle och politik. Dessa frågor har inkluderats i enkäten för att kunna koppla åsikter om folkomröstningar till andra former av politiska attityder.

8. Vilket partis kandidat röstade du på i kommunalvalet 2017?

Svenska folkpartiet (SFP) Samlingspartiet (Saml)
 Mustasaaren suomenkielisten kunnallisjärjestö ry (MSK) Gröna förbundet (Gröna)
 Finlands socialdemokratiska parti (SDP) Centern i Finland (C)
 Kristdemokraterna i Finland (KD) Annat partis kandidat
 Sannfinländarna (Sannf) Röstade ej
 Vänsterförbundet (VF) Vill inte säga

9. Ta ställning till följande påståenden. Kryssa i rutan som bäst motsvarar din åsikt.

	Helt av annan åsikt	Delvis av annan åsikt	Delvis av samma åsikt	Helt av samma åsikt	Vet ej / Tar ej ställning
a) Genom att rösta kan medborgare påverka det politiska beslutsfattandet.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Politikerna bryr sig inte om vanliga människors åsikter.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Jag kan inte påverka vad kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutar om.	☐	☐	☐	☐	☐

10. I vilken utsträckning har du förtroende för följande aktörer? Ange ditt förtroende för varje aktör på en skala mellan 0 och 10, där 0 betyder att du inte alls har förtroende, medan 10 betyder att du har fullständigt förtroende.

a) Politiska partier	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
b) Politiker i allmänhet	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
c) Kommunalpolitiker	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
d) Kommunfullmäktige	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
e) Kommunstyrelsen	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
f) Offentliga tjänsteinnehavare	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10

Del III. Bakgrundsuppgifter.**11. Kön**

Kvinna Man Annat

12. Ålder

Vilket år är du född? _____

13. Modersmål

Svenska Finska Annat, vad? _____

14. Bosatt i kommundel

- Kvevlax med omnejd (t.ex. Petsmo, Hankmo, Kuni, Vassor) Skärgården (t.ex. Replot, Björköby, Norra Vallgrund, Södra Vallgrund, Söderudden)
- Norra Korsholm (t.ex. Singsby, Jungsund, Iskmo, Karperö, Koskö, Köklot) Smedsby-Böle
- Solf med omnejd (t.ex. Tölby, Vikby, Rimal, Långåminne) Södra och Östra Korsholm (t.ex. Helsingby, Karkmo, Toby, Veikars)

15. Utbildningsnivå. Vilken är din högsta uppnådda utbildning?

- Grundskola, klasserna 1–6, folkskola Studentexamen
- Grundskola, klasserna 7–9, 10, mellanskola Yrkeshögskoleexamen eller motsvarande
- Kort yrkesutbildning (yrkesskola, yrkeskurs) Universitetsexamen
- Yrkesutbildning på institutnivå Vetenskaplig forskarexamen
- Ingen utbildning

16. Till vilken yrkesgrupp anser du dig i första hand höra?

- Lantbruks-, jordbruksföretagare Pensionär
- Egenföretagare, arbetsgivare Skolelev, studerande
- Ledande ställning i annans tjänst Hemmaförälder
- Högre tjänsteman Arbetslös
- Lägre tjänsteman Annat, vilken?
- Arbetstagare

17. Vilken av följande beskrivningar passar bäst in på dig? Du får kryssa i flera.

- Kommunalpolitiker (fullmäktige, styrelse, nämnd, partipolitiskt aktiv på lokal nivå) Kommuninvånare
- Kommunalt anställd Annat, vad? _____

18. Deltog du i något av de allmänna diskussionstillfällena som Korsholms kommun arrangerade inför folkomröstningen?

Ja Nej Vill inte säga

19. Öppna kommentarer:

TACK FÖR DITT DELTAGANDE!

Liite 3. Kysely suomeksi²⁹**Kuntalaiskysely**

Hyvät mustasaarelaiset! Haluamme tällä kyselyllä kerätä mielipiteitänne kunnallisen tason kansanäänestyksistä. Tutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa siitä, miten kunnan kansanäänestysprosessi on vaikuttanut kunnan sosiaaliseen ilmapiiriin, ja kysely on siksi lähetetty kaikille yli 16-vuotiaille mustasaarelaisille. Tämä on osa suurempaa tutkimushanketta Åbo Akademin Sosiaalitutkimuksen instituutissa. Kaikki vastaukset käsitellään täysin nimettöminä, ja haluamme painottaa, että tulokset esitetään yleisellä tasolla taulukkojen ja kuvioiden kautta täysin anonymisti.

Kyselyyn voi vastata täyttämällä lomakkeen osoitteessa www.abo.fi/fi/korsholm2020 tai palauttamalla lomakkeen oheisessa vastauskuoressa (postimaksu on maksettu). Kyselyyn vastataan viimeistään 23.11.2020. Kun vastaat kyselyyn verkossa, käytä kirjautumiskoodiasi alla:

Kirjautumiskoodiasi: XXXXX

Osa I. Yleisiä kysymyksiä, jotka koskevat kansanäänestyksiä**1. Kuinka suhtaudut yleisesi kansanäänestyksiin?**

Erittäin positiivisesti Melko positiivisesti Neutraalisti Melko negatiivisesti Hyvin negatiivisesti En ota kantaa

2a. Kuinka korkealla äänestysaktiivisuuden tulisi mielestäsi vähintään olla kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille?

25–49 % 50–74 % 75–100 % Tulos on aina moraalisesti sitova Tulos ei koskaan ole moraalisesti sitova En ota kantaa

2b. Kuinka suuren osan äänistä voittavan ehdotuksen pitäisi mielestäsi saada kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille?

Yli 50 % Yli 60 % Yli 70 % Tulos on aina moraalisesti sitova Tulos ei koskaan ole moraalisesti sitova En ota kantaa

Osa II. Seuraavat kysymykset käsittelevät suoraan 2019 Mustasaarella järjestettyä kansanäänestystä, jonka aiheena oli Mustasaaren ja Vaasan välinen kuntaliitos.**3a. Tekikö Mustasaaren kunnanvaltuusto mielestäsi oikean päätöksen, kun se järjesti kansanäänestyksen kuntaliitosta Vaasan kanssa?**

Kyllä Ei En ota kantaa

3b. Kuinka äänestit kansanäänestyksessä kuntaliitoksesta Vaasan kanssa?

Kuntaliittoutumisen puolesta Kuntaliittoutumista vastaan En äänestänyt En halua sanoa En ollut äänioikeutettu

4. Pitäisikö mielestäsi myös muista Mustasaaren kunnallisista asioista järjestää kansanäänestyksiä?

Kyllä Ei En ota kantaa

²⁹ Kaksi alkuperäisen kyselyversion osakysymystä (7l, 7m) on jätetty pois tästä ja tutkimusraportin analyysistä suomenkielisen kyselyversion käännösvirheen vuoksi.

5. Kuinka kansanäänestykseen liittyvä prosessi ja kuntaliitoksen ympärillä käyty keskustelu ovat vaikuttaneet sinun äänestysaiomuksiisi vuoden 2021 kunnallisvaaleissa verrattuna vuoden 2017 kunnallisvaaleihin?

Ei vaikuta lainkaan Harkitsen ehdokkaiden vaihtoa samassa puolueessa Harkitsen puolueen vaihtamista En ota kantaa

6a. Kuinka kansanäänestykseen liittyvä prosessi ja kuntaliitoksen ympärillä käyty keskustelu Vaasan kanssa vaikutti suhteisiisi ystäväsi ja muun lähipiirisi välillä?

Positiivisesti Negatiivisesti Sekä positiivisesti että negatiivisesti Ei positiivisesti eikä negatiivisesti En ota kantaa

6b. Jos vastasit ”Negatiivisesti” tai ”Sekä positiivisesti että negatiivisesti” kysymykseen 6a, koetko, että tämä negatiivinen vaikutus suhteisiisi ystäväsi ja lähipiirisi välillä jatkuu vielä tänäkin päivänä?

Kyllä Ei En ota kantaa

7. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Rastita jokaiselta riviltä se vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa näkemystäsi.

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa
a) Mustasaaren johtavat virkamiehet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Mustasaaren kunnan valitsevat edustajat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Mustasaaren kunta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Vaasan kaupunki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Edustuksellinen demokratia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Neuvoo-antavat kansanäänestykset	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Paikallinen media	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h) Mustasaaren yleinen sosiaalinen ilmapiiri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i) Poliitikkojen ja kunta-asukkaiden välinen suhde Mustasaarella	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j) Kylien välinen suhde Mustasaarella	☐	☐	☐	☐	☐	☐
k) Kieliryhmien välinen suhde Mustasaarella	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Osa III. Yleisiä kysymyksiä politiikasta ja yhteiskunnasta. Kysymykset sisältyvät kyselyyn, jotta mielipiteet kansanäänestyksistä on mahdollista sitoa muihin poliittisiin asenteisiin.**8. Minkä puolueen ehdokasta äänestit kunnallisvaaleissa 2017?**

Suomen ruotsalainen kansanspuolue (RKP) Kansallinen Kokoomus (KOK)
 Mustasaaren suomenkielisten kunnallisjärjestö r.y. (MSK) Vihreä liitto (VIHR)
 Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP) Suomen Keskusta (KESK)
 Suomen Kristillisdemokraatit (KD) Muu puolueen ehdokasta
 Perussuomalaiset (PS) En äänestänyt
 Vasemmistoliitto (VAS) En halua sanoa

9. Ota kantaa seuraaviin väittämiin. Rastita jokaiselta riviltä se vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa näkemystäsi.

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain sama mieltä	Täysin sama mieltä	En tiedä / En ota kantaa
a) Äänestämällä kansalaiset voivat vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Poliitikot eivät välitä tavallisten ihmisten mielipiteistä.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Minulla ei ole mitään sananvaltaa siitä, mitä kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto päättävät.	☐	☐	☐	☐	☐

10. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Arvioi kutakin tahoa asteikolla nolasta kymmeneen, missä 0 ”en luota ollenkaan” ja 10 ”luotan täysin”.

a) Poliittisiin puolueisiin	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
b) Poliitikkoihin yleensä	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
c) Kunnallispoliitikkoihin	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
d) Kunnanvaltuustoon	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
e) Kunnanhallitukseen	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10
f) Viranhaltijoihin	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10

Osa III. Taustatiedot.**11. Sukupuoli**

Nainen Mies Muu

12. Ikä

Minä vuonna olet syntynyt? _____

13. Äidinkieli

Ruotsi Suomi Muu, mikä? _____

14. Missä kunnanosassa asut?

- Koivulahti tai ympäröivät kylät (esim. Petsmo, Hankmo, Kuni, Vassor) Saaristossa (esim. Raippaluoto, Björköby, Norra Vallgrund, Södra Vallgrund, Söderudden)
- Pohjois-Mustasaari (esim. Singsby, Jungsund, Iskmo, Karperö, Koskö) Sepänkylä–Böle
- Sulva ja ympäröivät kylät (esim. Tölby, Vikby, Riimala, Långåminne) Etelä- ja Itä-Mustasaari (esim. Helsingby, Karkkimala, Tuovila, Veikkaala)

15. Mikä on ylin suorittamasi kouluaste tai tutkinto?

- Peruskoululuokat 1–6, kansakoulu Ylioppilastutkinto
- Peruskoululuokat 7–9, 10, keskikoulu Ammattikorkeakoulututkinto tai vastaava
- Lyhyt ammatillinen koulutus (ammattikoulu, -kurssi) Yliopistotutkinto
- Opistotason ammatillinen tutkinto Tieteellinen jatkotutkinto
- Ei koulutusta

16. Ammattiryhmä, johon katsot lähinnä kuuluvasi?

- Maatalousyrittäjä Eläkeläinen
- Muu työnantaja, muu yksityisyrittäjä Koululainen, opiskelija
- Johtavassa asemassa toisen palveluksessa Kotiäiti tai -isä
- Ylempi toimihenkilö Työtön
- Alempi toimihenkilö Muu, mikä? _____
- Työntekijä

17. Mikä tai mitkä seuraavista kuvaa sinua parhaiten? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Kunnallispoliitikko (valtuusto, hallitus, lautakunta, puoluepoliittisesti aktiivinen paikallisella tasolla) Kunnan asukas
- Kunnan työntekijä Muu, mikä? _____

18. Osallistuitko ennen kansanäänestystä Mustasaaren kunnan järjestämiin yleisiin keskustelutilaisuuksiin?

Kyllä Ei En halua sanoa

19. Vapaat kommentit:

KIITOS OSALLISTUMISESTASI!

Liite 4. Ristiintaulukot taustatekijöillä

Taulukko 1. Kuinka suhtaudut yleisesi kansanäänestyksiin? Mustasaari (%)

	Erittäin positiivisesti	Melko positiivisesti	Neutraalisti	Melko negatiivisesti	Hyvin negatiivisesti	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=3015)								
Naiset	29,1	42,7	18,8	6,3	1,8	1,2	100,0	63,7
Miehet	27,8	40,3	19,7	7,0	4,0	1,1	100,0	57,1
Yhteensä	28,5	41,5	19,2	6,6	2,9	1,2	100,0	60,5
Ikä (N=3015)								
16-24	24,4	47,5	23,1	1,6	0,9	2,5	100,0	69,4
25-34	28,0	45,1	18,3	6,3	2,3	0,0	100,0	64,5
35-49	33,7	42,3	16,1	5,6	1,8	0,5	100,0	68,6
50-64	29,9	39,3	16,5	8,2	5,1	1,0	100,0	55,9
65-	24,0	38,7	23,6	8,5	3,3	2,0	100,0	50,9
Yhteensä	28,5	41,5	19,2	6,7	3,0	1,2	100,0	60,3
Äidinkieli (N=3015)								
Ruotsi	28,5	42,0	19,1	6,6	2,6	1,1	100,0	61,3
Suomi	28,6	40,2	19,6	6,6	3,6	1,4	100,0	58,6
Yhteensä	28,5	41,5	19,3	6,6	2,9	1,2	100,0	60,5
Kunnanosa (N=3015)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	25,1	43,1	20,1	7,8	2,4	1,5	100,0	58,0
Pohjois-Mustasaari	27,2	45,0	18,0	6,3	2,9	0,6	100,0	63,0
Sulva ja ympäröivät kylät	28,9	42,0	19,8	7,0	1,0	1,3	100,0	62,9
Saaristo	36,0	40,4	14,9	4,4	2,3	2,1	100,0	69,7
Sepänkylä-Böle	27,9	37,9	20,4	8,4	4,7	0,8	100,0	52,7
Etelä- ja Itä-Mustasaari	28,3	44,3	21,4	2,2	1,9	1,9	100,0	68,5
Yhteensä	28,5	41,5	19,3	6,6	2,9	1,2	100,0	60,5
Koulutustaso (N=3003)								
Matala	24,0	44,7	21,8	4,6	0,8	4,0	100,0	63,3
Keskitaso	30,6	40,1	20,9	5,0	2,2	1,2	100,0	63,5
Korkea	27,5	42,3	16,7	8,8	4,3	0,3	100,0	56,7
Yhteensä	28,5	41,6	19,2	6,6	2,9	1,2	100,0	60,6

Taulukko 2. Kuinka suhtaudut yleisesi kansanäänestyksiin? Ruotsinkieliset alueet (%)

	Erittäin positiivisesti	Melko positiivisesti	Neutraalisti	Melko negatiivisesti	Hyvin negatiivisesti	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2000)								
Naiset	15,5	39,3	34,7	6,9	0,5	3,1	100,0	47,4
Miehet	15,2	37,7	31,6	12,0	2,8	0,7	100,0	38,1
Yhteensä	15,4	38,5	33,2	9,5	1,7	1,9	100,0	42,7
Ikä (N=1998)								
16-24	17,7	34,0	42,9	4,4	0,0	1,0	100,0	47,3
25-34	21,1	37,0	30,8	5,5	1,0	4,5	100,0	51,6
35-49	20,3	43,8	25,2	7,0	1,0	2,7	100,0	56,1
50-64	12,6	42,0	32,7	9,3	3,0	0,4	100,0	42,3
65-	10,8	34,5	36,9	14,6	1,6	1,6	100,0	29,1
Yhteensä	15,4	38,5	33,2	9,5	1,6	1,9	100,0	42,8
Koulutustaso (N=2001)								
Matala	12,5	37,1	37,9	9,1	0,8	2,6	100,0	39,7
Keskitaso	17,5	39,0	32,5	7,1	1,8	2,0	100,0	47,6
Korkea	13,3	38,3	31,1	14,0	1,9	1,4	100,0	35,7
Yhteensä	15,3	38,5	33,1	9,4	1,6	1,9	100,0	42,8

Taulukko 3. Kuinka korkealla äänestysaktiivisuuden tulisi mielestäsi vähintään olla kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille? Mustasaari (%)

	25-49 %	50-74 %	75-100 %	Tulos on aina moraalisesti sitova	Tulos ei koskaan ole moraalisesti sitova	En ota kantaa	Yhteensä
Sukupuoli (N=3017)							
Naiset	1,7	41,2	21,1	22,2	5,0	8,7	100,0
Miehet	1,7	43,9	22,2	19,7	8,1	4,4	100,0
Yhteensä	1,7	42,6	21,6	21,0	6,6	6,6	100,0
Ikä (N=3022)							
16-24	5,0	43,8	24,8	10,6	3,4	12,4	100,0
25-34	2,0	43,9	24,1	17,0	4,5	8,5	100,0
35-49	1,6	41,9	22,0	20,7	7,4	6,4	100,0
50-64	1,2	38,8	22,9	23,4	8,0	5,6	100,0
65-	0,9	45,3	17,7	24,8	6,8	4,6	100,0
Yhteensä	1,7	42,5	21,6	20,9	6,6	6,6	100,0
Äidinkieli (N=3018)							
Ruotsi	2,1	41,4	21,4	22,0	5,9	7,0	100,0
Suomi	0,6	45,4	22,1	18,2	8,1	5,6	100,0
Yhteensä	1,7	42,6	21,6	20,9	6,6	6,6	100,0
Kunnanosa (N=3017)							
Koivulahti ja ympäröivät kylät	1,7	40,6	22,8	19,8	8,3	6,9	100,0
Pohjois-Mustasaari	2,7	40,4	23,6	22,6	3,6	7,1	100,0
Sulva ja ympäröivät kylät	1,0	43,6	23,6	17,0	6,5	8,3	100,0
Saaristo	1,8	42,7	15,4	27,5	6,7	5,9	100,0
Sepänkylä-Böle	1,2	42,4	22,5	19,6	8,4	5,9	100,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	2,2	48,3	19,9	21,1	3,2	5,4	100,0
Yhteensä	1,7	42,6	21,7	20,9	6,6	6,5	100,0
Koulutustaso (N=3008)							
Matala	3,2	43,8	18,3	17,7	4,6	12,4	100,0
Keskitaso	1,6	42,2	20,3	25,8	4,3	5,8	100,0
Korkea	1,5	42,6	23,8	16,8	9,5	5,8	100,0
Yhteensä	1,7	42,6	21,6	20,9	6,6	6,6	100,0

Taulukko 4. Kuinka korkealla äänestysaktiivisuuden tulisi mielestäsi vähintään olla kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille? Ruotsinkieliset alueet (%)

	25-49 %	50-74 %	75-100 %	Tulos on aina moraalisesti sitova	Tulos ei koskaan ole moraalisesti sitova	En ota kantaa	Yhteensä
Sukupuoli (N=1998)							
Naiset	1,9	41,6	22,1	14,7	3,6	16,2	100,0
Miehet	2,7	48,2	22,6	13,8	5,6	7,1	100,0
Yhteensä	2,3	44,9	22,3	14,2	4,6	11,7	100,0
Ikä (N=2001)							
16-24	1,0	46,6	20,1	9,3	4,9	18,1	100,0
25-34	1,4	37,0	27,7	10,4	3,5	20,1	100,0
35-49	3,9	45,4	23,7	12,3	4,1	10,6	100,0
50-64	4,8	45,2	22,9	15,4	4,8	6,9	100,0
65-	0,5	47,2	19,3	18,0	5,2	9,8	100,0
Yhteensä	2,3	44,8	22,3	14,2	4,6	11,6	100,0
Koulutustaso (N=1999)							
Matala	2,1	44,6	17,4	19,2	2,6	14,2	100,0
Keskitaso	2,6	45,9	23,5	12,7	4,1	11,2	100,0
Korkea	2,0	43,3	23,6	13,7	6,9	10,6	100,0
Yhteensä	2,3	44,9	22,4	14,2	4,6	11,7	100,0

Taulukko 5. Kuinka suuren osan äänistä voittavan ehdotuksen pitäisi mielestäsi saada kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille?

Mustasaari (%)

	Yli 50 %	Yli 60 %	Yli 70 %	Tulos on aina moraalisesti sitova	Tulos ei koskaan ole moraalisesti sitova	En ota kantaa	Yhteensä
Sukupuoli (N=3010)							
Naiset	26,5	18,6	18,4	20,1	5,4	11,0	100,0
Miehet	33,6	19,7	16,2	17,4	8,6	4,4	100,0
Yhteensä	30,0	19,2	17,3	18,8	7,0	7,8	100,0
Ikä (N=3010)							
16-24	35,5	18,4	15,6	10,9	5,9	13,7	100,0
25-34	36,5	17,7	18,8	14,2	4,3	8,5	100,0
35-49	33,0	18,4	14,6	17,0	7,4	9,7	100,0
50-64	26,1	19,9	19,7	20,6	8,1	5,6	100,0
65-	25,6	20,2	17,8	23,9	7,2	5,3	100,0
Yhteensä	30,0	19,2	17,3	18,8	7,0	7,8	100,0
Äidinkieli (N=3008)							
Ruotsi	31,5	19,0	16,9	18,4	6,6	7,6	100,0
Suomi	26,4	19,7	18,3	19,8	7,8	8,1	100,0
Yhteensä	30,0	19,2	17,3	18,8	6,9	7,8	100,0
Kunnanosa (N=3009)							
Koivulahti ja ympäröivät kylät	29,2	19,7	17,7	17,3	7,8	8,4	100,0
Pohjois-Mustasaari	30,1	22,6	15,9	20,7	4,6	6,1	100,0
Sulva ja ympäröivät kylät	31,5	19,3	16,0	15,2	6,6	11,4	100,0
Saaristo	31,6	20,1	14,1	21,3	6,9	5,9	100,0
Sepänkylä-Böle	28,9	17,3	20,5	17,1	8,5	7,7	100,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	30,7	17,1	15,5	24,4	5,1	7,3	100,0
Yhteensä	30,0	19,2	17,3	18,8	6,9	7,8	100,0
Koulutustaso (N=2999)							
Matala	28,0	22,9	16,2	15,4	4,9	12,7	100,0
Keskitaso	31,0	18,3	17,9	22,5	4,4	6,0	100,0
Korkea	29,8	19,0	17,0	15,9	10,2	8,2	100,0
Yhteensä	30,1	19,1	17,3	18,7	6,9	7,8	100,0

Taulukko 6. Kuinka suuren osan äänistä voittavan ehdotuksen pitäisi mielestäsi saada kansanäänestyksissä, jotta tulos olisi moraalisesti sitova vaaleilla valituille edustajille?

Ruotsinkieliset alueet (%)

	Yli 50 %	Yli 60 %	Yli 70 %	Tulos on aina moraalisesti sitova	Tulos ei koskaan ole moraalisesti sitova	En ota kantaa	Yhteensä
Sukupuoli (N=1998)							
Naiset	24,6	23,4	21,4	10,5	3,4	16,9	100,0
Miehet	30,5	26,1	21,3	10,3	5,6	6,1	100,0
Yhteensä	27,5	24,7	21,3	10,4	4,5	11,5	100,0
Ikä (N=2000)							
16-24	29,4	20,6	20,1	5,9	5,9	18,1	100,0
25-34	24,6	26,3	18,0	9,0	2,8	19,4	100,0
35-49	33,4	18,6	20,8	10,9	3,6	12,6	100,0
50-64	28,1	23,4	24,0	11,7	4,8	8,0	100,0
65-	23,9	30,2	21,5	11,4	5,2	7,8	100,0
Yhteensä	27,5	24,7	21,3	10,5	4,5	11,6	100,0
Koulutustaso (N=2000)							
Matala	24,9	24,9	24,4	11,4	3,1	11,2	100,0
Keskitaso	27,6	25,1	21,6	10,6	3,8	11,2	100,0
Korkea	29,0	23,9	18,4	9,6	6,7	12,4	100,0
Yhteensä	27,5	24,8	21,3	10,5	4,5	11,6	100,0

Taulukko 7. Tekikö Mustasaaren kunnanvaltuusto mielestäsi oikean päätöksen, kun se järjesti kansanäänestyksen kuntaliitosta Vaasan kanssa? (%)

	Kyllä	Ei	En ota kantaa	Yhteensä
Sukupuoli (N=3019)				
Naiset	75,5	16,8	7,7	100,0
Miehet	73,9	20,5	5,6	100,0
Yhteensä	74,7	18,6	6,7	100,0
Ikä (N=3019)				
16-24	81,6	6,5	11,8	100,0
25-34	75,2	16,8	8,0	100,0
35-49	75,4	18,3	6,3	100,0
50-64	71,8	24,0	4,2	100,0
65-	73,8	19,6	6,6	100,0
Yhteensä	74,7	18,6	6,7	100,0
Äidinkieli (N=3019)				
Ruotsi	77,1	16,1	6,8	100,0
Suomi	69,0	24,7	6,4	100,0
Yhteensä	74,7	18,6	6,7	100,0
Kunnanosa (N=3020)				
Koivulahti ja ympäröivät kylät	75,6	16,6	7,8	100,0
Pohjois-Mustasaari	81,6	12,6	5,9	100,0
Sulva ja ympäröivät kylät	75,7	16,3	8,0	100,0
Saaristo	83,3	12,9	3,9	100,0
Sepänkylä-Böle	66,1	27,2	6,7	100,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	75,5	17,0	7,5	100,0
Yhteensä	74,7	18,6	6,7	100,0
Koulutustaso (N=3009)				
Matala	79,6	11,0	9,4	100,0
Keskitaso	80,2	14,1	5,7	100,0
Korkea	67,9	25,2	6,9	100,0
Yhteensä	74,8	18,5	6,7	100,0

Taulukko 8. Tekikö Mustasaaren kunnanvaltuusto mielestäsi oikean päätöksen, kun se järjesti kansanäänestyksen kuntaliitosta Vaasan kanssa? KYLLÄ. Kuinka äänestit kansanäänestyksessä kuntaliitoksesta Vaasan kanssa? (%)

	Kuntaliittoutumisen puolesta	Kuntaliittoutumista vastaan	En äänestänyt	En halua sanoa	En ollut äänioikeutettu	Yhteensä
Sukupuoli (N=2249)						
Naiset	22,6	59,9	3,1	4,5	9,8	100,0
Miehet	27,6	57,2	2,9	5,1	7,2	100,0
Yhteensä	25,0	58,6	3,0	4,8	8,5	100,0
Ikä (N=2248)						
16-24	7,7	20,7	10,0	5,4	56,3	100,0
25-34	23,3	53,1	5,7	4,6	13,4	100,0
35-49	29,1	60,7	1,8	7,0	1,3	100,0
50-64	30,2	64,5	0,8	4,4	0,2	100,0
65-	24,6	70,2	2,0	3,0	0,2	100,0
Yhteensä	25,0	58,6	3,0	4,8	8,5	100,0
Äidinkieli (N=2249)						
Ruotsi	13,6	70,1	3,1	4,9	8,3	100,0
Suomi	55,8	27,6	2,8	4,6	9,2	100,0
Yhteensä	25,0	58,6	3,0	4,8	8,6	100,0
Kunnanosa (N=2251)						
Koivulahti ja ympäröivät kylät	19,4	67,6	1,5	4,4	7,1	100,0
Pohjois-Mustasaari	19,1	67,8	1,5	4,1	7,5	100,0
Sulva ja ympäröivät kylät	17,8	58,4	4,6	8,3	10,9	100,0
Saaristo	12,8	76,3	2,5	3,4	5,0	100,0
Sepänkylä-Böle	39,9	39,7	3,9	4,9	11,7	100,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	33,1	50,6	5,0	4,2	7,1	100,0
Yhteensä	25,0	58,5	3,1	4,8	8,6	100,0
Koulutustaso (N=2243)						
Matala	9,2	43,5	8,2	2,4	36,7	100,0
Keskitaso	24,4	65,1	2,1	5,0	3,5	100,0
Korkea	31,1	55,6	2,5	5,4	5,4	100,0
Yhteensä	25,0	58,5	3,0	4,8	8,6	100,0

Taulukko 9. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Mustasaaren johtavat virkamiehet (%)³⁰

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2963)								
Naiset	8,8	20,5	48,7	7,0	2,2	12,8	100,0	-20,1
Miehet	13,9	24,2	43,6	8,3	2,7	7,3	100,0	-27,1
Yhteensä	11,3	22,3	46,2	7,6	2,5	10,1	100,0	-23,5
Ikä (N=2965)								
16-24	5,0	12,3	44,8	5,0	0,0	32,8	100,0	-12,3
25-34	11,6	25,8	43,2	5,5	1,2	12,8	100,0	-30,7
35-49	14,7	25,1	45,5	7,2	3,1	4,4	100,0	-29,5
50-64	13,1	23,8	45,5	9,8	2,2	5,6	100,0	-24,9
65-	8,8	20,5	49,5	8,2	3,5	9,5	100,0	-17,6
Yhteensä	11,4	22,3	46,2	7,7	2,4	10,1	100,0	-23,6
Äidinkieli (N=2961)								
Ruotsi	7,9	20,7	51,7	7,3	2,9	9,5	100,0	-18,4
Suomi	19,6	26,3	33,0	8,4	1,3	11,3	100,0	-36,2
Yhteensä	11,3	22,3	46,2	7,6	2,4	10,0	100,0	-23,6
Kunnanosa (N=2964)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	10,0	24,3	45,8	7,3	2,1	10,5	100,0	-24,9
Pohjois-Mustasaari	8,4	20,0	47,6	11,2	4,1	8,8	100,0	-13,1
Sulva ja ympäröivät kylät	6,8	20,0	52,2	7,8	2,6	10,6	100,0	-16,4
Saaristo	10,7	22,8	47,1	8,9	2,9	7,6	100,0	-21,7
Sepänkylä-Böle	14,9	21,9	44,4	6,5	2,1	10,1	100,0	-28,2
Etelä- ja Itä-Mustasaari	14,4	25,6	41,5	4,5	1,0	13,1	100,0	-34,5
Yhteensä	11,3	22,3	46,2	7,7	2,5	10,1	100,0	-23,4
Koulutustaso (N=2952)								
Matala	4,2	15,8	49,4	6,1	1,9	22,5	100,0	-12,0
Keskitaso	10,5	21,0	47,4	8,1	2,2	10,8	100,0	-21,2
Korkea	14,2	25,3	44,1	7,6	2,9	5,9	100,0	-29,0
Yhteensä	11,3	22,3	46,2	7,6	2,5	10,1	100,0	-23,5

³⁰ Tulkinna yksinkertaistamiseksi olemme luoneet liitteisiin kategorian ”Nettoero” taustatekijöiden mukaisesti. Sarakkeen arvo lasketaan vähentämällä huonompaan-vastausten (paljon huonompaan + hieman huonompaan) yhteenlaskettu määrä paremmaksi-vastausten (paljon paremmaksi + hieman paremmaksi) yhteenlasketusta määrästä.

Taulukko 10. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Mustasaaren kunnan valitsevat edustajat (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2948)								
Naiset	11,8	28,3	38,7	6,8	1,2	13,1	100,0	-32,1
Miehet	18,3	33,6	33,1	7,4	1,0	6,5	100,0	-43,5
Yhteensä	15,0	30,9	36,0	7,1	1,1	9,9	100,0	-37,7
Ikä (N=2948)								
16-24	4,4	19,4	43,6	3,4	0,9	28,2	100,0	-19,5
25-34	13,3	29,3	38,6	5,2	1,2	12,5	100,0	-36,2
35-49	20,3	32,2	34,7	5,8	0,5	6,6	100,0	-46,2
50-64	17,3	36,1	32,3	8,4	1,0	4,8	100,0	-44,0
65-	12,6	30,2	36,5	9,4	2,0	9,4	100,0	-31,4
Yhteensä	15,0	30,9	36,0	7,1	1,1	9,9	100,0	-37,7
Äidinkieli (N=2949)								
Ruotsi	14,9	31,5	37,2	6,6	1,0	8,8	100,0	-38,8
Suomi	15,3	29,4	33,0	8,3	1,4	12,6	100,0	-35,0
Yhteensä	15,0	30,9	36,0	7,1	1,1	9,9	100,0	-37,7
Kunnanosa (N=2947)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	16,6	33,5	35,5	5,7	0,9	7,8	100,0	-43,5
Pohjois-Mustasaari	15,6	27,3	36,1	8,4	2,4	10,2	100,0	-32,1
Sulva ja ympäröivät kylät	9,1	29,8	43,1	7,3	0,3	10,4	100,0	-31,3
Saaristo	16,2	30,9	36,1	9,2	0,8	6,8	100,0	-37,1
Sepänkylä-Böle	15,8	31,1	34,5	6,0	1,1	11,3	100,0	-39,8
Etelä- ja Itä-Mustasaari	15,0	32,8	31,5	7,3	1,0	12,4	100,0	-39,5
Yhteensä	15,0	30,9	36,0	7,1	1,1	9,9	100,0	-37,7
Koulutustaso (N=2937)								
Matala	6,8	17,6	44,5	7,4	0,8	22,9	100,0	-16,2
Keskitaso	13,9	29,6	37,5	7,9	1,4	9,6	100,0	-34,2
Korkea	18,5	35,8	32,2	6,1	0,9	6,5	100,0	-47,3
Yhteensä	15,1	30,9	36,0	7,0	1,1	9,8	100,0	-37,9

Taulukko 11. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Mustasaaren kunta (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2952)								
Naiset	6,1	18,5	48,6	14,0	3,1	9,8	100,0	-7,5
Miehet	9,1	19,4	47,0	15,2	4,8	4,5	100,0	-8,5
Yhteensä	7,6	18,9	47,8	14,6	4,0	7,2	100,0	-7,9
Ikä (N=2953)								
16-24	3,4	16,3	39,2	23,5	0,0	17,6	100,0	3,8
25-34	8,7	20,6	47,8	14,5	3,2	5,2	100,0	-11,6
35-49	8,3	21,5	48,4	13,0	4,8	3,9	100,0	-12,0
50-64	9,9	19,8	48,8	13,1	3,9	4,6	100,0	-12,7
65-	5,7	15,8	49,9	13,8	5,3	9,6	100,0	-2,4
Yhteensä	7,6	18,9	47,8	14,6	4,0	7,2	100,0	-7,9
Äidinkieli (N=2952)								
Ruotsi	4,8	15,4	55,0	13,3	3,8	7,7	100,0	-3,1
Suomi	14,2	27,4	30,4	17,5	4,5	6,0	100,0	-19,6
Yhteensä	7,6	18,9	47,8	14,6	4,0	7,2	100,0	-7,9
Kunnanosa (N=2957)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	7,9	18,5	50,1	13,7	2,6	7,2	100,0	-10,1
Pohjois-Mustasaari	5,2	16,5	48,5	17,4	6,2	6,2	100,0	1,9
Sulva ja ympäröivät kylät	3,4	14,8	53,1	16,9	2,6	9,1	100,0	1,3
Saaristo	5,0	14,6	57,7	10,7	4,7	7,3	100,0	-4,2
Sepänkylä-Böle	10,0	22,1	43,5	14,6	3,5	6,2	100,0	-14,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	12,5	24,7	35,6	13,1	5,1	9,0	100,0	-19,0
Yhteensä	7,6	18,9	47,7	14,5	4,0	7,2	100,0	-8,0
Koulutustaso (N=2944)								
Matala	3,1	15,4	44,1	15,7	3,7	18,0	100,0	0,9
Keskitaso	6,5	14,7	49,8	16,8	4,8	7,3	100,0	0,4
Korkea	9,9	24,2	46,8	11,8	3,3	4,0	100,0	-19,0
Yhteensä	7,6	19,0	47,8	14,5	4,0	7,1	100,0	-8,1

Taulukko 12. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Vaasan kaupunki (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2952)								
Naiset	9,1	18,6	49,7	6,4	3,2	12,9	100,0	-18,1
Miehet	9,7	21,4	46,2	10,3	3,9	8,6	100,0	-16,9
Yhteensä	9,4	20,0	48,0	8,3	3,6	10,8	100,0	-17,5
Ikä (N=2953)								
16-24	5,4	13,9	47,0	8,8	2,5	22,4	100,0	-8,0
25-34	8,7	24,9	48,8	8,4	3,2	6,1	100,0	-22,0
35-49	10,2	21,8	52,7	7,8	2,8	4,7	100,0	-21,4
50-64	9,2	21,0	46,8	9,1	5,8	8,1	100,0	-15,3
65-	10,8	17,5	44,2	7,9	2,8	16,8	100,0	-17,6
Yhteensä	9,4	20,0	48,0	8,3	3,6	10,8	100,0	-17,5
Äidinkieli (N=2952)								
Ruotsi	11,2	21,5	49,2	4,6	2,1	11,4	100,0	-26,0
Suomi	5,0	16,3	44,9	17,2	7,2	9,4	100,0	3,1
Yhteensä	9,4	20,0	47,9	8,3	3,6	10,8	100,0	-17,5
Kunnanosa (N=2953)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	8,9	24,5	47,5	5,7	2,1	11,3	100,0	-25,6
Pohjois-Mustasaari	14,3	22,5	46,2	6,5	0,9	9,7	100,0	-29,4
Sulva ja ympäröivät kylät	10,7	22,4	46,9	7,3	1,6	11,2	100,0	-24,2
Saaristo	12,8	21,7	49,3	2,9	2,9	10,4	100,0	-28,7
Sepänkylä-Böle	5,6	15,1	51,2	12,1	5,8	10,2	100,0	-2,8
Etelä- ja Itä-Mustasaari	8,6	17,2	41,7	12,7	6,7	13,1	100,0	-6,4
Yhteensä	9,4	20,0	48,0	8,3	3,5	10,8	100,0	-17,6
Koulutustaso (N=2942)								
Matala	8,5	15,5	43,7	7,0	0,6	24,8	100,0	-16,4
Keskitaso	10,5	20,3	46,1	6,9	3,2	13,0	100,0	-20,7
Korkea	8,5	20,9	51,1	10,2	4,8	4,5	100,0	-14,4
Yhteensä	9,4	20,0	48,0	8,4	3,6	10,7	100,0	-17,4

Taulukko 13. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Edustuksellinen demokratia (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2940)								
Naiset	4,9	16,9	44,5	11,5	2,9	19,3	100,0	-7,4
Miehet	8,1	21,4	40,8	15,7	3,2	10,8	100,0	-10,6
Yhteensä	6,5	19,1	42,7	13,6	3,0	15,1	100,0	-9,0
Ikä (N=2940)								
16-24	4,1	10,4	36,2	19,5	2,5	27,4	100,0	7,5
25-34	5,5	16,2	42,3	15,7	3,2	17,1	100,0	-2,8
35-49	5,9	18,7	46,0	14,5	3,8	11,0	100,0	-6,3
50-64	8,9	21,5	43,9	12,6	3,2	10,0	100,0	-14,6
65-	6,0	22,1	41,1	10,2	2,2	18,3	100,0	-15,7
Yhteensä	6,4	19,1	42,7	13,6	3,0	15,1	100,0	-8,9
Äidinkieli (N=2937)								
Ruotsi	5,0	17,8	45,3	15,1	2,7	14,0	100,0	-5,0
Suomi	10,1	22,1	36,5	9,9	3,6	17,7	100,0	-18,7
Yhteensä	6,5	19,1	42,7	13,6	3,0	15,1	100,0	-9,0
Kunnanosa (N=2940)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	5,7	20,9	42,3	14,0	2,8	14,2	100,0	-9,8
Pohjois-Mustasaari	6,0	16,6	40,0	16,3	5,4	15,7	100,0	-0,9
Sulva ja ympäröivät kylät	5,3	12,6	48,4	17,6	0,8	15,3	100,0	0,5
Saaristo	4,7	19,3	50,7	11,9	3,7	9,8	100,0	-8,4
Sepänkylä-Böle	8,6	20,7	40,2	11,0	3,0	16,5	100,0	-15,3
Etelä- ja Itä-Mustasaari	5,8	23,2	38,1	12,9	1,9	18,1	100,0	-14,2
Yhteensä	6,5	19,1	42,7	13,6	3,0	15,1	100,0	-9,0
Koulutustaso (N=2926)								
Matala	2,3	14,1	38,7	13,0	2,0	29,9	100,0	-1,4
Keskitaso	5,9	20,0	41,6	12,9	3,0	16,6	100,0	-10,0
Korkea	8,3	19,6	45,0	14,4	3,4	9,4	100,0	-10,1
Yhteensä	6,5	19,1	42,7	13,6	3,0	15,0	100,0	-9,0

Taulukko 14. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Neuvoa-antavat kansanäänestykset (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2943)								
Naiset	6,9	12,8	37,7	19,1	8,1	15,5	100,0	7,5
Miehet	9,9	14,6	34,0	21,3	11,3	8,9	100,0	8,1
Yhteensä	8,4	13,7	35,9	20,2	9,7	12,3	100,0	7,8
Ikä (N=2942)								
16-24	1,9	7,2	28,6	31,1	6,0	25,2	100,0	28,0
25-34	5,8	14,5	33,0	25,8	9,3	11,6	100,0	14,8
35-49	7,1	17,2	37,1	20,3	10,2	8,2	100,0	6,2
50-64	12,4	13,9	39,4	17,1	8,4	8,7	100,0	-0,8
65-	9,9	11,8	35,6	15,9	12,0	14,8	100,0	6,2
Yhteensä	8,4	13,6	35,9	20,2	9,7	12,3	100,0	7,9
Äidinkieli (N=2945)								
Ruotsi	7,1	11,2	37,0	21,8	11,4	11,4	100,0	14,9
Suomi	11,4	19,6	33,1	16,3	5,4	14,3	100,0	-9,3
Yhteensä	8,4	13,7	35,9	20,2	9,6	12,3	100,0	7,7
Kunnanosa (N=2945)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	7,0	15,1	34,4	21,9	10,4	11,2	100,0	10,2
Pohjois-Mustasaari	7,8	9,5	31,8	27,7	10,6	12,6	100,0	21,0
Sulva ja ympäröivät kylät	6,3	8,7	39,6	23,4	9,7	12,3	100,0	18,1
Saaristo	6,0	10,7	39,5	20,2	16,0	7,6	100,0	19,5
Sepänkylä-Böle	11,6	17,6	35,8	16,3	6,3	12,4	100,0	-6,6
Etelä- ja Itä-Mustasaari	7,6	15,9	35,4	13,4	8,9	18,8	100,0	-1,2
Yhteensä	8,4	13,7	35,9	20,2	9,7	12,3	100,0	7,8
Koulutustaso (N=2934)								
Matala	3,4	8,7	34,0	19,1	8,4	26,4	100,0	15,4
Keskitaso	7,0	10,3	36,1	22,5	10,9	13,1	100,0	16,1
Korkea	11,2	18,4	36,0	18,3	8,7	7,4	100,0	-2,6
Yhteensä	8,4	13,7	35,8	20,2	9,6	12,2	100,0	7,7

Taulukko 15. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta?

Paikallinen media (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2946)								
Naiset	4,7	15,0	58,0	7,5	1,1	13,7	100,0	-11,1
Miehet	8,9	17,3	52,1	11,3	2,0	8,3	100,0	-12,9
Yhteensä	6,8	16,2	55,1	9,4	1,6	11,0	100,0	-12,0
Ikä (N=2946)								
16-24	3,5	4,4	59,1	7,5	0,0	25,5	100,0	-0,4
25-34	7,9	18,4	51,9	7,6	2,0	12,2	100,0	-16,7
35-49	8,2	18,1	57,9	7,7	1,4	6,8	100,0	-17,2
50-64	7,5	18,8	56,4	9,0	1,1	7,2	100,0	-16,2
65-	5,3	15,5	50,9	13,2	2,6	12,5	100,0	-5,0
Yhteensä	6,7	16,2	55,1	9,4	1,6	11,0	100,0	-11,9
Äidinkieli (N=2949)								
Ruotsi	6,2	15,0	58,9	8,3	1,5	10,0	100,0	-11,4
Suomi	8,1	19,0	45,7	11,9	1,7	13,5	100,0	-13,5
Yhteensä	6,7	16,2	55,0	9,4	1,6	11,1	100,0	-11,9
Kunnanosa (N=2949)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	6,6	13,2	59,4	8,3	1,5	10,9	100,0	-10,0
Pohjois-Mustasaari	8,7	19,3	48,9	10,0	1,7	11,5	100,0	-16,3
Sulva ja ympäröivät kylät	5,5	13,4	58,3	9,4	2,1	11,3	100,0	-7,4
Saaristo	6,3	14,6	59,5	9,1	1,3	9,1	100,0	-10,5
Sepänkylä-Böle	7,4	19,2	51,5	9,5	1,1	11,3	100,0	-16,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	4,5	13,5	57,2	10,6	2,6	11,6	100,0	-4,8
Yhteensä	6,7	16,2	55,0	9,4	1,6	11,0	100,0	-11,9
Koulutustaso (N=2938)								
Matala	4,2	7,2	54,0	8,9	2,5	23,1	100,0	0,0
Keskitaso	6,0	14,2	54,9	11,9	1,9	11,1	100,0	-6,4
Korkea	8,2	20,7	55,6	7,0	1,0	7,5	100,0	-20,9
Yhteensä	6,7	16,2	55,1	9,4	1,6	11,0	100,0	-11,9

Taulukko 16. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta?

Mustasaaren yleinen sosiaalinen ilmapiiri (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2944)								
Naiset	5,5	23,7	45,8	9,5	1,9	13,6	100,0	-17,8
Miehet	7,1	27,3	44,2	12,1	2,4	6,9	100,0	-19,9
Yhteensä	6,3	25,5	45,0	10,8	2,2	10,3	100,0	-18,8
Ikä (N=2944)								
16-24	4,1	14,2	39,3	14,2	1,6	26,7	100,0	-2,5
25-34	6,1	23,2	49,3	7,5	4,3	9,6	100,0	-17,5
35-49	6,1	27,8	50,2	8,5	2,0	5,4	100,0	-23,4
50-64	9,0	29,0	41,7	11,9	1,2	7,1	100,0	-24,9
65-	5,2	25,4	42,9	12,1	2,5	12,0	100,0	-16,0
Yhteensä	6,4	25,4	44,9	10,8	2,2	10,3	100,0	-18,8
Äidinkieli (N=2944)								
Ruotsi	4,6	25,0	48,0	10,7	2,1	9,5	100,0	-16,8
Suomi	10,5	26,6	37,6	10,8	2,4	12,1	100,0	-23,9
Yhteensä	6,3	25,5	45,0	10,8	2,2	10,3	100,0	-18,8
Kunnanosa (N=2944)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	5,1	30,7	42,1	9,9	0,9	11,2	100,0	-25,0
Pohjois-Mustasaari	5,0	22,3	47,4	13,4	3,7	8,2	100,0	-10,2
Sulva ja ympäröivät kylät	4,2	21,8	47,8	12,1	2,9	11,3	100,0	-11,0
Saaristo	6,0	25,3	49,0	10,4	2,3	7,0	100,0	-18,6
Sepänkylä-Böle	7,6	25,1	46,5	8,9	1,3	10,6	100,0	-22,5
Etelä- ja Itä-Mustasaari	9,6	27,0	33,4	12,2	3,5	14,1	100,0	-20,9
Yhteensä	6,3	25,5	45,0	10,7	2,2	10,3	100,0	-18,9
Koulutustaso (N=2938)								
Matala	3,1	16,5	40,1	13,7	1,1	25,5	100,0	-4,8
Keskitaso	6,3	23,4	45,0	13,2	2,7	9,3	100,0	-13,8
Korkea	7,3	30,1	46,1	7,5	2,0	7,0	100,0	-27,9
Yhteensä	6,4	25,5	44,9	10,8	2,2	10,3	100,0	-18,9

Taulukko 17. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Poliitikkojen ja kunta-asukkaiden välinen suhde Mustasaassa (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2947)								
Naiset	7,2	27,6	40,3	5,4	0,9	18,5	100,0	-28,5
Miehet	11,1	32,4	38,0	7,1	1,0	10,3	100,0	-35,4
Yhteensä	9,1	30,0	39,2	6,2	1,0	14,5	100,0	-31,9
Ikä (N=2948)								
16-24	7,9	20,6	32,3	10,4	0,0	28,8	100,0	-18,1
25-34	9,0	31,3	33,0	6,4	0,9	19,4	100,0	-33,0
35-49	8,8	31,4	44,4	4,0	1,0	10,3	100,0	-35,2
50-64	11,9	32,9	37,7	5,4	1,1	11,0	100,0	-38,3
65-	7,5	29,2	40,8	7,4	1,3	13,8	100,0	-28,0
Yhteensä	9,2	30,0	39,2	6,2	1,0	14,5	100,0	-32,0
Äidinkieli (N=2949)								
Ruotsi	8,1	31,2	40,9	6,2	0,7	12,8	100,0	-32,4
Suomi	11,7	27,0	35,0	6,3	1,6	18,3	100,0	-30,8
Yhteensä	9,2	30,0	39,2	6,2	0,9	14,4	100,0	-32,1
Kunnanosa (N=2951)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	8,7	36,5	35,3	6,0	0,4	13,0	100,0	-38,8
Pohjois-Mustasaari	8,2	27,8	39,4	9,7	1,1	13,8	100,0	-25,2
Sulva ja ympäröivät kylät	7,8	25,3	45,8	4,9	1,0	15,1	100,0	-27,2
Saaristo	10,1	34,0	39,0	4,9	0,8	11,2	100,0	-38,4
Sepänkylä-Böle	8,9	28,8	40,4	4,6	1,1	16,2	100,0	-32,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	12,5	26,2	33,5	9,6	1,9	16,3	100,0	-27,2
Yhteensä	9,1	30,0	39,1	6,3	1,0	14,5	100,0	-31,8
Koulutustaso (N=2939)								
Matala	5,3	21,0	40,3	6,2	0,8	26,3	100,0	-19,3
Keskitaso	9,4	28,9	39,0	8,5	1,2	12,9	100,0	-28,6
Korkea	10,0	33,7	39,1	4,0	0,9	12,4	100,0	-38,8
Yhteensä	9,2	30,0	39,2	6,2	1,0	14,3	100,0	-32,0

Taulukko 18. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Kylien välinen suhde Mustasaassa (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2959)								
Naiset	3,3	13,0	57,5	6,1	2,3	17,8	100,0	-7,9
Miehet	6,3	15,2	57,0	8,0	2,9	10,5	100,0	-10,6
Yhteensä	4,8	14,1	57,2	7,1	2,6	14,2	100,0	-9,2
Ikä (N=2959)								
16-24	2,5	8,2	46,7	11,3	4,4	27,0	100,0	5,0
25-34	6,4	10,2	56,7	7,8	4,9	14,0	100,0	-3,9
35-49	2,9	16,0	65,6	5,7	2,0	7,8	100,0	-11,2
50-64	7,6	16,3	54,9	7,9	1,4	12,0	100,0	-14,6
65-	4,4	14,3	55,3	5,8	2,6	17,6	100,0	-10,3
Yhteensä	4,8	14,1	57,2	7,1	2,6	14,2	100,0	-9,2
Äidinkieli (N=2957)								
Ruotsi	2,7	11,3	63,3	7,4	2,9	12,4	100,0	-3,7
Suomi	9,7	21,0	42,6	6,3	1,9	18,6	100,0	-22,5
Yhteensä	4,8	14,1	57,3	7,1	2,6	14,2	100,0	-9,2
Kunnanosa (N=2957)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	2,8	11,7	62,1	8,3	2,5	12,5	100,0	-3,7
Pohjois-Mustasaari	3,2	10,0	64,1	10,4	3,5	8,9	100,0	0,7
Sulva ja ympäröivät kylät	3,4	9,4	63,1	7,8	2,9	13,5	100,0	-2,1
Saaristo	2,3	8,5	71,1	7,5	2,3	8,3	100,0	-1,0
Sepänkylä-Böle	7,4	19,4	46,5	3,8	1,9	21,0	100,0	-21,1
Etelä- ja Itä-Mustasaari	7,3	21,6	45,4	8,3	3,8	13,7	100,0	-16,8
Yhteensä	4,7	14,1	57,3	7,1	2,6	14,2	100,0	-9,1
Koulutustaso (N=2946)								
Matala	3,6	10,3	45,5	10,9	4,2	25,4	100,0	1,2
Keskitaso	3,7	12,0	59,4	8,0	3,1	13,7	100,0	-4,6
Korkea	6,2	17,2	58,3	5,1	1,6	11,4	100,0	-16,7
Yhteensä	4,8	14,1	57,3	7,1	2,6	14,2	100,0	-9,2

Taulukko 19. Ajattele aikaa ennen kansanäänestystä ja silloin käytyä keskustelua kuntaliitoksesta: Kuinka näkemyksesi seuraavista asioista ovat muuttuneet tästä ajasta? Kieliryhmien välinen suhde Mustasaarella (%)

	Paljon huonompaan	Hieman huonompaan	Ei lainkaan	Hieman paremmaksi	Paljon paremmaksi	En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=2954)								
Naiset	7,3	20,4	50,9	4,1	0,7	16,6	100,0	-22,9
Miehet	10,9	21,6	52,0	4,7	0,9	9,9	100,0	-26,9
Yhteensä	9,1	21,0	51,5	4,4	0,8	13,3	100,0	-24,9
Ikä (N=2953)								
16-24	4,4	19,5	44,3	6,0	0,0	25,8	100,0	-17,9
25-34	8,7	19,1	52,9	3,2	2,0	14,2	100,0	-22,6
35-49	9,5	22,3	55,8	3,2	0,6	8,6	100,0	-28,0
50-64	12,4	21,1	51,4	4,4	0,4	10,2	100,0	-28,7
65-	7,5	21,2	49,4	5,5	1,0	15,4	100,0	-22,2
Yhteensä	9,0	21,0	51,5	4,4	0,8	13,3	100,0	-24,8
Äidinkieli (N=2952)								
Ruotsi	4,4	18,1	59,4	2,9	0,6	14,7	100,0	-19,0
Suomi	20,3	28,2	32,4	8,1	1,3	9,7	100,0	-39,1
Yhteensä	9,0	21,0	51,5	4,4	0,8	13,2	100,0	-24,8
Kunnanosa (N=2957)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	4,9	17,8	56,9	3,0	0,8	16,6	100,0	-18,9
Pohjois-Mustasaari	7,9	22,3	54,7	5,6	0,4	9,0	100,0	-24,2
Sulva ja ympäröivät kylät	4,9	16,6	59,5	5,2	0,0	13,8	100,0	-16,3
Saaristo	2,6	18,3	61,0	5,0	0,3	12,8	100,0	-15,6
Sepänkylä-Böle	13,6	24,7	43,8	3,7	1,1	12,9	100,0	-33,5
Etelä- ja Itä-Mustasaari	17,8	22,9	36,9	5,4	2,2	14,6	100,0	-33,1
Yhteensä	9,1	21,0	51,4	4,4	0,8	13,3	100,0	-24,9
Koulutustaso (N=2944)								
Matala	4,7	18,7	45,3	6,1	0,8	24,3	100,0	-16,5
Keskitaso	8,0	19,4	52,9	6,3	0,8	12,6	100,0	-20,3
Korkea	11,4	23,4	51,6	2,0	0,8	10,7	100,0	-32,0
Yhteensä	9,1	21,1	51,4	4,4	0,8	13,2	100,0	-25,0

Taulukko 20. Kuinka kansanäänestykseen liittyvä prosessi ja kuntaliitoksen ympärillä käyty keskustelu ovat vaikuttaneet sinun äänestysaikomuksiisi vuoden 2021 kunnallisvaaleissa verrattuna vuoden 2017 kunnallisvaaleihin? (%)

	Ei vaikuta lainkaan	Harkitsen ehdokkaiden vaihtoa samassa puolueessa	Harkitsen puolueen vaihtamista	En ota kantaa	Yhteensä
Sukupuoli (N=3009)					
Naiset	60,8	13,0	4,5	21,7	100,0
Miehet	60,1	15,9	9,0	15,0	100,0
Yhteensä	60,5	14,4	6,7	18,4	100,0
Ikä (N=3008)					
16-24	34,3	6,9	4,4	54,5	100,0
25-34	57,5	8,9	8,0	25,6	100,0
35-49	63,1	14,0	7,4	15,5	100,0
50-64	61,0	17,4	8,1	13,6	100,0
65-	69,0	17,4	5,2	8,4	100,0
Yhteensä	60,4	14,4	6,7	18,5	100,0
Äidinkieli (N=3010)					
Ruotsi	56,9	16,6	6,8	19,6	100,0
Suomi	68,9	9,0	6,5	15,5	100,0
Yhteensä	60,4	14,4	6,7	18,4	100,0
Kunnanosa (N=3010)					
Koivulahti ja ympäröivät kylät	53,7	17,8	8,0	20,4	100,0
Pohjois-Mustasaari	61,4	12,2	8,4	18,0	100,0
Sulva ja ympäröivät kylät	60,3	15,8	3,8	20,1	100,0
Saaristo	55,4	22,2	6,4	16,0	100,0
Sepänkylä-Böle	66,3	10,5	6,0	17,1	100,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	60,4	11,7	8,2	19,6	100,0
Yhteensä	60,5	14,4	6,7	18,4	100,0
Koulutustaso (N=3000)					
Matala	46,2	11,6	3,8	38,4	100,0
Keskitaso	60,3	16,2	7,1	16,4	100,0
Korkea	64,5	13,4	7,2	14,9	100,0
Yhteensä	60,4	14,4	6,7	18,5	100,0

Taulukko 21. Äänestämällä kansalaiset voivat vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon.³¹ (%)

		Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain sama mieltä	Täysin sama mieltä	En tiedä / En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=6235; N=2960)								
Naiset	2018	2,7	8,1	37,4	48,0	3,9	100,0	74,6
	2020	2,0	6,7	41,2	47,3	2,7	100,0	79,8
Miehet	2018	4,0	11,5	36,3	45,2	3,0	100,0	66,0
	2020	4,7	10,8	34,2	48,5	1,8	100,0	67,2
Yhteensä	2018	3,3	9,8	36,8	46,6	3,5	100,0	70,3
	2020	3,3	8,8	37,8	47,9	2,3	100,0	73,6
Ikä (N=6234; N=2961)								
16-24	2018	1,2	6,9	38,7	45,3	7,9	100,0	75,9
	2020	1,6	7,9	39,6	45,0	6,0	100,0	75,1
25-34	2018	3,0	8,2	38,0	47,5	3,4	100,0	74,3
	2020	6,4	7,5	38,3	47,2	0,6	100,0	71,6
35-49	2018	3,9	10,7	39,8	44,2	1,4	100,0	69,4
	2020	2,6	7,5	38,1	50,8	1,0	100,0	78,8
50-64	2018	3,4	10,7	36,7	47,0	2,2	100,0	69,6
	2020	3,9	9,4	36,8	48,9	1,0	100,0	72,4
65-	2018	3,6	9,9	32,7	48,8	5,0	100,0	68,0
	2020	3,1	10,1	37,4	45,3	4,1	100,0	69,5
Yhteensä	2018	3,3	9,8	36,8	46,6	3,5	100,0	70,3
	2020	3,4	8,7	37,8	47,8	2,3	100,0	73,5
Äidinkieli (N=6235; N=2964)								
Ruotsi	2018	3,0	8,5	36,6	48,3	3,6	100,0	73,4
	2020	2,5	7,8	36,8	50,6	2,3	100,0	77,1
Suomi	2018	4,1	12,9	37,3	42,5	3,2	100,0	62,8
	2020	5,4	11,1	40,1	41,0	2,3	100,0	64,6
Yhteensä	2018	3,3	9,8	36,8	46,6	3,5	100,0	70,3
	2020	3,4	8,8	37,8	47,8	2,3	100,0	73,4
Kunnanosa (N=6236; N=2963)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	2018	4,4	10,9	38,0	42,8	3,8	100,0	65,5
	2020	2,8	9,9	35,7	49,0	2,7	100,0	72,0
Pohjois-Mustasaari	2018	3,3	10,4	37,9	44,5	3,8	100,0	68,7
	2020	3,9	8,0	40,2	46,2	1,7	100,0	74,5
Sulva ja ympäröivät kylät	2018	1,8	8,6	35,9	50,5	3,3	100,0	76,0
	2020	3,4	9,3	34,7	49,7	2,8	100,0	71,7
Saaristo	2018	2,1	8,4	33,3	52,1	4,1	100,0	74,9
	2020	3,6	7,8	36,3	50,8	1,6	100,0	75,7
Sepänkylä-Böle	2018	3,2	9,4	37,0	47,4	3,0	100,0	71,8
	2020	4,0	7,6	39,3	47,6	1,6	100,0	75,3
Etelä- ja Itä-Mustasaari	2018	5,1	11,1	38,4	42,4	3,1	100,0	64,6
	2020	1,6	12,1	38,5	43,0	4,8	100,0	67,8
Yhteensä	2018	3,3	9,8	36,9	46,6	3,5	100,0	70,4
	2020	3,4	8,8	37,7	47,8	2,3	100,0	73,3

Koulutustaso (N=6168; N=2951)

Matala	2018	3,0	9,7	31,1	47,2	8,9	100,0	65,6
	2020	2,5	8,3	36,4	45,0	7,8	100,0	70,6
Keskitaso	2018	3,8	10,2	37,8	44,6	3,6	100,0	68,4
	2020	4,0	10,5	39,3	43,6	2,7	100,0	68,4
Korkea	2018	2,8	9,0	38,1	48,8	1,3	100,0	75,1
	2020	2,9	7,1	36,8	52,9	0,2	100,0	79,7
Yhteensä	2018	3,3	9,7	36,9	46,6	3,5	100,0	70,5
	2020	3,3	8,8	37,9	47,8	2,2	100,0	73,6

³¹ Nettoero-sarakkeessa olevat luvut on laskettu vähentämällä Eri mieltä -vastausten (Täysin eri mieltä + Osittain eri mieltä) osuus Samaa mieltä -vastausten (Osittain samaa mieltä + Täysin samaa mieltä) osuudesta. Samaa menetelmää on käytetty liitetaulukoiden 21–23 Nettoero-sarakkeissa.

Taulukko 22. Poliitikot eivät välitä tavallisten ihmisten mielipiteistä. (%)

		Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain sama mieltä	Täysin sama mieltä	En tiedä / En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=6274; N=2963)								
Naiset	2018	7,3	25,2	42,1	18,4	7,0	100,0	28,0
	2020	11,5	33,6	40,2	8,2	6,5	100,0	3,3
Miehet	2018	7,5	26,4	39,7	21,9	4,5	100,0	27,7
	2020	12,2	31,2	40,7	11,5	4,4	100,0	8,8
Yhteensä	2018	7,4	25,8	40,9	20,1	5,7	100,0	27,8
	2020	11,8	32,4	40,5	9,8	5,5	100,0	6,1
Ikä (N=6273; N=2962)								
16-24	2018	10,3	28,1	34,0	13,6	14,0	100,0	9,2
	2020	13,8	35,1	32,6	4,4	14,1	100,0	-11,9
25-34	2018	7,3	31,8	37,4	18,3	5,2	100,0	16,6
	2020	13,3	40,0	31,9	12,5	2,3	100,0	-8,9
35-49	2018	8,6	29,2	40,1	17,9	4,1	100,0	20,2
	2020	13,4	33,4	42,8	7,2	3,1	100,0	3,2
50-64	2018	7,2	25,7	44,9	18,8	3,3	100,0	30,8
	2020	12,2	32,5	42,1	9,7	3,5	100,0	7,1
65-	2018	5,3	19,1	42,4	26,9	6,4	100,0	44,9
	2020	8,3	26,9	43,5	13,6	7,7	100,0	21,9
Yhteensä	2018	7,4	25,8	40,9	20,1	5,7	100,0	27,8
	2020	11,8	32,4	40,4	9,8	5,5	100,0	6,0
Äidinkieli (N=6275; N=2961)								
Ruotsi	2018	8,2	25,4	40,5	20,2	5,7	100,0	27,1
	2020	13,7	31,9	39,6	8,7	6,1	100,0	2,7
Suomi	2018	5,4	26,9	41,8	20,0	5,9	100,0	29,5
	2020	7,3	33,7	42,5	12,5	4,0	100,0	14,0
Yhteensä	2018	7,4	25,8	40,9	20,1	5,7	100,0	27,8
	2020	11,9	32,4	40,5	9,8	5,5	100,0	6,0
Kunnanosa (N=6275; N=2962)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	2018	7,5	24,4	39,8	22,5	5,8	100,0	30,4
	2020	15,0	31,5	40,0	9,1	4,4	100,0	2,6
Pohjois-Mustasaari	2018	8,0	26,2	38,8	20,7	6,2	100,0	25,3
	2020	11,8	33,5	36,7	10,5	7,5	100,0	1,9
Sulva ja ympäröivät kylät	2018	7,9	23,9	43,4	19,2	5,7	100,0	30,8
	2020	15,0	34,7	36,5	8,8	4,9	100,0	-4,4
Saaristo	2018	5,1	22,1	45,8	22,3	4,7	100,0	40,9
	2020	11,9	24,2	47,8	11,7	4,4	100,0	23,4
Sepänkylä-Böle	2018	8,4	30,0	39,3	16,8	5,5	100,0	17,7
	2020	10,2	36,4	39,2	8,7	5,5	100,0	1,3
Etelä- ja Itä-Mustasaari	2018	5,6	22,8	41,6	23,1	6,8	100,0	36,3
	2020	7,3	28,6	46,0	12,1	6,0	100,0	22,2
Yhteensä	2018	7,4	25,8	40,9	20,1	5,7	100,0	27,8
	2020	11,9	32,4	40,4	9,8	5,5	100,0	5,9

Koulutustaso (N=6205; N=2952)

Matala	2018	8,5	18,8	36,3	23,0	13,4	100,0	32,0
	2020	11,1	28,6	33,3	12,5	14,4	100,0	6,1
Keskitaso	2018	5,4	21,6	44,2	24,2	4,5	100,0	41,4
	2020	9,3	28,0	45,7	11,8	5,2	100,0	20,2
Korkea	2018	9,6	34,1	38,8	13,2	4,3	100,0	8,3
	2020	14,5	38,0	37,4	6,9	3,1	100,0	-8,2
Yhteensä	2018	7,4	25,9	41,0	19,9	5,7	100,0	27,6
	2020	11,8	32,5	40,6	9,8	5,4	100,0	6,1

Taulukko 23. Minulla ei ole mitään sananvaltaa siitä, mitä kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto päättävät. (%)

		Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain sama mieltä	Täysin sama mieltä	En tiedä / En ota kantaa	Yhteensä	Nettoero
Sukupuoli (N=6259; N=2956)								
Naiset	2018	5,1	22,8	38,2	25,9	8,1	100,0	36,2
	2020	5,5	25,6	39,2	20,4	9,3	100,0	28,5
Miehet	2018	5,4	23,1	37,0	29,3	5,2	100,0	37,8
	2020	7,6	24,3	35,6	26,9	5,6	100,0	30,6
Yhteensä	2018	5,2	23,0	37,6	27,6	6,6	100,0	37,0
	2020	6,5	25,0	37,4	23,6	7,5	100,0	29,5
Ikä (N=6256; N=2955)								
16-24	2018	6,9	30,5	35,6	15,4	11,5	100,0	13,6
	2020	10,3	28,8	31,0	12,5	17,2	100,0	4,4
25-34	2018	4,9	29,1	38,7	18,3	9,0	100,0	23,0
	2020	6,7	32,2	40,6	16,1	4,4	100,0	17,8
35-49	2018	4,9	26,5	40,1	24,2	4,3	100,0	32,9
	2020	6,9	25,6	43,8	19,8	3,9	100,0	31,1
50-64	2018	5,7	22,4	38,6	29,2	4,2	100,0	39,7
	2020	5,8	28,7	36,2	25,4	3,9	100,0	27,1
65-	2018	4,5	14,3	34,5	38,4	8,2	100,0	54,1
	2020	5,0	16,2	33,2	33,6	11,9	100,0	45,6
Yhteensä	2018	5,2	23,0	37,6	27,6	6,6	100,0	37,0
	2020	6,5	25,0	37,4	23,6	7,5	100,0	29,5
Äidinkieli (N=6259; N=2958)								
Ruotsi	2018	5,4	23,2	38,5	26,5	6,4	100,0	36,4
	2020	7,3	27,4	37,7	19,7	7,9	100,0	22,7
Suomi	2018	4,9	22,5	35,3	30,3	7,1	100,0	38,2
	2020	4,9	19,1	36,8	32,8	6,5	100,0	45,6
Yhteensä	2018	5,2	23,0	37,6	27,6	6,6	100,0	37,0
	2020	6,6	25,0	37,4	23,6	7,5	100,0	29,4
Kunnanosa (N=6258; N=2956)								
Koivulahti ja ympäröivät kylät	2018	5,2	21,1	38,0	29,1	6,6	100,0	40,8
	2020	5,5	27,2	35,3	25,1	6,8	100,0	27,7
Pohjois-Mustasaari	2018	5,0	21,1	39,0	26,5	8,4	100,0	39,4
	2020	8,0	27,3	39,2	19,3	6,3	100,0	23,2
Sulva ja ympäröivät kylät	2018	5,7	26,6	37,0	24,2	6,6	100,0	28,9
	2020	10,7	28,6	32,3	19,0	9,4	100,0	12,0
Saaristo	2018	4,1	22,8	37,9	30,0	5,2	100,0	41,0
	2020	3,6	20,6	43,5	24,7	7,6	100,0	44,0
Sepänkylä-Böle	2018	6,0	25,7	35,2	26,7	6,4	100,0	30,2
	2020	5,9	25,0	36,9	24,7	7,5	100,0	30,7
Etelä- ja Itä-Mustasaari	2018	4,1	16,8	41,9	30,7	6,5	100,0	51,7
	2020	6,4	18,5	38,5	28,3	8,3	100,0	41,9
Yhteensä	2018	5,2	23,0	37,6	27,6	6,6	100,0	37,0
	2020	6,5	25,0	37,4	23,6	7,5	100,0	29,5

Koulutustaso (N=6192; N=2947)

Matala	2018	5,7	16,4	33,2	29,7	14,9	100,0	40,8
	2020	8,4	15,9	30,4	24,3	20,9	100,0	30,4
Keskitaso	2018	4,6	18,7	38,6	32,3	5,8	100,0	47,6
	2020	5,8	21,8	38,0	26,8	7,6	100,0	37,2
Korkea	2018	5,9	31,0	38,0	20,4	4,6	100,0	21,5
	2020	6,7	30,9	38,9	20,0	3,5	100,0	21,3
Yhteensä	2018	5,2	23,1	37,6	27,4	6,6	100,0	36,7
	2020	6,5	25,0	37,5	23,5	7,4	100,0	29,5

Taulukko 24. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Poliittisiin puolueisiin (0-10)³²

	Mustasaari 2018		Mustasaari 2020		Nettoero (\bar{x})
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	
Sukupuoli (N=6172; N=2905)					
Naiset	4,43	2,27	5,39	2,24	0,96
Miehet	4,27	2,40	5,15	2,35	0,88
Yhteensä	4,35	2,34	5,27	2,30	0,92
Ikä (N=6172; N=2905)					
16-24	4,57	2,10	5,56	2,05	0,99
25-34	4,34	2,34	5,43	2,31	1,09
35-49	4,43	2,34	5,31	2,27	0,88
50-64	4,18	2,34	5,00	2,38	0,82
65-	4,34	2,42	5,31	2,32	0,97
Yhteensä	4,35	2,34	5,27	2,30	0,92
Äidinkieli (N=6172; N=2905)					
Ruotsi	4,42	2,30	5,51	2,25	1,09
Suomi	4,18	2,43	4,72	2,32	0,54
Yhteensä	4,35	2,34	5,27	2,30	0,92
Kunnanosa (N=6172; N=2905)					
Koivulahti ja ympäröivät kylät	4,21	2,36	5,29	2,36	1,08
Pohjois-Mustasaari	4,19	2,33	5,29	2,35	1,10
Sulva ja ympäröivät kylät	4,61	2,25	5,65	2,15	1,04
Saaristo	4,18	2,32	5,24	2,29	1,06
Sepänkylä-Böle	4,52	2,33	5,25	2,29	0,73
Etelä- ja Itä-Mustasaari	4,21	2,41	4,87	2,31	0,66
Yhteensä	4,35	2,34	5,27	2,30	0,92
Koulutustaso (N=6109; N=2896)					
Matala	4,26	2,34	5,46	2,28	1,20
Keskitaso	4,16	2,38	5,08	2,32	0,92
Korkea	4,64	2,26	5,43	2,26	0,79
Yhteensä	4,35	2,34	5,28	2,30	0,93

³² Nettoero-sarakkeessa oleva luku on laskettu vähentämällä vuoden 2018 keskiarvo vuoden 2020 keskiarvosta. Sama koskee liitetaulukoiden 24–29 Nettoero-sarakkeita. SD tarkoittaa keskihajontaa.

Taulukko 25. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Poliittikkoihin yleensä (0-10)

	Mustasaari 2018		Mustasaari 2020		Nettoero (\bar{x})
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	
Sukupuoli (N=6176; N=2911)					
Naiset	4,31	2,30	5,08	2,20	0,77
Miehet	4,13	2,35	4,85	2,28	0,72
Yhteensä	4,22	2,33	4,97	2,24	0,75
Ikä (N=6176; N=2911)					
16-24	4,26	2,10	5,21	2,22	0,95
25-34	4,11	2,24	5,00	2,16	0,89
35-49	4,35	2,28	5,07	2,19	0,72
50-64	4,11	2,44	4,76	2,34	0,65
65-	4,22	2,38	4,94	2,23	0,72
Yhteensä	4,22	2,33	4,97	2,24	0,75
Äidinkieli (N=6176; N=2911)					
Ruotsi	4,29	2,30	5,13	2,21	0,84
Suomi	4,06	2,38	4,56	2,27	0,50
Yhteensä	4,22	2,33	4,97	2,24	0,75
Kunnanosa (N=6176; N=2911)					
Koivulahti ja ympäröivät kylät	4,13	2,32	4,93	2,27	0,80
Pohjois-Mustasaari	4,10	2,32	4,93	2,27	0,83
Sulva ja ympäröivät kylät	4,45	2,24	5,24	2,18	0,79
Saaristo	3,99	2,26	4,76	2,26	0,77
Sepänkylä-Böle	4,41	2,38	5,07	2,21	0,66
Etelä- ja Itä-Mustasaari	4,02	2,34	4,70	2,26	0,68
Yhteensä	4,22	2,33	4,97	2,24	0,75
Koulutustaso (N=6114; N=2902)					
Matala	4,03	2,29	5,08	2,38	1,05
Keskitaso	4,00	2,33	4,76	2,26	0,76
Korkea	4,59	2,29	5,15	2,17	0,56
Yhteensä	4,23	2,33	4,97	2,24	0,74

Taulukko 26. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Kunnallispoliitikkoihin (0-10)

	Mustasaari 2018		Mustasaari 2020		Nettoero (\bar{x})
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	
Sukupuoli (N=6162; N=2911)					
Naiset	4,83	2,32	5,33	2,22	0,50
Miehet	4,69	2,43	5,04	2,33	0,35
Yhteensä	4,76	2,38	5,18	2,28	0,42
Ikä (N=6162; N=2911)					
16-24	4,97	2,21	5,47	2,09	0,50
25-34	4,75	2,33	5,15	2,30	0,40
35-49	4,88	2,35	5,26	2,32	0,39
50-64	4,60	2,42	4,95	2,31	0,35
65-	4,71	2,44	5,22	2,28	0,51
Yhteensä	4,76	2,38	5,18	2,28	0,42
Äidinkieli (N=6162; N=2911)					
Ruotsi	4,81	2,36	5,34	2,25	0,54
Suomi	4,64	2,43	4,80	2,32	0,16
Yhteensä	4,76	2,38	5,18	2,28	0,42
Kunnanosa (N=6162; N=2911)					
Koivulahti ja ympäröivät kylät	4,63	2,47	5,13	2,37	0,50
Pohjois-Mustasaari	4,69	2,39	5,25	2,33	0,56
Sulva ja ympäröivät kylät	4,92	2,36	5,55	2,08	0,63
Saaristo	4,55	2,30	5,04	2,30	0,49
Sepänkylä-Böle	4,93	2,33	5,18	2,26	0,25
Etelä- ja Itä-Mustasaari	4,63	2,41	4,91	2,32	0,28
Yhteensä	4,76	2,38	5,18	2,28	0,42
Koulutustaso (N=6102; N=2901)					
Matala	4,59	2,40	5,48	2,31	0,89
Keskitaso	4,56	2,41	5,06	2,28	0,50
Korkea	5,09	2,29	5,23	2,27	0,14
Yhteensä	4,76	2,38	5,19	2,28	0,43

Taulukko 27. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Kunnanvaltuustoon (0-10)

	Mustasaari 2018		Mustasaari 2020		Nettoero (\bar{x})
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	
Sukupuoli (N=6174; N=2912)					
Naiset	4,98	2,33	5,46	2,22	0,48
Miehet	4,87	2,44	5,17	2,33	0,30
Yhteensä	4,93	2,39	5,32	2,28	0,39
Ikä (N=6174; N=2912)					
16-24	5,01	2,21	5,57	2,11	0,56
25-34	4,85	2,41	5,41	2,21	0,56
35-49	4,98	2,36	5,30	2,26	0,32
50-64	4,82	2,42	5,10	2,35	0,28
65-	4,97	2,43	5,40	2,32	0,43
Yhteensä	4,93	2,39	5,32	2,28	0,39
Äidinkieli (N=6174; N=2912)					
Ruotsi	4,95	2,37	5,53	2,23	0,58
Suomi	4,87	2,41	4,80	2,32	-0,07
Yhteensä	4,93	2,39	5,32	2,28	0,39
Kunnanosa (N=6174; N=2912)					
Koivulahti ja ympäröivät kylät	4,71	2,47	5,30	2,31	0,59
Pohjois-Mustasaari	4,88	2,39	5,38	2,28	0,50
Sulva ja ympäröivät kylät	5,05	2,35	5,74	2,05	0,69
Saaristo	4,71	2,31	5,18	2,30	0,47
Sepänkylä-Böle	5,17	2,33	5,32	2,30	0,15
Etelä- ja Itä-Mustasaari	4,78	2,46	4,89	2,34	0,11
Yhteensä	4,93	2,39	5,32	2,28	0,39
Koulutustaso (N=6115; N=2902)					
Matala	4,78	2,41	5,62	2,35	0,84
Keskitaso	4,70	2,42	5,16	2,31	0,46
Korkea	5,27	2,29	5,40	2,22	0,13
Yhteensä	4,93	2,38	5,32	2,28	0,39

Taulukko 28. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Kunnanhallitukseen (0-10)

	Mustasaari 2018		Mustasaari 2020		Nettoero (\bar{x})
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	
Sukupuoli (N=6175; N=2910)					
Naiset	4,90	2,35	5,35	2,26	0,45
Miehet	4,82	2,64	4,94	2,40	0,12
Yhteensä	4,86	2,50	5,15	2,34	0,29
Ikä (N=6175; N=2910)					
16-24	4,95	2,21	5,45	2,21	0,50
25-34	4,82	2,39	5,18	2,24	0,36
35-49	4,91	2,37	5,12	2,36	0,21
50-64	4,78	2,44	4,93	2,37	0,15
65-	4,86	2,81	5,25	2,39	0,39
Yhteensä	4,86	2,50	5,15	2,34	0,29
Äidinkieli (N=6175; N=2910)					
Ruotsi	4,85	2,52	5,30	2,32	0,45
Suomi	4,87	2,44	4,77	2,36	-0,10
Yhteensä	4,86	2,50	5,15	2,34	0,29
Kunnanosa (N=6175; N=2910)					
Koivulahti ja ympäröivät kylät	4,71	2,90	5,11	2,39	0,40
Pohjois-Mustasaari	4,75	2,43	5,17	2,33	0,42
Sulva ja ympäröivät kylät	4,90	2,38	5,57	2,18	0,67
Saaristo	4,62	2,35	4,90	2,30	0,28
Sepänkylä-Böle	5,13	2,37	5,19	2,37	0,06
Etelä- ja Itä-Mustasaari	4,75	2,47	4,84	2,38	0,09
Yhteensä	4,86	2,50	5,15	2,34	0,29
Koulutustaso (N=6115; N=2900)					
Matala	4,71	2,43	5,46	2,42	0,75
Keskitaso	4,64	2,62	5,00	2,35	0,36
Korkea	5,20	2,32	5,22	2,30	0,02
Yhteensä	4,86	2,50	5,15	2,34	0,29

Taulukko 29. Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Viranhaltijoihin (0-10)

	Mustasaari 2018		Mustasaari 2020		Nettoero (\bar{x})
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	
Sukupuoli (N=6164; N=2910)					
Naiset	5,62	2,42	5,86	2,24	0,24
Miehet	5,51	2,51	5,75	2,40	0,24
Yhteensä	5,57	2,46	5,81	2,32	0,24
Ikä (N=6164; N=2910)					
16-24	5,27	2,17	5,88	2,15	0,61
25-34	5,33	2,51	5,71	2,26	0,38
35-49	5,61	2,44	5,90	2,23	0,29
50-64	5,68	2,53	5,72	2,42	0,04
65-	5,63	2,51	5,81	2,40	0,18
Yhteensä	5,57	2,46	5,81	2,32	0,24
Äidinkieli (N=6164; N=2910)					
Ruotsi	5,55	2,44	5,91	2,28	0,36
Suomi	5,61	2,51	5,56	2,40	-0,05
Yhteensä	5,57	2,46	5,81	2,32	0,24
Kunnanosa (N=6164; N=2910)					
Koivulahti ja ympäröivät kylät	5,44	2,51	5,86	2,29	0,42
Pohjois-Mustasaari	5,63	2,51	5,99	2,29	0,36
Sulva ja ympäröivät kylät	5,62	2,43	5,97	2,15	0,35
Saaristo	5,16	2,46	5,55	2,28	0,39
Sepänkylä-Böle	5,79	2,39	5,83	2,39	0,04
Etelä- ja Itä-Mustasaari	5,46	2,48	5,49	2,41	0,03
Yhteensä	5,57	2,46	5,81	2,32	0,24
Koulutustaso (N=6103; N=2900)					
Matala	5,15	2,43	5,91	2,44	0,76
Keskitaso	5,27	2,51	5,51	2,35	0,24
Korkea	6,09	2,32	6,09	2,22	0,00
Yhteensä	5,57	2,46	5,81	2,32	0,24

Taulukko 30. Kuinka kansanäänestykseen liittyvä prosessi ja kuntaliitoksen ympärillä käyty keskustelu Vaasan kanssa vaikutti suhteisiin ystäviesi ja muun lähipiirisi välillä? (%)

	Positiivisesti	Negatiivisesti	Sekä positiivisesti että negatiivisesti	Ei positiivisesti eikä negatiivisesti	En ota kantaa	Yhteensä
Sukupuoli (N=3021)						
Naiset	6,2	3,0	18,9	67,6	4,3	100,0
Miehet	7,1	4,8	21,4	62,8	4,0	100,0
Yhteensä	6,7	3,9	20,1	65,2	4,1	100,0
Ikä (N=3017)						
16-24	5,7	0,9	18,9	63,5	11,0	100,0
25-34	6,9	4,3	16,0	67,7	5,1	100,0
35-49	3,8	4,4	16,4	73,2	2,3	100,0
50-64	6,0	4,6	21,1	66,0	2,3	100,0
65-	10,3	3,7	25,2	56,6	4,3	100,0
Yhteensä	6,6	3,9	20,1	65,3	4,1	100,0
Äidinkieli (N=3018)						
Ruotsi	6,1	3,3	21,2	65,7	3,7	100,0
Suomi	7,8	5,3	17,5	64,5	4,9	100,0
Yhteensä	6,6	3,9	20,1	65,3	4,1	100,0
Kunnanosa (N=3019)						
Koivulahti ja ympäröivät kylät	6,3	3,7	22,3	65,8	1,9	100,0
Pohjois-Mustasaari	6,5	2,9	20,8	66,0	3,8	100,0
Sulva ja ympäröivät kylät	6,5	3,5	25,8	58,5	5,8	100,0
Saaristo	6,2	7,4	17,2	63,1	6,2	100,0
Sepänkylä-Böle	7,5	3,8	17,6	67,3	3,8	100,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	6,0	1,9	18,6	68,9	4,7	100,0
Yhteensä	6,7	3,9	20,1	65,3	4,1	100,0
Koulutustaso (N=3009)						
Matala	9,2	1,6	19,7	60,8	8,6	100,0
Keskitaso	8,4	3,1	22,4	61,1	5,0	100,0
Korkea	4,0	5,2	18,0	70,8	1,9	100,0
Yhteensä	6,6	3,9	20,2	65,3	4,1	100,0

Taulukko 31. Jos vastasit ”Negatiivisesti” tai ”Sekä positiivisesti että negatiivisesti” kysymykseen 6a, koetko, että tämä negatiivinen vaikutus suhteisiin ystäviesi ja lähipiirisi välillä jatkuu vielä tänäkin päivänä? (%)

	Kyllä	Ei	En ota kantaa	Yhteensä
Sukupuoli (N=721)				
Naiset	18,0	74,5	7,5	100,0
Miehet	22,9	70,4	6,7	100,0
Yhteensä	20,7	72,3	7,1	100,0
Ikä (N=720)				
16-24	9,5	87,3	3,2	100,0
25-34	12,7	78,9	8,5	100,0
35-49	21,6	70,7	7,8	100,0
50-64	27,7	66,5	5,9	100,0
65-	19,5	72,3	8,2	100,0
Yhteensä	20,6	72,4	7,1	100,0
Äidinkieli (N=720)				
Ruotsi	17,0	76,6	6,3	100,0
Suomi	29,8	61,1	9,1	100,0
Yhteensä	20,6	72,4	7,1	100,0
Kunnanosa (N=720)				
Koivulahti ja ympäröivät kylät	13,8	81,2	5,1	100,0
Pohjois-Mustasaari	18,8	74,1	7,1	100,0
Sulva ja ympäröivät kylät	12,9	75,9	11,2	100,0
Saaristo	25,8	70,1	4,1	100,0
Sepänkylä-Böle	29,0	66,3	4,7	100,0
Etelä- ja Itä-Mustasaari	18,8	67,2	14,1	100,0
Yhteensä	20,6	72,5	6,9	100,0
Koulutustaso (N=718)				
Matala	16,9	70,1	13,0	100,0
Keskitaso	17,8	75,1	7,1	100,0
Korkea	24,4	70,0	5,6	100,0
Yhteensä	20,5	72,4	7,1	100,0

Samforsk Turku | Vänrikinkatu 3A | 20500 TURKU | Samforsk Vaasa | Rantakatu 2 | 65101 VAASA